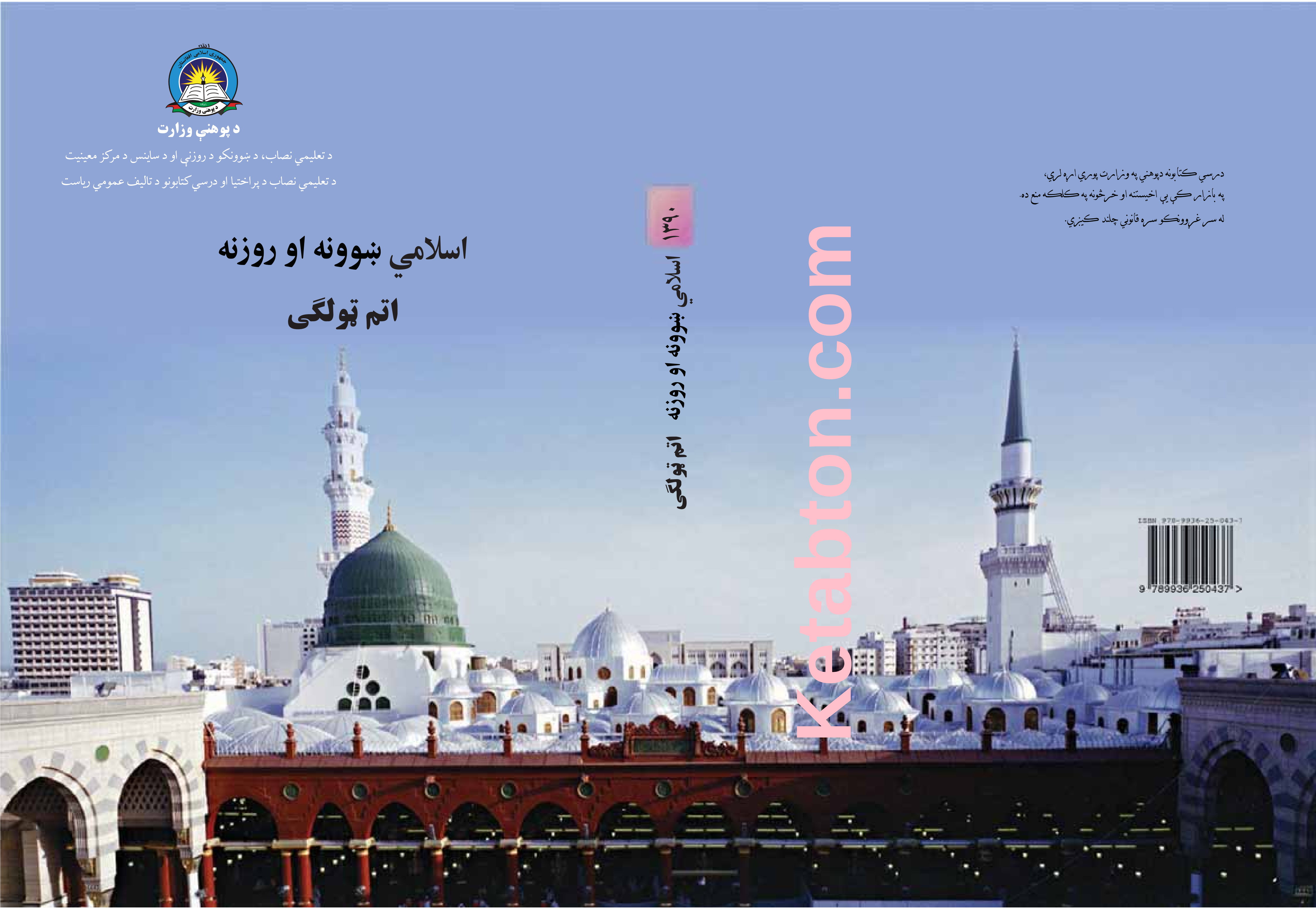

د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساينس د مرکز معينيت

د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف عمومي رياست

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولگی

۱۳۹۰ اسلامي ښوونه او روزنه اتم ټولگی

Ketabton.com

درسي کتابونه دپوهنې په وزارت پورې اړه لري،
په بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع ده.
له سرغړوونکو سره قانوني چلند کيږي.

ISBN 978-9936-25-043-7

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو
د تالیف عمومي ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليكوالان:
نعمت الله محمودي.
حبيب الله فوزي.
مولوي عبد الصبور عربي.
فضل الله نيازی
رقيب الله ابراهيمي.

علمی او مسلکی اديتوران:
- دکتور محمد يوسف نيازی
- نورالله صافی
- محمد آصف کوچی
- فيض محمد عثمانی
- قيام الدين کشاف

د ديني، سياسي او فرهنگي کميټه:

دکتور محمد يوسف نيازي
حبيب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار.

د څارنې کمېټه:
- دکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس مرکز معين.
- دکتور شېرعلي ظريفي د تعليمي نصاب د پراختيا د پروژې مسؤول.
- د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس.

کمپوز:
رقيب الله ابراهيمي
ډيزاين:
عنايت الله غفاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی — دا عزت د هــر افــغان دی

کور د سولې کور د تورې — هر بچی يې قهرمـــان دی

دا وطن د ټولو کـور دی — د بــــلوڅـــو د ازبکــــو

د پښتـــون او هزاره وو — د تــــرکمنـــو د تاجکــــو

ورسره عرب، گوجــر دي — پــاميــريان، نورستانيـــان

براهوي دي، قزلباش دي — هــم ايمــاق، هم پشه يان

دا هيــواد به تل ځليږي — لــکــه لمــر پر شنه اسمـان

په سينــه کې د اسيــا به — لــکــه زړه وي جــاويدان

نوم د حق مو دی رهبــر — وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختگ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤولیت په ریښتوني توگه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د ځرگندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لومړی لوست	د ونو کینولو او کښت کرلو ارزښت	۱
دویم لوست	په پلورلو کې رښتیا ویل	۵
دریم لوست	د ګاونډي حقوق	۹
څلورم لوست	ګاونډي ته د تکلیف رسولو ګناه	۱۲
پنځم لوست	کینه لویه ګناه ده	۱۵
شپږم لوست	د مور او پلار حقوق	۱۸
اووم لوست	د مور حق	۲۱
اتم لوست	په اسلامي شریعت کې معاملات	۲٤
نهم لوست	د بیعې فقهي اصطلاحات	۲٦
لسم لوست	د بیعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه	۲۸
یوولسم لوست	د بیعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه	۳۱
دولسم لوست	بیعه	۳۳
دیارلسم لوست	د بیعې شرطونه	۳٥
څوارلسم لوست	د بیعې ډولونه	۳۹
پنځه لسم لوست	د بیعې د ډولونو دوام	٤۱
شپاړلسم لوست	خیار شرط (د خیار شرط تعریف او احکام ئې)	٤۳
اوولسم لوست	خیار رؤیت	٤٥
اتلسم لوست	خیار عیب	٤۷
نولسم لوست	منعه شوې بیعې (باطله بیعه)	٤۹
شلم لوست	ښکاره بلنه	٥۱
یوویشتم لوست	د حق دعوت له اوریدو څخه د مکې مکرمې د زایرینو منع کول	٥٤
دوه ویشتم لوست	د مخالفینو لخوا د دعوت د خپریدو مخنیوی	٥۷
درویشتم لوست	ابوطالب ته د قریشو د پلاوي لیږدول	٥۹
څلرویشتم لوست	د حبشې په لور هجرت	٦۲
پنځه ویشتم لوست	د حبشې د مهاجرینو پر خلاف د قریشو دسیسه	٦٥
شپږویشتم لوست	د حمزه (رض) د اسلام راوړل	٦۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوویشتم لوست	د عمرﷺ مسلمانیدل	۷۱
اته ویشتم لوست	هر اړخیز پرېکون	۷۵
نهه ویشتم لوست	د غم کال (عام الحزن)	۷۹
دېرشم لوست	طایف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصیل	۸۱
یو دېرشم لوست	د عقبې لومړنۍ بیعت	۸۵
دوه دېرشم لوست	د عقبې دویم بیعت	۸۹
دري دېرشم لوست	ظلم تورتم او تیارې دي	۹۳
څلور دېرشم لوست	د نرم خوی فضیلت	۹۵
پنځه دېرشم لوست	زغم او حوصله	۹۸
شپږدېرشم لوست	بدخویونه	۱۰۱
اوه دېرشم لوست	د تېر لوست د حدیث شریف پاتې برخه	۱۰۵
اته دېرشم لوست	نیشه یي توکي	۱۰۷
نهه دېرشم لوست	فاسده بیعه	۱۱۰
څلوېښتم لوست	مکروهه بیعه	۱۱۲
یو څلوېښتم لوست	اقاله	۱۱۵
دوه څلوېښتم لوست	د مرابحي بیعه	۱۱۷
دري څلوېشتم لوست	د تولیې بیعه	۱۱۹
څلور څلوېښتم لوست	ربا (سود)	۱۲۱
پنځه څلوېښتم لوست	قرض	۱۲۳
شپږ څلوېښتم لوست	د صرف بیعه	۱۲۶
اوه څلوېښتم لوست	د سلم بیعه	۱۲۸
اته څلوېښتم لوست	رهن (ګروي)	۱۳۱
نهه څلوېښتم لوست	اجاره	۱۳٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی لوست

د ونو کېنولو او کښت کرلو ارزښت

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ» متفق عليه

د راوي پېژندنه:

د دې حديث شريف د راوي نوم حضرت انس رضي الله عنه او د پلار نوم يې مالک انصاري دی د پيغمبر ﷺ په کورکې لوی شوی او پوره لس کاله يې د پيغمبر ﷺ خدمت کړی دی، د فقهاو او مجتهدينو اصحابو له جملې څخه ګڼل کېږي پيغمبر ﷺ ورته د اوږده عمر، په مال کې د برکت او جنت ته د تللو دعا کړې ده، له همدې امله يې د نورو اصحابو په پرتله د نبي کريم ﷺ څخه زيات احاديث راويت کړي دي. نوموړی د هجرت په ۹۳ کال د بصرې په ښار کې وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

١. يَغْرِسُ: ونې کېنوي
٢. غَرْسًا: کېنول
٣. يَزْرَعُ: کښت کري
٤. طَيْرٌ: الوتونکی مرغه
٥. بَهِيمَةٌ: څاروی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف معنا:

له حضرت انس رضی الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: څوک چې ونې کينوي او يا کښت وکړي او بيا له دغې ونې او کښت څخه مرغه يا انسان او يا څاروی وخوري په ريښتيا چې دغه ټول ورته صدقه ګرځي او ثواب يې ورکول کېږي.

د حديث شريف حکمت:

د زيات شمير ژوو ژوند کرهڼې او زراعت پورې تړلی دی، او بې له شکه هر ډول کرهڼه او زراعت د انسان په پايښت او د هغه د ژوند د چاپيريال په ښکلا کې اغيزه لري. هوا صافوي، د سيلابونو او زلزلو په وړاندې څمکه له خرابوالي څخه ساتي. زموږ د ژوند فضا پاکه اوزرغونوي، ضرر رسونکي ګازونه لکه کاربن دای اکسايد جذبوی او اکسيجن توليدوي.

هر ډول ميوې دانې چې زموږ د لومړنيو اړتياو څخه دي د کرکيلې له لارې په لاس راځي کرکيلې ته پا ملرنې او له څمکو څخه لازمو ګټو پورته کولو په نړۍ کې بې شميره تمدونونه زيږولي دي.

او نن هم چې کومو هېوادونو کرهڼې او مالدارۍ ته شا کړې د لوږې له خطر او د ژوند د چاپرېال د ککړتيا او د سيلابونو او د څمکو د ښويدلو له ګواښ سره مخامخ دي څرنګه چې کرنه او د فضا شينوالی د تمدن له اړينو بيلګو څخه دي نولدې امله د پيغمبرﷺ په تعليماتو کې ځانګړی مقام لري.

فعاليت

زده کوونکي دې په ډليزه توګه د ونو کښينولو د ګټو په اړه بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې:

۱. د چاپېریال ساتنه: د ژوند لپاره غوره چاپېریال هماغه دی چې خورا سمسور وي ښکلې اوبه او پاکه هوا ولري او د ټولو ساکښو د ژوندکولو لپاره چې یو د بل د ژوند د اړتیاوو پوره کونکي دي برابر وي، دغه ډول چاپېریال هغه وخت جوړېدای شي چې په ونو او کښتونو سمسور وي او سمسورتیا ته یې ځانګړې پاملرنه وشي.

۲. د ونو کښېنولو ارزښت: نیالګیو کښېنولو او کرنې ته پاملرنه د موجوده معاصرې زمانې غوښتنه نه ده بلکې اسلام لا له پخوا په فکري او عملي لحاظ دغه مهم او اړین کار ته ځانګړې پاملرنه کړې او د اسلام له پیل څخه یې وربانديې ټینګار کړی دی.

۳. د کرنې اهمیت: کرنه د ژوند د تامین او د لوږې او بې کارۍ سره د مبارزې تر ټولو مهمه لار او د تمدن غوره بېلګه ده ځکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم مسلمانانو ته ځانګړې دستورونه ورکړي تر څو د ونو او کښتونو د له منځه وړلو څخه ځان وژغوري او د ساتلو هڅه یې وکړي.

۴. نورو ته د خیر رسول: مسلمانان باید داسې کارونه وکړي چې خیر یې یوازې بندګانو ته نه بلکه ټولو ساکښو ته ورسیږي او لدې لارې د ثواب مستحق وګرځي.

۵. د غذايي توکو برابرول ثواب لري: څرنګه چې یو انسان ته د غذا برابرول ثواب لري همدارنګه د یو الوتونکي او یا ژوي له پاره یې برابرول هم ثواب لري.

۶. د ونو کښېنول تل پاتې صدقه ده: د ونو کښېنول او کرنه داسې یوه صدقه ده چې تر څو ونه او یا کښت موجود وي، کرونکي لپاره به یې ثواب وي.

فعالیت

زده کوونکي دې دوه ډلې شي او د چاپېریال د ساتنې په باره کې دې سره بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د حديث شريف راوي معرفي کړئ.
۲. د حديث شريف لنډه معنا بيان کړئ.
۳. د حديث شريف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

۱. د غه حديث له معنا سره حفظ کړئ.
۲. د چاپېريال خرابولو د ضررونو په باره کې يوه لنډه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم لوست

په پلورلو کې رښتيا ويل

عَن ابْن عُمَرَ قَالَ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ بطَعَام وَقَدْ حَسَّنَهُ صَاحبُهُ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فيه فإذا طَعَامٌ رَديءٌ فَقَالَ ((بِعْ هَذَا عَلَى حَدَة وَهَذا عَلَى حِدَة فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا)). متفق عليه.

د راوي پېژندنه

د دې حديث شريف راوي عبدالله رضي الله عنه د حضرت عمر بن خطاب رضي الله عنه زوی د قريشو له قبيلې څخه دی. په کوچنيوالي کې يې ايمان راوړ او له خپل پلار سره يې مدينې منورې ته هجرت وکړ د فقهاو او علماء اصحابو له جملې څخه دی.

د کلماتو معنا:

۱.	حَسَّنَهُ:	ښائسته کړی يې و
۲.	رَدِيءٌ:	خراب
۳.	بِعْ:	وپلوره
٤.	فَمَنْ غَشَّنَا:	څوک چې له مونږ سره دوکه وکړي
٥.	فَلَيْسَ مِنَّا:	له مونږ څخه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف معنا:

د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې يوه ورځ پيغمبر ﷺ د غلې د پلورونکي تر څنګ تيريده پلورونکي (ښې او وچې دانې د درمند له پاسه او د خلکو مخې ته اچولې وې ولې لمدې او خرابې دانې يې ترې لاندې کړې وې) پيغمبر ﷺ خپل لاس مبارک ورلاندې کړ ويې ليدل چې لمدې اوخرابې دانې يې لاندې پټې کړې دي نو ورته يې وفرمايل:

ښه غله بيله او خرابه بيله وپلوره او پوه شه چې څوک مونږ ته دوکه راکوي له مونږ (مسلمانانو) څخه نه دی.

د حديث شريف حکمت:

د نورو د مال د لاس ته راوړلو په مقصد دوکه کول او خلک غولول له هغو ناوړو خويونو څخه دي چې د خلکو ترمنځ د دښمنۍ تخم شيندي د اړيکو د خرابوالي او جګړو لامل ګرځي او د بې باورۍ فضا را منځ ته کوي.

د وګړو مال، وخت او ابرو ته خورا زيان اړوي اقتصادي چارې کمزورې کوي د راکړې ورکړې اخلاق او د سوداګرۍ کار او بار خرابوي.

او که چيرې له صداقت څخه کار واخستل شي او سوداګران ښه سامان را وارد کړي او د خپل مال د عيب په ښکاره کولو يې په مناسب قيمت وپلوري نو الله تعالي به يې د خپلو بندګانو په زړونوکې ګران او په ځان او مال کې برکت واچوي، خلک به د دوکې، فريب او زيان منې له تشويشه خلاص شي او په يو بل به د باور او اعتماد په فضا کې ژوند وکړي.

فعاليت

په معاملاتو او سوداګرۍ کې دوکه او فريب څنګه منځ ته راځي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې:

۱. **د بازار کنترول**: لازمه ده چې د سوداګرۍ او تجارتي کړنو څارنه وشي، پکار ده چې چارواکي د بازار څارنه وکړي او د اخلاقو له پلوه کمزوري او فرصت غوښتونکي کسان پرې نږدي چې د چل، دوکې او فریب له لارو خلکو ته زیان ورسوي.

۲. **د معاملو سپېڅلتیا**: هر مسلمان سوداګر مکلف دی چې ښه او بد جنس جلا وپلوري او د خپل جنس اوصاف په څرګند ډول بیان کړي.

۳. **فریب او دوکه بد ګڼل**: اسلام چې د عدالت، انصاف، ریښتینولۍ او امانتدارۍ د ین دی له فریبکار او هغه انسان څخه چې ټولنیزې اړیکې خرابوي او د دښمنیو لامل ګرځي دومره کرکه لري چې هغه د کاملو مسلمانانو له جملې څخه نه بولي او دا اعلانوي چې خلک دې د ده دغه ناوړه عمل اسلام ته نه منسوبوي.

۴. **پر شفافیت او ریښتینولۍ ولاړ اقتصاد**:

د ټولنې اقتصاد هغه وخت ښه پرمختګ کولای شي چې د مالونو تبادله او ګټه د دواړو خواوو پر مصلحتونو ولاړه وي او معامله په پاک ډول د انصاف څخه په ډکه فضاء د دواړو خواوو په کامل رضایت او خوښۍ سرته ورسېږي. دا ښکاره خبره ده چې په دوکه او چل ول باور او صداقت له منځه ځي او کوم لوری چې دوکه یې خوړلې وي هېڅکله خوښ او راضي نه وي.

له دې امله لازم دي چې د ټولنې ټول وګړي د دوکې او فریب څخه ځانونه وساتي او نور هم د دوکې او فریب له ضررونو څخه خبر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ژوند په لنډ ډول بیان کړئ.
۲. دوکه په ټولنه کې کومې ناوړه پایلې رامنځته کوي؟ واضح يې کړئ.
۳. د حدیث شریف له ګټو څخه درې ګټې ولیکئ.
٤. لاندې کلمې معنا کړئ.
أ. حَسَّنَهُ
ب. فَأَدْخَلَ يَدَهُ
ج. فَمَنْ غَشَّنَا

کورنۍ دنده

۱. د غه عبارت حفظ کړئ (فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا)
۲. د لاندې عنوانونو څخه یو عنوان غوره او د هغه په هکله یوه مقاله ولیکئ چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي:
آ- په معاملو کې د فریبکارۍ ضررونه.
ب- په ټولنیز ژوند کې د دوکې ضررونه.
ج- په ازموینه کې دوکه (نقل) کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګاونډي حقوق

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَازَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ.) متفق عليه

د راوي پېژندنه:

په وړاندېني لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلماتو معنا:

١.مَازَالَ: تل.
٢.الْجَار: ګاونډی
٣.ظَنَنْتُ: ګومان مې وکړ.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: تل به جبرئيل عليه السلام (د الله تعالی له لوري) ماته د ګاونډي په هکله توصيه کوله تردې چې ما فکر وکړ چې په ميراث کې به ورته برخه ورکړي (يعنې د يو چا له مړينې وروسته به يې ګاونډی هم د نورو وارثانو په څير د مړي له مال څخه برخه اخلي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

انسان په خپل ژوند کې د مور، پلار، اولادونو او دوستانو څخه سربېره د ګاونډیو سره هم ځانګړې اړیکې لري د دغو اړیکو ښه والی او بد والی په اخلاقو باندې زیاته اغیزه لري.

تر ټولو لومړی هغه څوک چې په غم او ښادۍ کې زمونږ پر شاوخوا را ټولیږي هغه ګاونډیان دي: که د چا اړیکې د خپلو ګاونډیانو سره نیکې وي له ډېرو خواو څخه به په امن او ډاډ کې وي او د هغوی له تجربو او فضايلو څخه به ګټه اخلي.

او د ګاونډیانو سره د اړیکو د خرېدو په صورت کې به انسان له هر لوري د خطر احساس کوي او یو د بل له لیدلو څخه به کرکه کوي او ډیر ژر به یې ځاني، مالي او رواني ډاډ له منځه ولاړشي.

له ګاونډیو سره د اړیکو ښه والی په خپلو کې د حقوقو د رعایت کولو پورې تړاو لري بناءً پیغمبرﷺ په دې او نورو ډېرو احادیثو کې د ګاونډي مقام او منزلت په خورا تاکیدي اسلوب سره بیان کړی دی.

فعالیت

څرنګه کولی شو د خپلو ګاونډیانو حقوق پر ځای کړو؟ د دې سوال ځواب په ډله ییز ډول ورکړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱. **د وارث پر ځای د ګاونډي دریدل**: ګاونډی هغه چا ته وایي چې ستاسې په شاوخوا کې اوسیږي، اسلام د ګاونډي حقوقو ته دومره پاملرنه کړې ده چې ګاونډی سره د دې چې میراث نشي وړای خو د ټولنیزو حقونو له پلوه له هغه چا سره چې میراث وړي برابر دی.

۲. **د ګاونډي پر حقوقو زیات ټینګار**: د اسلام ګران پیغمبرﷺ فرمایي: جبرئیل عليه السلام د الله تعالی په امر ما ته تل د ګاونډي په حق کې توصیه او لارښوونه کوله.

۳. **له جبرئیل علیه السلام سره د پیغمبرﷺ اړیکې**: جبرئیل عليه السلام د ملائکو له جملې څخه هغه ملائکه ده چې پیغمبرﷺ ته به یې وحې راوړله، او د دیني کارونو په زده کړه کې یې د پیغمبرﷺ ملګرتیا کوله.

۴. **ګاونډي ته د هر ډول تکلیف له رسولو څخه ځان ساتل**: که چېرې انسان د ګاونډي سره مرسته نشي کولای نو لږ تر لږه ګاونډي ته له ضرر رسولو څخه باید ډډه وکړي، په بل حدیث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریف کې راغلي دي: (هغه کس کامل مسلمان نه دی چې د هغه ګاونډی د ده له ضرر څخه په امن کې نه وي).

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

۱. مَازَالَ
۲. يُوصِينِي
۳. ظَنَنْتُ
٤. سَيُوَرِّثُهُ

۲. د حدیث شریف اجمالي معنا وواياست.

۳. د حدیث شریف ګټې وواياست.

کورنۍ دنده

۱. د پورتني لوست حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.

۲. د لاندې موضوعاتو څخه په یوه موضوع کې یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

آ- دګاونډي حقوق.

ب- ګاونډي ته د ضرر رسولو ډولونه.

ج- ګاونډي ته د ضرر نه رسولو څرنګوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي ته د تکلیف رسولو ګناه

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: الْجَارُ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا بَوَائِقُهُ؟ قَالَ: شَرُّهُ.)) مسند احمد

د راوي پېژندنه:

نوم يې عبدالرحمن د صخر دوسي زوی او په ابوهريره ﷺ باندې شهرت لري.
د هجرت په اووم کال يې مدينې ته تشريف راوړ او د رسول الله ﷺ ملتيا يې غوره کړه پيغمبر ﷺ ورته د احاديثو د حفظ د عا وکړه، چې له برکته يې د نورو اصحابو په پرتله زيات شمېر احاديث له رسول الله ﷺ څخه روايت کړي دي او د هجرت په ۷۵ کال وفات شو.

د کلماتو معنا:

۱–لَا يُؤْمِنُ: د پوره ايمان خاوند کيداي نشي.
۲–الْجَارُ: ګاونډی.
۳–بَوَائِقَهُ: د هغه له ضرر څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

له حضرت ابوهریرهؓ څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی.
ورته وویل شول، څوک؟ یا رسول الله. پیغمبرﷺ وویل: هغه څوک چې ګاونډی یې له شر څخه په امان کې نه وي.

د حدیث شریف حکمت:

ټولنه د وګړو، کورنیو، کلیو او ښارونو څخه جوړېږي، که چېرې د کورنیو او کلیو وګړي ټولنیز آداب مراعات کړي او کوښښ وکړي چې هېڅ ته یې کوم ضرر ونه رسېږي په ځانګړې ډول هغه چا چې ورسره ګاونډیتوب لري که هغه د کور او کلي ګاونډی وي او که د دفتر یا د کار د ځای ځکه چې دغه ټول ګاونډیان شمېرل کېږي په دې صورت کې هېڅکله په ټولنه کې کومه ستونزه نه پیداکېږي او که چېرې پیدا هم شي ډېر زر حل کېږي، په همدې بناء د اسلام مقدس دین د ګاونډي احترام لازم ګرځولی دی او هغه ته یې له ضرر رسولو څخه منع کړې ده.

د حدیث شریف ګټې:

۱. ګاونډي ته ضرر رسول خورا لویه ګناه او حرام کار دی، ځکه چې پیغمبرﷺ پدې هکله سخت وعید فرمایلی دی او د زیات ټینګار په خاطر یې د الله تعالی په پاک نوم درې ځلې قسم یاد کړ او ویې فرمایل: ((وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ...)) چې داګاونډي ته د ضرر رسولو د ګناه په ډېر والي ښکاره دلالت کوي. سره لدې چې د (لَا يُؤْمِنُ) عبارت بېخي د مسلمان څخه د ایمان نفې کوي، خو د دې لپاره چې خلک څوک د ګناه په کولو کافر و نه ګڼي علماء د دې عبارت معنا داسې کوي: (د کامل ایمان خاوند نه دی). بیا هم د حدیث شریف د نص څخه څرګنده معلومېږي چې ګاونډي ته ضرر رسول خورا لویه ګناه ده.

۲. نورو ته د دې ګناه د لوی والي بیانول: ځینې خلک چې د دې ګناه له لوی والي څخه خبر نه وي، ګاونډیانو ته په ضرر رسولو کې کومه ځانګړې پاملرنه نه کوي، په همدې بناء لازم دي چې د دې ګناه لوی والی او خطر خلکو ته په ډاګه او بیان کړل شي، او که چېرې خلک د دې ګناه له لوی والي څخه خبر شي نو ارو مرو به ورڅخه ډډه وکړي.

فعالیت

په ټولګي کې په ګروپي شکل ګاونډي ته د ضرر او تکلیف رسولو ځینې مثالونه ووایاست.

ارزونه

۱- د حدیث شریف راوي څوک دی؟ په لنډ ډول یې څرګند کړئ.

۲- دګاونډیو ځینې حقوق بیان کړئ.

۳- لاندې کلمې معنا کړئ.

أ- لَا يُؤْمِنُ:

ب- الْجَارُ:

ج- بَوَائِقَهُ:

کورنۍ دنده

کوم شیان د ګاونډي د ضرر او تکلیف لامل ګرځي پدې اړه پنځه کرښې مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کينه لويه ګناه ده

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ.) رواه ابو ادؤد.

د راوي پيژندنه:

دغه رواي په وړاندې لوست کې پيژندل شوی دی.

د کلماتو معنا:

١- الْحَسَدَ:	له نورو څخه د نعمت د زوال هيله.
٢- إِيَّاكُمْ:	ځان وساتي.
٣- يَأْكُلِ الْحَسَنَاتِ:	ښېګڼې خوري (له منځه يې وړي.)
٤- الْحَطَبَ:	لرګي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

له ابوهریرهؓ څخه روایت دی چې نبي کریمﷺ وفرمایل: د کینې له بیمارۍ څخه ځان وساتئ ځکه چې کینه کول د سړي نیک عمل خوی (داسې له منځه وړي) لکه اور چې لرګي سوزوي او له منځه یې وړي.

د حدیث شریف حکمت:

د اسلام سپیڅلي دین مسلمانانو ته په مینې، وروروګلوۍ، مرستې او یووالي امر کړی دی. او له هر هغه څه چې د اړیکو د زیانمنېدو او ورته د ضرر رسولو لامل ګرځي منع کړي دي.
دا چې کینه او حسد د بدګومانۍ، کرکې، ازار او تکلیف رسولو اصلي عامل دی پیغمبرﷺ په کلکه ورڅخه منع فرمایلې ده.

حسد څه ته وایي:

حسد دا دی چې یو څوک د نورو د نعمتونو د زوال هیله کوي او پر نورو یې د خدای احسان نه لوریږي.

غبطه څه ته وایي:

غبطه دې ته وایي چې یو څوک د نورو د نعمت په څېر ځانته هم د هماغسې نعمت هیله کوي او د نورو د نعمت زوال نه غواړي چې دا یو نیک او جایز کار دی.

د حسد ضرورنه:

آ- حسد مینه، وروروګلوي او ښېګڼې چې ایماني غوښتنې دي له منځه وړي او پر نورو د ظلم او تېري لامل ګرځي.
ب- حسد د حسد کونکي د زړه ناولتیا څرګندوي ځکه چې دی هغه څه چې ځان ته یې خوښوي نورو ته یې نه خوښوي.
ج- حسد انسان نا اراموي، ځکه چې حسد کونکی همیشه په دې اندیښنه کې وي چې هغه فلاني ته ولې دومره نعمتونه ورکړل شوي دي او ماته نه دی راکړل شوي، هغه تل د نورو د هوساینې او د ځان د محرومتیا سوچونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د حسد او کینې ځینې نور ضررونه په ګوته کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱-د حسد حرام والی: پیغمبرﷺ په خورا سخت اسلوب له کینې کولو څخه منع کړې ده.
۲-حسد نیکي له منځه وړي: حسد برسېره پردې چې لویه ګناه ده د حسد کوونکي نورې نیکۍ هم له منځه وړي.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

أ. إِيَّاكُمْ:

ب. يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ:

ج. الْحَطَبَ:

۲- حسد تعریف او له غبطې سره یې توپیر واضح کړئ.

۳- د حسد ضررونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د لوست حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.
۲- د حسد ضررونه ولیکئ.

شپږم لوست

د مور او پلار حقوق

عن عبد الله بن عمرو ، قال : قال رسول الله صلي الله عليه وسلم : «رِضَا اللهِ فِيْ رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَ سَخَطُ اللهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ» رواه البيهقي في شعب الاءيمان

د راوي پيژندنه:

دغه لوى او جليل القدر صحابي عبد الله بن عمروبن العاص رضى الله تعالى عنه دى، نسب يې له نبي كريم صلى الله عليه وسلم سره په كعب بن لؤي كې يو ځاى كېږي.

دغه صحابي عالم، د قرآن كريم قاري او د احاديثو د حافظانو له جملې څخه دى، زيات شمېر احاديث يې روايت كړي دي، او د هجرت په (٦٥) كال وفات شو.

د كلماتو معنا:

رِضَا اللّٰهِ:	د الله تعالى خوښي.
سَخَطُ اللّٰهِ:	د الله تعالى قهر او غوسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

د عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ او د هغه قهر او غوسه د مور او پلار په قهر او غوسه کې نغښتې ده.

د حدیث شریف حکمت:

الله تعالی د انسانانو حقیقي خالق دی، مور او پلار په عالم اسباب کې د خپل ماشوم د ودې لپاره زیاتې ستونزې ګالي، دوې شپه او ورځ د خپل ماشوم لپاره د خوړو، جامو او د ژوند لپاره د مناسب ځای او سالمې تربیې د چاپېریال د برابرولو په هڅه کې وي، لدې امله د الله تعالی په وړاندې د مور او پلار مقام او منزلت ډېر لوړ دی، او په ډېرو ځایونو کې یې خپل حق د مور او پلار له حقوقو سره یو ځای ذکر کړی دی، همدا راز رسول اللهﷺ پدې حدیث شریف کې هم د الله تعالی له حقوقو څخه چې یو یې د هغه خوښي تر لاسه کول دي د مور او پلار د حقونو سره یو ځای ذکر کړی دي، ان تر دې چې د مور او پلار د حق پر ځای کول یې د الله تعالی د حق پر ځای کول ګڼلي دي.

د مور او پلار سره نیکي کول:

له مور او پلار سره نیکي باید د دوې په ژوند او هم د دوې له مرګ څخه وروسته دوام ومومي، کله چې دوی ژوندي وي اولادونه مکلف دي چې له دوی سره په نیکۍ، مهربانۍ، نرمه ژبه او ښو اخلاقو چلند وکړي، له هغو خبرو څخه چې دوی پرې خفه کېږي ډډه وکړي، د دوی په وړاندې لوړوالی ونه کړي، په نېکو کارونو کې د دوې اطاعت وکړي، د دوی غوښتنې پر نفلي عبادتونو مخکې کړي، او هر وخت د دوی په خدمت کې واوسئ، د دوی د اړتیاو په پوره کولو کې له هر ډول کوښښ څخه دریغ ونه کړئ، دوی دواړه پر ښځه او اولادونو وړاندې وګڼئ، له دوی څخه د هغه څه غوښتنه ونه کړئ چې دوی یې توان نه لري، دوی ته فریاد ونه کړئ، په نامه سره یې یاد نه کړئ، د دوی له مرګ څخه وروسته په ډېر اخلاص د رحمت او مغفرت دعا ورته وکړئ، که دوی له چا سره وعده کړې وي هغه باید سرته ورسوئ او د دوستانو او خپلوانو عزت یې وکړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د مور او پلار د خوښۍ د تر لاسه کولو فرضیت: څرنګه چې د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ پورې تړلې ده او د الله تعالی خوښي تر لاسه کول په هر انسان فرض دي نو د مور او پلار خوښي تر لاسه کول هم فرض دي. له همدې امله یوه ورځ یو تن صحابي غوښتل چې په جهاد کې ګډون وکړي، نبي کریم صلی الله علیه وسلم هغه ته وفرمایل: (آیا مور او پلار دې ژوندي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحابي وويل: هو. نبي کریمﷺ ورته وفرمایل: (ولاړ شه د هغوي خدمت وکړه، جنت د مور د قدمونو لاندې دی).

۲- د مور او پلار د غوسه کولو حرام والی: څرنګه چې د الله تعالی غوسه کول حرام دي او د الله تعالی غوسه د مور او پلار په غوسه کې ده، نو د مور او پلار غوسه کول هم حرام دي.

۳- نیکمرغي او بریالیتوب: د مور او پلار خوښي د نېکمرغۍ او بریالیتوب، او د دې پر خلاف د دوی قهر او غوسه د انسان د بد بختۍ او ناکامۍ لامل ګرځي.

فعالیت

هغه کارونه چې د مور او پلار د خوښۍ او هغه کارونه چې د دوې د غوسې لامل ګرځي په فردي او یا ډله ییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

أ. الْوَالِدَیْن:

ب. رِضَا:

ج. سَخَط:

۲- اسلام د مور او پلار په حقونو باندې ولې دومره ټینګار کړی دی؟

۳- آیا له مور او پلار سره نیکي کول یوازې د دوې تر ژوند پورې تړلې ده؟

کورنۍ دنده

دغه عبارت « **رِضَا اللّٰهِ فِيْ رِضَا الْوَالِدَیْنِ، وَ سَخَطُ اللّٰهِ فِی سَخَطِ الْوَالِدَیْن** » له معنی سره حفظ کړئ.

مورډ څرنګه کولای شو د مور او پلار خوښي تر لاسه کړو؟ پدې اړه یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

د مورحق

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: (جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُول اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللّٰه مَنْ أَحَقُّ النَّاس بحُسْن صَحَابَتي قَالَ أُمُّك قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ قال ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّك قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ.) متفق عليه

د راوي پېژندنه:

د راوي پېژندنه مخکې ذکر شوې ده.

د کلماتو معنا:

مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ: تر ټولو خلکو ډېر د استحقاق خاوند څوک دی.

بِحُسْنِ صَحَابَتِي: زما د ملګرتیا او نیک چلند.

د حدیث شریف معنا:

له ابو هریرة رضی الله تعالی څخه روایت دی چې یو سړی نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته راغی او عرض یې وکړ: پر ما باندې څوک د زیات خدمت او ښه چلند حقدار دی؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل: ستا مور. بیا هغه سړي پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. بیا هغه پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. هغه سړي بیا پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم وفریل: بیا ستا پلار.

د حدیث شریف حکمت:

مور له هر پلوه لکه: رواني، عاطفي، جسمي د خپل ماشوم د خدمت لپاره ډېرې لویې قرباني ورکوي، له همدې امله مو په پورتني حدیث شریف کې ولوستل چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم درې ځلې ځواب ورکړ چې تر ټولو خلکو د زیات خدمت او ښه چلند حقداره مورده.

تر ټولو لوی تکلیفونه چې مور یې د خپل اولاد په وړاندې ګالي عبارت دي له:

۱-د حمل تکلیفونه: مور د حمل په وخت کې ډېر جسمي او رواني تکلیفونه ګالي، او د خپل بدن د هډوکو او وینې شیره خپل ماشوم ته ورکوي.

۲-د ولادت تکلیفونه: چې د ولادت تکلیفونه خورا درانه او ټکان ورکوونکي وي.

۳-د تي د شیدو ورکولو د وخت تکلیفونه: مور د خپلو غوښو او هډوکو زیېښل شوي څیزونه خپل ماشوم ته د شیدو په بڼه ورکوي او پر خپل ماشوم باندې له ټولو خلکو ډېره مهربانه وي د هغه سره مینه کوي په خدمت یې نه ستړې کېږي، په خپل ماشوم غوسه نه کوي، او دې ته سترګې په لاره وي چې ماشوم یې سالمه وده وکړي.

مور د امیدوارۍ په وخت کې ډېرې زیاتې ستونزې ګالي، د زیږیدنې پر مهال له خطرناکو پړاونو تیرېږي، د تي ورکولو او تربیه کولو پر وخت ډېرې ستونزې ګالي او د خپل ماشوم د آرامۍ لپاره د خپلو ډېرو آرامیو څخه تیرېږي، له همدې امله دغه حدیث شریف د خدمت او ښه چلند په اړه د مور حق د پلار له حق څخه زیات او مخکې ذکر کړی دی.

د حدیث شریف ګټې:

۱-د مور غوره والی او مخکې والی: مور او پلار دواړه په خپل اولاد زیات حقونه لري، خو مور د ذکر شوو دلایلو په رڼاکې ډېر زیات حقونه او ځانګړی مقام لري، اولاد باید د مور اطاعت، په هغې باندې شفقت او مهرباني ته زیاته پاملرنه وکړي.

۲-د مور سره په نېکۍ کولو ډېر ټینګار: ځکه چې نبي کریمﷺ مور درې ځلې ذکر کړی او په څلورم ځل یې پلار ذکر کړی دی، له دې څخه معلومېږي چې مور تر هر چا زیاته د نېکۍ حقداره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:

مَنْ أَحَقُّ النَّاس:

بِحُسْنِ صَحَابَتِي:

۲- د حدیث شریف د راوي په اړه معلومات ورکړئ.

۳- نبي کریم صلی الله علیه وسلم ولې د مور په حقونو ډېر ټینګار کړی دی؟

کورنۍ دنده

۱- د حدیث شریف معنا حفظ کړئ.

۲- زده کوونکي دې د مور د حقونو په اړه یوه مقاله ولیکي چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

په اسلامي شریعت کې معاملات [۳]

اسلامي شریعت لکه چې د عقایدو، اخلاقو او عباداتو په هکله ارزښتناکې لارښونې لري، د معاملاتو (راکړې ورکړې) په هکله يې هم ځانګړي احکام او آداب وضع کړي دي، ترڅو خلک خپل معاملات د عدل، ريښتونولۍ، او له درغلۍ او دوکې څخه لرې سرته ورسوي، نو لازمه ده چې هر مسلمان د معاملاتو دشرعي احکامو څخه باخبره وي، روا او ناروا احکام وپېژني، او دا باور تر لاسه کړي چې د اسلامي ادابو او احکامو په پام کې نيولو سره معامله کول اجر او ثواب لري ، او د انسان په مال کې د برکت وسيله ګرځي.

په اسلامي شریعت کې د معاملاتو ځانګړتياوې:

- د نورو خلکو شتمنيو ته احترام او پر هغو باندې له تېرې نه ځان ساتل.
- دحلال رزق د لاس ته راوړلو لپاره معاملات يوه وسيله ده.
- نيک اخلاق لرل.
- خپله ګټه او د نورو ګټې په پام کې نيول.
- په معامله کې صدق او ريښتينونولي.
- په معامله کې له دروغ ويلو نه ځان ساتل.
- په معامله کې د دواړو اړخونو رضايت.
- په معامله کې وضاحت او بيان.
- له هرې هغه کړنې څخه ډډه کول چې د شخړې لامل ګرځي.
- له ټګۍ او دوکې څخه ډډه کول.
- له بې عدالتۍ، سود، ظلم او احتکار څخه ډډه کول.

د تجارت (سوداګرۍ) آداب:

مسلمان سوداګر (تجار) بايد لاندې آداب په پام کې ولري:

١- د پلورلو او پېرودلو په شرعي احکامو پوهېدل.

٢- دهر ډول درغليو څخه ځان ساتل.

---

٣ - معاملات د معاملة جمع ده، معاملة په لغت کې راکړې ورکړې ته وايي، او په اصطلاح کې هغه مالي ترونونه دي چې دهغه په مقابل کې عوض اخيستل کيږي. لسان العرب ج ٩/مخ ١٠٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په تجارت کې داسې نیت درلودل چې د ځان او خپل عیال لپاره حلال رزق وګټي، پرته له دې چې بل چاته ضرر ورسوي.

٤- له قسم کولو څخه ځان ژغورل، په تېره په ناحقه قسم کول.

٥- خپلو دیني فرایضو او واجباتو ته وخت ورکول.

٦- د خپل توان په اندازه له بېوزلو سره مرسته کول.

٧- که د نصاب څښتن وي په خپل وخت د زکات اداکول.

٨- په خپلو ټولو کړنو او خبرو کې رېښتینولي په پام کې نیول.

٩- د تبادلې په وخت کې دخپل جنس عیبونه بیانول.

١٠- د خلکو ګټې باید په پام کې نیول او د هغه څه د خرڅولو څخه ډډه کول چې خلکو ته په کې زیان رسیږي، لکه مخدره او نیشه یي توکي.

د رېښتیني او امین تاجر غوره والی:

له ابو سعید خدری رضی الله عنه څخه روایت دی چې نبی کریم ﷺ وفرمایل: {التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ}[٤]

ترجمه: رېښتوني او امانت کار تاجر به له نبیانو، صدیقینو، او شهیدانو سره په جنت کې یوځای وي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

١- په اسلام کې د معاملاتو ځانګړتیاوې بیان کړئ.

٢- هر زده کوونکی دې د تجارت له آدابو څخه درې آدابه ذکر کړي.

٣- د رېښتیني او امین تاجر غوره والی بیان کړئ.

کورنۍ دنده

ستاسو په نظر یو تاجر باید کوم آداب مراعات کړي ؟ په دې هکله یوه لنډه مقاله ولیکئ چې د لسو کرښو څخه کمه نه وي.

---

۴ - المستدرک للحاکم ۲/ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعې فقهي اصطلاحات

مخکې له دې چې د بیعې مسائل په تفصیل سره وڅیړو، مناسبه ده چې ځینې هغه اصطلاحات چې د بیعې په بحثونو کې تکراریږي وپیژنو، تر څو د مطالبو، او موضوعاتو پوهیدل راته اسان شي.

بَیع:

بیعه: د خرڅوونکي او اخیستونکي په رضایت د یو مال په بل مال بدلولو ته بیعه وایي.

بایع:

بایع پلورونکي (خرڅوونکي) ته ویل کیږي.

مُشتَري:

مشتري اخیستونکي ته ویل کیږي.

اِیْجَاب:

ایجاب هغه لومړی خبره ده چې د عقد (تړون) کولو لپاره ویل کیږي، لکه چې خرڅوونکی داسې ووایی: دا قلم مې په لس افغانی درکړ.

قبُول:

قبول هغه دویمه خبره ده چې له ایجاب څخه وروسته د عقد د منلو لپاره ویل کیږي، لکه د پورتني مثال په ځواب کې چې اخیستونکی ووایي: ما په لس افغانی واخیست.

عَقْد:

په لغت کې تړلو ته وایي او په اصطلاح کې: د هغه اتفاق څخه عبارت دی چې ددو طرفونو تر مینځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کیږي، لکه د بایع او مشتري تر مینځ دبیعې تړون .

مَال:

مال هغه شی دی چې قیمت ولري او د تبادلې او ملکیت قابل وي.

مُتَقَوِّم مال:

متقوم مال هغه مال دی چې شرعا قیمت ولري، او ګټه اخیستل ورځخه روا وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مَنْقُول:

منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته وړل ممکن وي، لکه نغدې پیسې، جامې، او داسې نور.

غَیْرِ مَنْقُول (عقارات):

غیر منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته نقلول او وړل ممکن نه وي، لکه: کورونه، ځمکې، باغونه، او داسې نور.

فعالیت

د پورتنیو اصطلاحاتو په هکله یو تر بله پوښتنې وکړئ.

ارزونه

لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

آ- ایجاب.

ب- قبول.

ج- منقول مال.

د- متقوم مال.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. قبول: هغه خبره ده چې لومړی د عقد د کولو لپاره کیږي ( )

۲. عقد: له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوه طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کیږي. ( )

۳. بیعه: په ګټو او منافعو د مال بدلولو ته ویل کیږي. ( )

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په لنډه توګه ولیکئ.

۵- مجلة الاحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۲۹)

۶- مجلة الاحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د بیعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه

په تیر لوست کې مو ځینې هغه اصطلاحات وپیژندل چې په بیعه کې تکراریږي، ځینې نور پاتې یې نن په دې لوست کې پېژنو.

مبيعه :

هغه جنس ته ویل کیږي چې ثمن د هغې په مقابل کې واقع کیږي ، اوپه بیعه کې اصلي موخه وي.

ثمن :

هغه مال ته ویل کیږي چې د مبیعې په مقابل کې واقع کیږي، او غالبا نقود اوپیسې وي.

نُقُود:

نقود د نقد جمع ده، په اصل کې سرو زرو، او سپینو زرو ته ویل کیږي، خو اوس پیسې هم د نقودو په نامه یادیږي کومې چې ددې دواړو په ځای استعمالیږي، لکه بانک نوټونه او فلزی پیسې.

کیْلِي :

کیلي هغه شیان دي چې په پیمانه کولو سره معلومیږي، لکه پترول، اوبه، او داسې نورمایعات.(چې اوس د دې رایج واحد ته لیتر ویل کېږي.)

وزني:

وزني هغه شیان دي چې په وزن کولو (تللو) سره معلومیږي لکه سره زر، سپین زر، غوښه ، د سوځولو لرګي او داسې نور، (چې اوس د دې رایج واحدګرام او کیلوګرام دی).

عَددِي:

عددي هغه شیان دي چې اندازه یې په عام ډول په شمارلو سره معلومیږي.

ذرْعِي:

ذرعي هغه شیان دي چې اندازه یې دطول په واسطه معلومیږي ، لکه ټوکرونه.(په اوسنی زمانه کې د دې د اندازه کولو واحد متر دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاع:

هغه مشترک مال دی چې لا ویشل شوی نه وي ، خو د هرشریک برخه د (فیصدۍ او یا نصف او ربع او ثمن ...) د سهم په اساس معلومه وي. لکه سهامي شرکتونه، میراثي مالونه چې لاتقسیم شوي نه وي.

مِثلِي:

مثلي هغه شی دی چې مثل یې په بازارکې پیداکیږي، او ډیر توپیر سره نلري، لکه غنم، اوربشې، او داسې نور، ځکه چې لږ توپیر په قیمت کی ډیر فرق نه راولي، غټ او واړه په یوه بیه خرڅیږي، لکه وزني، کیلي او متقاربه عددي شیان.

قِیَمِي:

قیمي هغه شیان دي چې افراد یې په بازارکې سره متفاوت وي، او قیمتونه یې هم سره تفاوت ولري لکه: اسونه، پسونه، غواګانې، او داسې نور.

مُتَقَارِبَه عَدَدِیَّات:

دا هغه شیان دي چې په بازارکې په شمېرلوخرڅیږي، او د افرادو تر مینځ یې په قیمت او بیه کې توپیر نه وي، دا ټول له مثلیاتو څخه ګڼل کیږي. لکه هګۍ، او چارمغز او داسې نور.

مُتَفاوِته عَدَدِیَّات:

دا هغه شیان دي چې په شمیرلو سره نه پلورل کیږي، ځکه چې د افرادو تر مینځ یې په قیمت او بیه کې ډیرتوپیر موجود وي، دا ټول له قِیمِیّاتو څخه شمېرل کیږي.لکه : کدو، هندوانه او داسې نور.

فعالیت

د متقاربه عددي شیانو څخه د پنځو، او د متفاوته عددي شیانوڅخه دشپږو نومونه واخلئ.

ارزونه

د لاندې اصطلاحاتو فرق بیان کړئ:

۱. مشاع او غیرمشاع مال.
۲. عددیات متقاربه، او عددیات متفاوته.
۳. مثلي او قیمي.
٤. کیلي او وزني.
٥. ذرعي او عددي.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- مشاع مال: هغه مشترک مال دی چې لا ویشل شوی نه وي ، خو د هرشریک برخه پکې د سهم په اساس معلومه وي. (   )

۲- عددیات متقاربه: هغه د شمېرلو وړ شیان دي چې د افرادو ترمینځ یې په قیمت کې توپیر وي. (   )

۳- مبیعه: هغه شي ته ویل کیږي چې په بیعه کې اصلي مقصود وي(   ).

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په مختصره توګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه

په تیرو دوو لوستونو کې مو ځینې هغه فقهي اصطلاحات وپیژندل چې په بیعه کې تکرارېږي، پاتې نور به یې په دې لوست کې وپيژنو.

رُکْنُ الْبَیْع:

د بیعې رکن: ایجاب او قبول دی، چې د عقد په صیغه هم ورڅخه تعبیر کیږي.

ثمن مسمی:

مسمی ثمن هغه ثمن دی چې دعقد په وخت کې په څرګنده توګه وټاکل شي او د دواړو خواوو اتفاق پرې وشي، که هغه دبازار دنرخ مطابق وي، او یا له هغه سره توپیر ولري.

قیمت:

قیمت د یوه شي حقیقي ارزښت دی.

تأجیل:

د دَیْن (پور) مُعَلَّقْ کول، او تر معلوم وخته یې ځنډول دی.

تقْسِیْط:

په متعددو قسطونو د یوه مبلغ تسلیمول.

دیْن:

دین (پور) هغه مال دی چې د چا په ذمه ثابتیږي (وریه غاړه کیږي)، لکه یوه اندازه پیسې چې څوک د چا څخه پور واخلي.

غَبْن فَاْحِش:

دخپل نرخ څخه په ډیر لوړ نرخ د یوشي خرخولو ته ویل کېږي، لکه د مثال په ډول: چې د یو کیلو گاز مروج قیمت په بازار کې (۳۰) افغانی وي او یو پلورونکی یې په (۵۰) افغانی په چا خرڅ کړي.

ارزونه

آ- لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

۱- ثمن.

۲- قیمت.

۳- تاجیل.

٤- بایع.

۵- مشتري.

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- تقسیط: د دَیْن (پور) په جلا جلا وختونو کې اداء کول دي. ( )

۲- دین هغه مال دی چې په ذمه ثابتیږي. ( )

کورنۍ دنده

د درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۷- مجلة الاحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳۳)

۸- مجلة الاحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

بيع

انسانان په خپل ورځني ژوند کې دې ته اړ دي چې له يوله بل سره راکړه ورکړه ولري، څو خپلې اړتياوې له دې لارې پوره کړي ، د فقهې کتابونو دغه چارې دبيعې تر عنوان لاندې بيان کړې دي.

د بيعې تعريف:

بيعه په لغت کې: مطلق بدلولو ته ويل کيږي.

بيعه شرعاً: (د بايع او مشتري په رضا) په مال باندې د مال بدلولو ته وايې.

د بيعې حکم:

دبيعې په نتيجه کې د مشتري ملکيت په مبيعه کې او دبايع ملکيت په ثمن کې ثابتيږي.

د بيعې رکن:

د بيعې رکن، ايجاب او قبول دی.

د بيعې د تړون لیارې:

د بيعې تړون په دوو طريقو سره تر سره کيږي:

۱. دخبرو له لارې.

۲. اوکله د عمل اوکړنې له لارې.

د خبرو له لارې بيعه کول:

هغه ده چې د ايجاب اوقبول وسيله تر سره شي.

بيعه په فعل سره يا د تعاطی بيعه:

دا بيعه په عملي راکړه ورکړه باندې تر سره کيږي، که څه هم ايجاب او قبول ورسره نه وي، لکه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دډوډۍ پلورونکي مخ ته يو څوك د ډوډۍ مروج قيمت ږدي او يوه ډوډۍ ورڅخه اخلي.

فعاليت

د لفظ د ويلو په ځای په ورکړې سره دبيعې څو مثالونه ووایاست.او همدارازدبيعې تړون عملا تمثيل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

١. د دې لوست اصطلاحات بيان کړئ.

٢. د بيعې حکم څه دی؟

٣. د بيعې رکن څه دی؟ اوپه څه شی بيعه ترسره کيږي؟

لاندی جملې په مناسبو کلمو بشپړې کړئ:

بيعه په لغت کې: ....او شرعاً:..................ته وايي.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

9 - فقه المعاملات - (ج ١ / ص ٧)

10 - درر الحکام شرح غرر الاحکام - (ج ۶ / ص ١٥١)- تبيين الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٠ / ص ٢٢٨)

11- رد المحتار - (ج ١٨ / ص ٢٠٥)- العناية شرح الهداية - (ج ٨ / ص ٣۶٨)

12- رد المحتار - (ج ١٨ / ص ١٩٧)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې شرطونه

وروسته له دې چې دبيعې له تعريف او د ترسره کيدلو له څرنګوالی سره آشنا شوو، اوس غواړو چې دبيعې شرطونه وپيژنو، ځکه د شرط پاتې کيدل د بيعې د صحت مانع ګرځي، او دشرايطو مراعاتول د شخړو مخنيوې کوي.

شرط په لغت کې: علامې او نښې ته وايي.[13]

په اصطلاح کې: شرط دی ته ويل کيږي چې د هغه د وجود پورې د بل شي وجود تړلی وي، او له هغه څخه پرته نه ترسره کيږي، لکه اودس چې دلمانځه لپاره شرط دی.[14]

د بيعې شرطونه په څلور ډوله دي:

١. دا نعقاد شرطونه.[15]

٢. د نفاذ شرطونه.[16]

٣. د صحت شرطونه.

٤. د لزوم شرطونه.[17]

لومړی:

(د انعقاد شرطونه) په لاندې ډول دي:

١. عقد کوونکی بايد د عقل او پوهې خاوند وي، نو د ليوني او د ناپوهه کوچني چې دښه اوبد تميز نه شي کولاې عقد نه صحيح کيږي.

٢. عقد کوونکي بايد له يوه کس څخه زيات وي، يعنی په بيعه کې له دواړو اړخونو څخه يو تن عاقد نه شي جوړيدای، چې هم خرڅونکی او هم اخيستونکی اوسي، ځکه يو شخص هم قابض (اخيستونکی) او هم ورسپارونکی (خرڅوونکی) نشي کېدلای.[18]

١٣- العناية شرح الهداية - (١ / ٤١٤)

١٤- رد المحتار - (ج ٣ / ص ٢٤٢)

١٥- درر الحكام شرح مجلة الاحكام - (١ / ٩٢)

١٦- درر الحكام شرح مجلة الاحكام - (١ / ٩٥)

١٧- رد المحتار - (ج ١٨ / ص ١٩٩)

١٨- بدائع الصنائع - (٥ / ١٣٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣ .قبول باید له ایجاب سره موافقت ولري، نو که ایجاب یو شی وي او قبول بل شی دا بیعه نه تر سره کیږي، لکه بایع چې ووایي: ما دغه کتاب په لس افغانی در باندې خرڅ کړ، او مشتري ووایي: ما هغه قلم په لس افغانی درڅخه واخیست.

٤ .ایجاب او قبول باید په داسې الفاظوسره وي چې فې الحال دعقد د سرته رسولواو د رضایت معنا ورکړي، که داسې الفاظ وي چې د وعدې مفهوم افاده کوي پرهغو الفاظو بیعه نه منعقده کیږي.لکه چې ووایي: زه به داقلم په تا باندې خرڅ کړم. او یا داچې اخیستونکي ووایي: زه به دا قلم له تا څخه واخلم.

٥.د متعاقدینو دبیعې دمجلس یو والی: که د متعاقدینو څخه یو په همدې مجلس کې دا بیعه قبوله نه کړي، دا عقد او بیعه نه ترسره کیږي.

٦ . د مبیعې شتون: مبیعه باید شتون و لري، له دې امله دهغه شي خرڅول چې موجود نه وي نه ترسره کیږي، لکه دهغې میوې بیعه چې تر اوسه یې ګل نه وي ښکاره کړی.

٧ .مبیعه باید متقوم مال وي، نو له هم دې امله دشرابو، او خنزیر بیعه دمسلمان لپاره نه صحیح کیږي.
٨ .مبیعه باید د پلورونکې ملکیت وي.

٩ .مبیعه باید د تسلیم کیدلو قابلیت ولري، دهغه شی بیعه نه منعقده کیږي چې بایع یې له تسلیمولو څخه عاجز وي، لکه په هوا کې د یوه مرغه خرڅول.

١٩- بدائع الصنائع - (٥ / ١٣٥).
٢٠- البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٤٣)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې په دروپي ډول د بیعې د شرطونو په هکله یو له بل سره د ښوونکي په مرسته مباحثه وکړئ.

دویم:

د نفاذ شرطونه:

۱. ملکیت یا د ملکیت ولایت: د چا په ملك اومال کې د تصرف حق لرل په دوو طریقو ترلاسه کیدای شي. [۲۱]

آ- د نیابت له لارې: چې دمال یا حق خاوند د ځان پرځای بل څوك وټاکي لکه وکالت.

ب- د شارع له لارې: هغه حق چې د شارع لخوا چاته ورکړشوی وي، لکه د پلارولایت د واړه ځوی په ملك کې.

۲. په مبیعه کې باید له بایع پرته د بل چا حق نه وي. [۲۲]

دریم:

د بیعې د صحت شرطونه:

۱. بیعه باید په مؤقته توګه نه وي، نوکه داسې ووایي: (دغه قلم د یوې ورځې لپاره خرڅوم) دغه بیعه نه صحیح کیږي.

۲. مبیعه باید معلومه او مشخصه وي، که بایع ووایي: (له رمې څخه مې یو پسه دربانديې خرڅ کړ)، او معلوم یې نکړي، دابیعه صحیح نده، ځکه چې د مجهول شي پلورل د شخړو لامل ګرځي.

۳. قیمت باید معلوم وي، که بایع مشتري ته داسې ووایي: (دا آس مې دربانديې خرڅ کړ په څومره چې ارزښت لري)، اومعلوم یې نکړي، دا بیعه صحیح نه ده.

٤. بیعه باید له فاسد شرط څخه خالي وي، مثلا ووایي: (دغه کور دربانديې په دې شرط خرڅوم چې هغه په کرایه ورنکړې).

۵. بیعه باید په رضایت سره ترسره شوې وي؛ بناء د مُکره (د هغه چا بیعه چې زور وربانديې شوي وي) بیعه فاسده ده.

۲۱- رد المحتار - (۱۰ / ۲٦۵)

۲۲- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم:
د بيعې د لزوم شرطونه:

يوه بيعه هغه وخت لازمه کيږي چې په هغې کې خيارونه، لکه: (خيار شرط او خيار رؤيت) نه وي اېښودل شوي، او که اېښودل شوي وي هغه بشپړ شوي وي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

١ .دبيعې شرطونه په څو ډوله دي؟ بيان يې کړئ

٢ .دبيعې د انعقاد شرطونه وواياست.

٣ .د بيعې د نفاذ شرطونه کوم دي؟

٤ .د بيعې د صحت شرطونه بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

٢٣- رد المحتار - (ج ١٨ / ص ٢٠٣)- البحر الرائق - (٥ / ٢٨٢)

٢٤- البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٤٣)

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د بيعې ډولونه

بيعه ګڼ ډولونه لري او هرډول يې ځانګړې حکم لري، نو اړينه ده ترڅو بيعه د حکم له پلوه وپيژنو.

د بيعې ډولونه:

بيعه د حکم له نظره په پنځه ډوله ده:

١. صحيحه نا فذه لازمه بيعه[25]:

دا هغه روا بيعه ده چې د اصل او وصف دواړو له مخې صحيحه وي، نه د چا حق ورپورې تړلی وي، او نه په کې له خيارونو څخه کوم خيار موجود وي.

حکم يې: د تړون څخه وروسته سمدلاسه د مشتري ملکيت په کې ثابتيږي.[26]

٢. صحيحه نافذه غير لازمه بيعه:

دا هغه روا بيعه ده چې دکوم چا حق ورپورې تړلی نه وي ، خو يو له خيارونو څخه پکې يو خيار شرط ګرځول شوي وي.

حکم يې: په دې صورت کې مبيعه د بايع (پلورونکي) د ملکيت څخه نه خارجيږي او د مشتري په ملکيت کې نه تر هغه داخليږي تر څو چې خيار شتون ولري، همداراز د ثمنو حکم هم دی.

٣. صحيحه موقوفه بيعه:

دا هغه بيعه ده چې د بل چا حق ورپورې تړلی وي، لکه يو څوک چې د بل چا مال د هغه له اجازې پرته خرڅ کړي.

حکم: په دې صورت کې د ملکيت ثابت کيدل د اصلي مالك د اجازې پورې تړلی دی.[27]

۴. فاسده بيعه:

دا هغه بيعه ده چې د اصل له مخې صحيحه وي خو د صفت له مخې صحيحه نه وي، يعنې د صحت کوم شرط په کې نه وي مراعت شوی.

---

٢٥ - صحيحه بيعه هغه بيعه ده چې په روا توګه، د ايجاب اوقبول له لارې د مال بدلول په مال ترسره شي، او اثر (ملکيت) يې په مبيعه اوثمن کې څرګند شي.

٢٦- درر الحكام شرح مجلة الاحكام - (١ / ٩٥)- رد المحتار - (١٨ / ١٨٥).

٢٧- شرح المجلة الاتاسي: ٣٤٣- بدائع الصنائع- (١١ / ٤٩٤) البحر الرائق - (١٥ / ٤٨)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فاسدې بيعې حکم: په مبيعه يا ثمنو کې ملکيت په قبضولو سره ثابتېږي، په دې صورت کې د مبيعې او ثمن په قبض کولو سره ملکيت ثابتېږي، خو متعاقدين هر يو کولای شي چې بيعه فسخه کړي خو فساد لرې او د شخړو مخنيوی وشي، لکه په ثمن کې جهالت ، او يا کوم بل داسې شرط کېښودل چې د بيعې د تقاضا خلاف وي.

۵. باطله بيعه:

دا هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې:

آ-د انعقاد کوم شرط په کې نه وي، لکه د لېوني سړي بيعه ، يا د داسې ماشوم بيعه چې د ښه او بد تميز ونه لري.

ب-مبيعه مال نه وي، لکه په اوسني زمانه کې د انسان خرڅول.

د باطلې بيعې حکم: په باطله بيعه کې ملکيت نه ثابتېږي.[۲۸]

فعاليت

زده کونکي دې په پنځو ډلو وويشل شي، بيا دې هره ډله د بيعې د لاندې ډولونو صورتونه بيان کړي :

۱- باطله بيعه. ۲ - فاسده بيعه . ۳ – نافذه لازمه بيعه٤ – نافذه غير لازمه بيعه. ۵ –موقوفه بيعه.

ارزونه

۱.بيعه څو ډولونه لري؟

۲ .نافذه بيعه کومه بيعه ده؟

لاندې جملې بشپړې کړئ:

۱.باطله بيعه: دا هغه بيعه ده چې ....

۲ .فاسده بيعه: د اهغه بيعه ده چې ....

کورنۍ دنده

د بيعې انواع او احکام په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۲۸- درر الحکام في شرح مجلة الاحکام - (۲ / ۳۱۰)- الجوهرة النيرة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د بيعې د ډولونو دوام

په مخکې درس کې مو بيعه د حکم له پلوه وپيژندله، اوس غواړو چې بيعه د مبيعې او بيا د ثمنو له نظره وپيژنو.

د مبيعې له نظره د بيعې ډولونه:

بيعه د مبيعې له نظره په څلور ډوله ده:

۱ - مطلقه بيعه: مطلقه بيعه هغه ده چې بې له کوم قيد څخه ذکر شي او له ځان سره لکه د صرف، سلم او داسې نور قيدونه ونه لري، او دا بيعه د جنس خرڅول دي په مطلقو ثمنو (لکه سپين زر، سره زر، بانک نوټونه او فلزي پيسې).

دا بيعه د مشهورو بيعو له جملې څخه شميرل کيږي، او له همدې امله ورته (کامله) بيعه ويل کيږي.[۲۹]

۲ - د صرف بيعه: دا د نغدو بيعه ده په نغدو باندې، لکه په سرو زرو چې سپين زر، يا په افغانيو کالدارې، يا ډالر يا نور څه واخيستل شي.

۳ - مقايضه بيعه: دا د جنس بيعه ده په جنس باندې، لکه په يوه کمپيوټر چې موټر سايکل واخيستل شي.

۴ - د سلم بيعه: دا بيعه د مؤجل ده په معجل باندې، پدې معنی چې قيمت او پيسې سمدلاسه واخيستل شي، او جنس (مبيعه) څه موده وروسته ورکول کيږي، چې په ثمنو کې په عاجله (سمدلاسه) توګه، او په مثمن (مبيعه) کې په آجله (څه ځنډ وروسته) توګه ملک ثابتيږي.[۳۰]

فعاليت

د بيعې په پورتنيو څلورو ډولونو کې فکر وکړئ او يو د بل سره يې توپير په ګوته کړئ.

د ثمنو له نظره د بيعې ډولونه:

بيعه د ثمنو له نظره په څلور ډوله ده:

۱ .مرابحه: په معلومه ګټه باندې د مال پلورلو ته د مرابحې بيعه وايي.

لکه چې يو سړی ٤٥ کيلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانيو واخلي ، او ووايي چې دغه وړه په ۱۰۰ افغانيو ګټه

۲۹- تبيين الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۳۷۲)

۳۰- المرجع السابق. بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥۲)

خرڅوي، او بیا یې په ۱۱۰۰ افغانیو باندې خرڅ کړي.

۲. تولیه: په خپل سر د یوشی خرڅولو ته د تولیې بیعه وایي چې نه په کې ګټه وي او نه نقصان.

لکه چې یو سړی ٤٥ کیلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانیو واخلي، او ووایي چې دغه اوړه په خپل سر خرڅوم، او بیایې په ۱۰۰۰ افغانیو باندې خرڅ کړي.

۳. وضیعه: په معین تاوان باندې د مال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.

لکه په پورتني مثال کې چې ووایي: زه دغه اوړه په ۱۰۰ افغانیو تاوان خرڅوم ، اوبیا هغه اوړه په ۹۰۰ افغانیو خرڅ کړي.

۴. مساومه: دا هغه بیعه ده چې جانبین په کې په یوه قیمت سره اتفاق وکړي، خو د ګټې اونقصان، او یا د اخیستلو د قیمت ذکر پکې د سره نه کوي، چې په بازارونو کې اوس اکثره په همدې طریقې راکړه ورکړه کیږي .[31]

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- د مبیعې له نظره بیعه په څو قسمه ده؟

۲- د سلم بیعه کومه بیعه ده؟

۳- دثمنو له نظره بیعه په څو ډوله ده؟

٤- د مرابحې بیعه کومه بیعه ده؟

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱. مقایضه بیعه: دا د جنس بیعه ده په جنس باندې.(   )

۲. د تولیې بیعه: په خپل سر د یوه شي خرڅولو ته دتولیې بیعه وایي.(   )

۳. دوضیعې بیعه: په معینه ګټه باندې دمال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.(   )

کورنۍ دنده

د بیعې اقسام د مبیعې او ثمن په نظر کې نیولو سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳۱- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥٢)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

خِیَار
(د خیار شرط تعرِیف، او احکام یې)

په بیعه کې د خلکو د ضرورت له مخې ځینې خیارونه رواګرځول شوي دي، چې له دې جملې څخه مهم یې خیار شرط، خیار رویت، او خیار عیب دي، غواړو چې په دې لوست کې خیار شرط وپیژنو.

د خیار شرط تعریف:

په لغت کې: خیار اسم مصدردی چې (خوښولو، ټاکلو او واک لرلو) ته وایي.

په اصطلاح کې: خیارشرط هغه واک او اختیار دی چې یو جانب او یا دواړه لوري یې د یوې معلومې مودې لپاره د بیعې د منلو او یا نه منلو په هکله د ځان لپاره ساتي.

البته خیار شرط هغه وخت ثابتیږي چې دعقد په وخت کې یې ذکر وشي او جانبین پرې اتفاق وکړي.

د رواوالی حکمت یې:

خیار د خلکو د ضرورت او اړتیا له مخې رواشوی دی، څو خلکو ته د فکر او مشورې وخت په لاس ورشي او د ضرر مخه ونیول شي.[۳۲]

د خیار شرط حکم:

په شریعت کې خیار شرط ایښودل جائز دي، او تر هغه د اختیار د خاوند مال د هغه له ملکیت څخه نه خارجیږي اود مقابل لوری په ملک کې نه داخلیږي تر څو خیار شرط شتون ولري.[۳۳]

فعالیت

زده کوونکي دې د خیار دګټو او د مشروعیت په حکمت بحث وکړي.

۳۲- الفقه الإسلامي وآدلته - (ج ٤ / ص ٦٠٣)- العناية شرح الهداية - (٨ / ٤٤٦)

۳۳- درر الحکام في شرح مجلة الاحکام - (ج ١ / ص ٢٠٨)- الفقه الحنفي و ادلته ٢ - ٣٠- العناية - (٨ /

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیارشرط موده:

د امام ابوحنیفه رحمه الله په نظر بایع او مشتري کولای شي د دریو ورځو، او یا له دریو ورځو څخه کم خیار شرط کېږدي ، خوله درې ورځوڅخه زیات وخت جواز نه لري، او امام ابویوسف، او امام محمد رحمهما الله وايي: که چیرته یې یوه معلومه موده شرط کړي وي ولو که هغه له دریو ورځو څخه زیاته هم وي جوازلري.

د خیار شرط ساقط کیدل او له منځه تلل:

په لاندې امورو سره خیار شرط ساقطیږي:

۱.کله چې د خیارشرط خاوند خپل اختیار له منځه یوسي، لکه چې ووایي: ما خپل اختیار باطل کړ، بیعه مې قبوله ده او وربانديې راضي یم.

۲.د خیار د خاوند لخوا داسې کړه تر سره کول چې د خیار په له مینځه وړلو او د بیعې په قبلولو دلالت وکړي ، لکه په کور کې اوسیدل، یا د بل میشته کول، یا د هغه خرڅول.

۳.د ضرورت له مخې د اختیار له منځه تلل، لکه د اختیار د خاوند مړینه.[٣٤]

٤.د خیار د مودې پای ته رسیدل.

په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه:

۱.د عقد فسخه کول به د خیارشرط په موده کې وي، ځکه که په دې موده کې د خیار خاوند عقد فسخه نه کړي پهدې صورت کې عقد لازمیږي.

۲.دوهم طرف به د عقد په فسخه کولو باندې خبر وي.[٣٥]

ارزونه

۱. له خیار شرط څخه مطلب څه دی؟

۲. د خیار شرط کله ساقطیږي؟

۳. د خیار شرط موده څومره ده؟

٤. په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د خیار شرط په هکله یوه مقاله ولیکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

٣٤- الفقه الإسلامي وآدلته - (٦١٢/٤) بحواله البدائع: ٢٦٧/٥-٢٧٢، المبسوط: ٤٢/١٣-٤٤، فتح القدير: ١١٧- ١٢٥، الدر المختار: ٤/٥٢، ٥٧.

٣٥- الفقه الإسلامي وآدلته - (٤ / ٦١١) بحواله البدائع: ٥/٢٧٣، تبيين الحقائق: ٤/١٨.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

خيار رؤيت

په تیر لوست کې مو خیارشرط وپیژاند، په دې لوست کې غواړو خیار رویت وپیژنو.

خيار رؤيت:

رؤيت په لغت کې: ليدلو ته وايي.

او په اصطلاح کې: د مال د ليدلو په وخت کې مشتري ته د بيعې د منلو او نه منلو واک ته خيار رؤيت وايي.

البته خيار رؤيت هغه وخت ثابتيږي چې مشتري د اخيستلو په وخت کې مال نه وي ليدلې.

د خيار رؤيت د ثبوت وخت:

مشتري چې مال ويني په همدې وخت کې ورته اختيار ثابتيږي، له هغه څخه مخکې ورته اختيار نه شته، حتی که مشتري مخکې له ليدلو بيعه قبوله کړي بیاهم بيعه نه لازميږي، او خيارهم نه ساقطيږي.

د خياررؤيت حکم:

مشتري د مال د ليدلو په وخت کې اختيار لري چې بيعه فسخه کړي او يا يې قبوله کړي.[36]

د خيار رؤيت احکام:

۱.که د خياررؤيت خاوند هغه شی خرڅ کړي چې ليدلی يې نه دی، نو خپل اختيار له لاسه ورکوي.

۲.څوک چې د خيار رؤيت خاوند وي او مړ شي، خيار يې باطل ګرځي، او ورثو ته يې نه انتقاليږي.[37]

۳.خيار رؤيت معين وخت نه لري، تر هغه پورې په خپل حال پاتې کيږي تر څو چې يې باطلوونکی او د منځه وړونکی سبب پيدا نه شي.

---

۳۶ - تحفة الفقهاء - (ج ۲ / ص ۸۲)

۳۷ - الكتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۱۸۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. د وکیل لیدل کټ مټ د مشتري د لیدلو په څېر وي، نوکوم شی چې ووینې هغه بیرته نشي گرځولای مگردا چې کوم عیب ولري.

٥. که چاکوم شی پخوا لیدلی وي او بیا یې له څه مودې څخه وروسته واخلي، نوکه هغه شی پخپل حال پاتې و، نو په دې صورت کې خیار ورته نشته، اوکه په هغه شي کې کوم منفي بدلون راغلی و په دې صورت کې، د اخیستلو یا نه اخیستلو اختیار لري.[38]

فعالیت

د خیار رؤیت گټې په انفرادي او یا گروپي توگه بیان کړئ .

ارزونه

١. خیار رؤیت څه ته ویل کیږي؟

٢. خیار رؤیت کله ثابتیږي؟

٣. د خیار رؤیت حکم څه دی؟

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

١. د خیار رؤیت خاوند چې مړ شي خیار یې باطلیږي. (   )

٢. خیار رؤیت موقت ندی، او تر هغه پورې په خپل حال پاتې کیږي چې باطلوونکی یې نه وي پیداشوی. (   )

٣. د وکیل لیدل د مشتري د لیدلو په څېر نه دي. (   )

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

---

٣٨ - العناية شرح الهداية - (ج ٩ / ص ٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خيارعيب

له خيار شرط، اوخيار رؤيت د پېژندلو څخه وروسته غواړو په دې لوست کې خيارعيب وپيژنو.

دخيارعيب تعريف:

دمشتري (اخيستونکي) هغه خيار ته ويل کېږي چې له امله يې عيبجن مال (مبيع) بېرته بايع (د مال خرڅوونکي) ته ردکولای شي.[39]

د مشروعيت حکمت يې:

بايع او مشتري يو پر بل دا حق لري، چې يو بل ته سالم او له عيب څخه پاك مال ورکړي، اوکه يو بل ته عيب جن شی ورکړي نو شريعت ورته ددې اختيار ورکوي چې مال يې بيرته ور رد کړي، ترڅو د ده څخه ضرر دفع شي او داسې څه وربانديې لازم نه شي چې هغه ته پکې تاوان وي.[40]

د عيب پټول:

په حديث کې رسول اللهﷺ فرمايي: (مسلمان د مسلمان ورور دی، اومسلمان ته دا روا نه ده چې پخپل ورور با ندې عيبجن شی وپلوري، مگر دا چې د هغه عيب ور په گوته کړي).

او فرمايي: (که بايع او مشتري په بيعه کې صداقت وکړي او حقيقت بيان کړي؛ پدې بيعه کې به يې برکت واچول شي، اوکه دروغ ووايي او عيب يې پټ کړي نو د بيعې برکت به يې له منځه ولاړ شي).[41]

د خيار عيب حکم:

د متعاقدينو هر يو اړخ چې په مبيعه يا ثمنو کې په عيب خبر شي کولای شي چې هغه شی بيرته رد کړي.

د خيار عيب د ثبوت شرطونه:

۱. عيب بايد مخکې له عقد څخه موجود وي. که چېرې عيب له تسليمولو اوسپارلو څخه وروسته، له مشتري سره پيداشي، په دې صورت کې د خيارعيب واك نه لري.

۲. دهغه عيب په هکله مشتري اويا بايع ته د خيار عيب واك ورکول کيږي چې د عقد اوقبض په وخت کې په هغه عيب خبر نه وي، اوکه چيرې د عقد اويا قبض په وخت کې وربانديې خبروي نو بيا ورته خيار نه شته. ځکه په هغه وخت کې دی دلالتاً وربانديې راضي و.

۳. مشتري بايد د عقد پروخت کې له عيبونو څخه ابرا نه وي کړي، خو که چيرې يې دعيب سره مبيعه قبوله کړې وه بيا مشتري ته خيار نه شته، ځکه چې په دې حالت کې دی پخپله خپل حق له منځه وړی دی.[42]

---

۳۹ - البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۵ / ص ۳۹۸)

٤۰ - العناية شرح الهداية.

٤۱ - تبيين الحقائق - (ج ۱۰ / ص ۳٦٥)- رَوَاهُ اِبْنُ مَاجَهْ- والحاکم والطبراني وآحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خيارعيب احکام:

۱.که چیرې مشتري په بیعه کې له عیب څخه خبر شي نودی اختیارلري:
که غواړي مبیعه واخلي نو په ټولو ثمنو (یاد شوي قیمت) به یې اخلي، د عیب په صورت کې مبیعه ردکولای هم شي، خو دا حق نلري چې مبیعه وساتي او د عیب په مقابل کې د بایع څخه تاوان وغواړي، مګر دا چې مقابل لوری یې ورسره ومني.[43]

۲.که چیرته مبیعه د مشتري په لاس کې عیبجنه شي، او بیا وروسته په هغه عیب هم خبر شي چې له بایع سره د موجودیت په وخت کې وو، نو مشتري دا حق لري چې له بایع څخه د عیب د نقصان غوښتنه وکړي، اومال دې بېرته نه ورکوي، مګر دا چې بایع له عیب سره په بیرته ردولو راضي وي.

فعالیت

شاکر له ذبیح الله څخه یو موټر واخیست او د دې موټر ماشین په هره اونی کې یو لیتر موبلایل کموي، نو شاکر دعوه کوي چې دا عیب دی او ذبیح الله منکر دی نو د دې مسئلې حل څه دی؟

ارزونه

آ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
۱.خیارعیب تعریف کړئ.
۲.د مشروعیت حکمت یې څه دی؟
۳.څه شی عیب بلل کیږي؟
٤.د خیارعیب د ثبوت شرطونه کوم دي؟

ب-د صحیح جملو په وړاندې دا (√) نښه او د غلطو جملو په وړاندې دا (X) کېږدئ:
۱.کله چې مشتري په اخیستل شوي مال کې عیب پیدا کړي، اختیار لري،که خوښه یې وه د ټولو پیسو په مقابل کې یې دې قبول کړي او که خوښه یې نه وه بېرته دې یې رد کړي، خو د ساتلو سره د نقصان د غوښتلو حق نه لري. (   ).
۲.که مال د مشتري په لاس کې عیبجن شي او بیا وروسته خبر شي چې په هغه کې د بایع په وړاندې بل عیب هم موجود و، مشتري کولای شي چې مال بېرته رد کړي. ( )

کورنۍ دنده

د خیار عیب په هکله یوه مقاله ولیکئ.

٤۲ - الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦۱٥)
٤۳ - العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۲۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

منعه شوې بيعې
(باطله بيعه)

وروسته له دې چې صحيحې او روا بيعې مو وپيژندلې، غواړو منعه شوې او ناروا بيعې هم وپيژنو، **ناروا بيعې په درې ډوله دي**: باطله بيعه، فاسده بيعه او مکروه بيعه.

د باطلې بيعې تعريف:

په لغت کې باطل: د حق ضد ته وايي.[44]

په اصطلاح کې باطله بيعه: هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې د انعقاد په کوم شرط کې يې خلل وي، لکه د ليوني او يا د واړه ماشوم بيعه، او يا دا چې مبيعه مال نه وي، لکه دخنزير د غوښې پلورل.[45]

حکم يې:

په دې بيعه باندې ملکيت نه ثابتيږي. که مشتري (اخيستونکی) مبيعه يې قبض کړې وي او يا يې نه وي قبض کړې.[46]

د باطلې بيعې د احکامو توضيح:

•هرهغه شی چې د بيعې په رکن کې خلل رامنځ ته کړي هغه باطلوونکی دی لکه په اوسنۍ زمانه کې د انسان خرڅول.[47]

•د هغه شي خرڅول چې مال نه وي او مبيعه يې وګرځوي، دا بيعه باطله ده، ځکه چې دلته د بيعې رکن نشته چې هغه په مال باندې د مال بدلول دي.

•په پيسو باندې د غيرمتقوم مال لکه د خنزير او شرابو اخيستل باطله بيعه ده، ځکه مقصد په بيعه کې د مبيعې ذات دی چې په هغې باندې نفعه اخيستل کيږي.[48]

•د لا مالکه شي پلورل باطله بيعه ده، لکه د بحر په اوبوکې د ماهي پلورل، اويا لکه په هوا کې د مرغه پلورل.[49]

---

٤٤ - البحر الرائق (ج١٦/ ص٣٠) تبيين الحقائق (١٠/ ص٤٢٣). مختار الصحاح - (١ / ٧٣)

٤٥- درر الحکام في شرح مجلة الاحکام - (ج ١ / ص ٢٠١) - تبيين الحقائق (١١/ ص٥٦).

٤٦- مجلة الاحکام ٧٣ . رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٢٤١)

٤٧ - درر الحکام - (ج ٦ / ص ٢٤٩)- العناية شرح الهداية - (ج ٩ / ص ٩٠). البحر الرائق ٢١\١٦)

٤٨-هداية : ٣\٥٣- مجمع الانهر - (ج ٥ / ص ٢٤٣). رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٢٢٧)

٤٩- مجمع الانهر في شرح ملتقى الابحر - (ج ٥ / ص ٢٤١)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. باطله بیعه تعریف کړئ.

۲. د باطلې بیعې حکم څه دی؟

۳. د باطلې بیعې درې حکمونه بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

د باطلې بیعې په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

ښکاره بلنه

د ښکاره بلنې پیل:

کله چې د مسلمانانو شمېر دې اندازې ته ورسېده چې د مشرکانو د مقابلې توان يې پيدا کړ او له بلې خوا د مکې مشرکانو د اسلام د مقدس دين او مسلمانانو په هکله ډول ډول خبرې اورېدلې او ځينې مسلمانان د خپل دين په خاطر زورېدل؛ نو له دې امله د بعثت په څلورم کال اسلام ته بلنه په څرګنده او ښکاره بڼه پيل شوه او لاندې آيت نازل شو.

((وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ)) الشعراء ٢١٤

ژباړه: او خپل نږدې خپلوان (د الله ﷻ له عذابه څخه) ووېروه.

د خپلوانو بلنه:

کله چې پورتنی آيت نازل شو، نو پېغمبر ﷺ خپل قوم (بني هاشم) راوبلل او وروسته له حمد او ثنا څخه يې هغوی ته وفرمايل:

((ديو قوم لارښوونکی هېڅکله هم خپل قوم ته دروغ نه وايي، قسم په الله ﷻ چې زه تاسو او نورو خلکو ته رالېږل شوی يم، قسم په الله ﷻ چې تاسې به داسې مړه شئ، لکه څنګه چې مو خوب وړي او داسې به راژوندي شئ، لکه څنګه د خوب څخه راپورته کېږئ. بيا به د خپلو کړو پوښته درڅخه کېږي، يا به تل پاتې جنتته ځئ او يا به دوزخ ته)).

په دې مهال ابوطالب وويل: موږ په ډېره مېړانه ستا ملاتړ کوو، ستا لارښوونې او نصيحتونه منو ستا د خبرو تصديق کوو، دلته د قوم ټول مشران راټول شوي دي چې زه هم يو له هغو څخه يم او تر ټولو زياتې مې ستا خبرې خوښېږي، نو په کومه لاره چې مامور شوی يې پر هغې ولاړ شه، قسم پر خدای ﷻ ترڅو چې زه ژوندی يم له تا څخه به ساتنه او دفاع کوم، خو هېڅکله هم له خپل پلرني

دین څخه زړه نه شم صبرولی.

ابولهب وویل: قسم په خدای ﷻ چې دا د شرم کار دی، مخکې له دې چې نور یې مخه ونیسي، تاسو د هغه مخنیوی وکړئ.

ابو طالب وویل: قسم په خدای ﷻ ترڅو چې ژوندی یم له هغه څخه به دفاع کوم.

د صفا غونډۍ پرسر:

کله چې رسول الله ﷺ د ابو طالب له ملاتړ څخه ډاډه شو، نو بله ورځ د صفا غونډۍ پرسر وختوت او په لوړ أواز یې نارې کړې: ای خلکو! پاڅېږئ راویښ شئ او ځان د دښمن څخه وژغورئ! لکه څرنګه چې قریش د داسې غړ په اورېدو سره راټولېدل، دلته هم ټول یو ځای راغونډ شول.

رسول الله ﷺ دوی ته وفرمایل: که چېرې زه تاسو ته ووایم چې د مکې د غرونو تر شا یو لوی لښکر راغونډ شوی دی او غواړي چې پر تاسو یرغل وکړي، نو تاسې به زما خبره ومنئ؟

هغوی وویل: هو! موږ تر اوسه له تا څخه پرته له رښتیا بل څه ندي اورېدلي، رسول الله(ص) وفرمایل: همدارنګه زه تاسې له یو یقیني راتلونکي عذابه ویروم. خپل ځان د دوزخ له اوره وژغورئ.

بیا یې وفرمایل: ای بني کعبو! ای بني مره ؤ! ای بني عبدالمطلبو! تر دې چې د خپلې لور فاطمې نوم یې هم واخیست او هغوی ته یې وویل: په ایمان راوړلو سره ځان د دوزخ له اوره وژغورئ، زه ستاسو لپاره هېڅ کولای نه شم، مګر دا چې په دنیا کې تاسو سره خپلوي ولرم او ښېګڼه درسره وکړم، خو په أخرت کې زه ستاسو هېڅ مرسته نه شم کولی.

د ابولهب غبرګون:

پر دغه مهال ابو لهب رسول الله ﷺ ته وویل: برباد او تباه شې، آیا تا موږ د دې لپاره راټول کړي یو؟ نو بیا دا آیت ((تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۱ مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۲)) چې د ابو لهب پر دایمي هلاکت او تباهۍ څرګنده دلیل و نازل شو.

فعالیت

له خپلوانو څخه د بلنې د پیل حکمت څه و؟ څرګند یې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت سره د قريشو دښمني:

قريشو له دې وېرې چې پلرنی دود، دستور او معتقدات يې له منځه ولاړ نشي او د بت پرستۍ د دين مشري او ګټې يې له لاسه ونه وځي، لدې امله يې په مخالفت او ډېر سخت غبرګون لاس پورې کړ.

د دې لوست ګټې:

١_ د اسلامي دعوت اصلاحي کړنلارې بايد د وخت د شرايطو او حالاتو سره سمون ولري.

٢_ د هرې اصلاحي کړنلارې د پلي کولو لپاره د مرستندويو او پلويانو شتون اړين دی.

٣_ د اصلاحي کړنلارو د پلي کولو په وړاندې د ځينو مغرضينو مخالفت بايد د مايوسۍ او پښېمانۍ

ارزونه

الف: لاندينيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

١_ رسول اللهﷺ د انذار آيت له نازلېدو وروسته تر هر څه دمخه څه وکړل؟

٢_ د صفا غونډۍ پرسر قريشو ته د رسول اللهﷺ د ويناوو مفهوم په لنډ ډول بيان کړئ.

٣_ اسلامي دعوت سره د قريشو د مشرانو د دښمنۍ لامل څه و؟ څرګند يې کړئ.

ب: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

١_ وروسته د ((وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ)) آيت له نازلېدو څخه پيغمبرﷺ خپلوان راټول کړل او هغوی يې په ټولنيزه توګه اسلام ته راوبلل. ( )

٢_ پيغمبرﷺ د صفا غونډۍ پرسر د قريشو مختلف قبايل اسلام ته راوبلل. ( )

٣_ د هجرت په څلورم کال اسلام ته بلنه په ښکاره ډول پيل شوه. ( )

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې وليکئ او مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتم لوست

د حق دعوت له اورېدو څخه د مکې مکرمې د زايرينو منع کول

د دعوت له ښکاره کېدو څخه ډېر زيات موده نه وه تېره شوې چې قريش د يوې بلې غميزې سره مخامخ کېدونکي وو او هغه مکې مکرمې ته د زايرينو د راتګ مراسم وو، هغوی پوهېدل چې دغه زايرين د جزيرة العرب له مختلفو سيمو څخه مکې مکرمې ته راځي او رسول اللهﷺ به ارومرو د هغوی سره کتنه کوي. د هغوی غوږونو ته به د اسلامي دعوت خبرې رسېږي، نو مخکې له دې چې هغوی د محمدﷺ له خبرو متاثره شي، لازمه ده چې داسې احتياطي تدابير ونيول شي، ترڅو د دې کار مخنيوی پرې وشي.

د وليد بن مغيره سره مشوره:

د دې خبرې لپاره ټول وليد بن مغيره ته د مشورې لپاره ورغلل. وليد وويل: د محمدﷺ په هکله بايد په يوه خبره راغونډ شو او بېلې بېلې خبرې ونکړو، ټولو وويل:

ته ښه وايې:

وليد وويل: تاسې خپل نظر وړاندې کړئ، زه به يې واورم.

هغوی وويل: موږ وايو چې محمدﷺ کوډګر دی.

وليد وويل: قسم په اللهﷻ چې هغه کوډګر نه دی، موږ کوډګران ليدلي دي، دی هغو ته ورته والی نه لري.

قريشو وويل: موږ به ووايو چې لېونی دی.

وليد وويل: هغه لېونی نه دی، موږ لېوانيان ليدلي دي، لېونتوب پېژنو، نه يې خوده دی او نه يې واکه، او نه يې ځايه خبرې کوي.

هغوی وويل: و به وايو چې شاعر دی.

وليد وويل: شاعر هم نه دی، موږ شعر او د شعر ټول ډولونه پېژنو، د ده خبرې هېڅکله هم شعر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته نه دي.

هغوی وویل: موږ به دا ووایو چې ساحر دی.

ولید وویل: نه، هغه ساحر هم نه دی، موږ ساحران لیدلي دي، د هغه کړنې او حرکات د ساحرانو په څېر نه دي.

د قریشو اتفاق پر دې چې محمدﷺ ته ساحر ووایي:

قریشو وویل: نو څه ووایو؟

ولید وویل: قسم په الله ﷻ چې د ده خبرې ډېرې خوږې، رېښتینې، ژورې او ځانګې یې مېوه لرونکې دي، تاسې چې د ده په هکله څه وایئ له ډاګه بریښي چې خبره مو غلطه ده.

یوازې یوه خبره د ده په هکله ویلی شو او هغه دا چې ووایو: هغه ساحر دی.

داسې یو سحر یې له ځان سره راوړی دی چې پلار له زویه، ورور له وروره، مېړه له ښځې او سړی له خپلوانو څخه جلا کوي او یو د بل دښمن ګرځوي، د ټولو دا خبره خوښه شوه او سره خپاره شول.

ولید بن مغیره د وحې په هنداره کې:

د ولید بن مغیره په هکله د مدثر سورت څو آیتونه نازل شول چې د ده کړنې په کې ذکر شوې دي.

الله تعالیٰ فرمایي: ((إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ١٨ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ١٩ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ٢٠ ثُمَّ نَظَرَ ٢١ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ٢٢ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ٢٣ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ يُؤْثَرُ ٢٤))

ژباړه: هغه فکر وکړ اندازه یې ولګوله (چې څه طعنه ورکړي) په دې اندازه لګولو دې دی تباه شي، بیا ښه ځیر شو، بیا یې تندی تریو او خوله یې کږه کړه، بیا یې شا کړه او لویي یې وکړه او ویې ویل: دا قرآن هغه اغېزمن جادو او سحر دی چې له خورا پخوا زمانو څخه پاتې دی.[1]

د قریشو د دسیسې پلې کول:

د دې لپاره چې قریش خپله دسیسه او توطئه په سمه توګه پلې کړي، نو زیات شمېر خلک یې وټاکل، ترڅو د کعبې شریفې زایرین پر محمدﷺ باندې بدګومانه کړي چې د دې کار د پرمخ بیولو زیات مسؤولیت د ابولهب پر غاړه و.

د ابولهب دریځ:

کله به چې رسول اللهﷺ د دعوت لپاره د زایرینو خیمو، تم ځایونو او د سیمې بازارونو ته ورتلو، ابولهب به د ده ترشا خلکو ته ویل: د محمدﷺ خبرې ونه منئ، هغه خپل پلرنی دین پرېښی دی او دروغ وایي.

١- دا فقره په آزموینه کې شامله نه ده، یواځې د زده کوونکو د علمي زېرمې لپاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جزيرة العرب کې د بعثت د خبر خپرېدل:

د قريشو ظالمانه هڅو هغوی ته هېڅ گټه ونه رسوله الله ﷺ د دعوت کار تر هغه ځايه ورساوه چې قريشو يې تصور هم نه کاوه، هغه دا چې ټول زايرين د رسول الله ﷺ د دعوت او بلنې څخه خبر شول او د هغوی په ستنېدو سره د بعثت خبر په جزيرة العرب کې خپور شو.

د لوست گټې:

۱. د حق دعوت منکران پدې هڅه کې و، ترڅو نورو ته د حق اواز د رسېدو مخنيوی وکړي.

۲. د خپل توان په اندازه د حق دعوت د رسولو لپاره هڅه او هاند او په دې لاره کې د هر ډول ممکن فرصت څخه استفاده کول.

۳. د منکرينو د دسايسو سره سره، د حق دعوت بيا هم پر مخ ځي او خپله لاره پرانيزي.

ارزونه

الف: لاندينيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د مکې مکرمې زايرينو ته د حق دعوت د رسېدو د مخنيوي لپاره قريشو څه تدابير ونيول؟

۲_ د دې لوست گټې څرگندې کړئ.

۳_ وليد بن مغيره قريشو ته څه مشوره ورکړه؟

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ قريش د مشورې لپاره (   ) ته ورغلل.

۲_ د قريشو غوڅه شوې خبره دا وه چې ووايي (   ) دی.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ قريش د مشورې لپاره ابوجهل ته ورغلل. (   )

۲_ د رسول الله ﷺ د بعثت خبر د مکې مکرمې د زايرينو په مرسته جزيرة العرب کې خپور شو. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست د مطالبو په هکله په خپل تعبير او خپلې ژبه يوه لنډه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

د مخالفینو لخوا د دعوت د خپرېدو مخنیوی

د دعوت د مخنیوي لپاره د قریشو نورې دسیسې:

کله چې قریش په دې خبره پوه شول چې محمدﷺ له خپل دعوت څخه نشو گرځولی، نو یوځل بیا اندېښمن شول او د اسلامي دعوت د مخنیوي لپاره یې لاندینۍ دسیسې وکارولې.

۱_ ملنډې، ټوکې کول، سپك او دروغجن گڼل: مشرکینو په دې توگه د مسلمانانو د سپکاوي او د دوی د معنویاتو د ضعیفولو هڅه کوله او پیغمبرﷺ ته به یې سپکې سپورې ویلې کله به یې لېوني او کله به یې دروغجن او جادوگر باله.

۲_ د رسول اللهﷺ د لاربنوونو په هکله بدگماني او شکونه پیدا کول (ایجابول) او د خلکو په وړاندې یې بې اغېزه ښکاره کول.

۳_ قرآن کریم به یې زړو کیسو ته ورته او مشابه گاڼه.

د مشرکینو یوه بله هڅه:

مشرکانو د دعوت د مخنیوي لپاره ډېرې هلې ځلې وکړې چې د دغو هلو ځلو څخه یو هم رسول اللهﷺ ته د قریشو د استازي عتبه بن ربیعه وړاندیز و، عتبه رسول اللهﷺ ته د ډېر مال، د قریشو د مشرۍ او د هر ډول دنیوي غوښتنو د بشپړولو وړاندیز وکړ، خو رسول اللهﷺ د هغه په ځواب کې وویل: زه د دې لپاره نه یم رالېږل شوی چې ستاسو مالونه واخلم او یا پرتاسو مشري وکړم، بلکې زه الله تعالی ستاسو لپاره رسول رالېږلی یم، پر ما د الله ﷻ کتاب نازل شوی دی او ماته امر شوی دی چې تاسو ته د جنت زیری درکوونکی او له دوزخ نه وېرونکی اوسم.

د دې لوست گټې:

۱.کله چې یو بلونکی (داعي) سپېڅلی وي، هېڅ ډول تورونه او افتراگانې نشي کولی د هغه د دعوت مخه ونیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ .که چېرې مسلمانان د دعوت په لاره کې د ستونزو سره مخ شي، نو لازمه ده چې ثبات او استقامت ولري او په صبر او حکمت سره د ټولنې د اصلاح لپاره هڅه وکړي.

۳ .د ټولنې اصلاح د اسلام د مبین دین د لارښوونو په پلي کولو سره د دنیا د هر مال او متاع څخه لوړ او غوره کار دی او دا نه ښايي چې د دنیوي امتیازاتو لپاره له هغې تنازل وشي.

ارزونه

۱ـ قریشو د رسول اللهﷺ په وړاندې له نورو کومو دسایسو کار واخیست؟

۲ـ عتبه بن ربیعه رسول اللهﷺ ته د څه وړاندیز وکړ؟

۳ـ رسول اللهﷺ د عتبه بن ربیعه وړاندیز ته څرنگه ځواب ورکړ؟

٤ـ د دې لوست گټې په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توگه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري ويشتم لوست

ابوطالب ته د قريشو د پلاوي ليږل

قريشو په ډېر جديت سره د دعوت د مخنيوي لپاره هڅه كوله، خو په دې نه پوهېدل چې د داسې ستر شخصيت په وړاندې كوم چې ابوطالب ته ډېر گران او عزتمن و څه تدابير ونيسي.
وروسته له ډېر فكر او مشورې دې پايلې ته ورسېدل، چې ابوطالب ته ورشي او د هغه په مرسته د حضرت محمدﷺ د دعوت مخه ونيسي.

ابوطالب ته د قريشو پلاوی:

څرنگه چې ابوطالب د قوم سپين ږيری و، له دې امله يې په قوم کې ډېر عزت او لوړ مقام درلود او خبرې يې منل کېدلې، له بلې خوا هغه د رسول اللهﷺ ملاتړ، حمايت او پلوي كوله، نو د دې لپاره چې قريش په داخلي اختلافاتو کې ښكېل نشي ابو طالب ته ورغلل، ترڅو د دعوت د مخنيوي لپاره د هغه قناعت او رضا حاصله كړي او د قريشو او محمدﷺ ترمنځ داسې يو تړون لاسليك كړي چې د هغه پر بنسټ محمدﷺ د خلكو له دعوت څخه لاس واخلي او په مقابل کې يې چې هر امتياز غواړي هغه ته به وركړل شي.

ابوطالب خپل وراره محمدﷺ راوغوښت او هغه ته يې وويل: گرانه وراره!
دوی ستا د قوم مشران دي او د دې لپاره راغلي، ترڅو تاسو ته ژمنه دركړي او له تاسو ژمنه واخلي.

ابوطالب ته د رسول اللهﷺ وړانديز:

كله چې رسول اللهﷺ د خپل تره څخه د مشركينو غوښتنې واورېدلې، نو هغه ته يې وويل: زه دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې يوې کلمې ته رابولم، که دوی ومنله نو خدای تعالٰی به دوی ته په دواړو جهانونو کې عزت او سرلوړي ور په برخه کړي.

ابو جهل په دې خبره خوشحاله شو چې د يوې کلمې په ويلو به ټولو امتيازاتو خاوند شي.

ابوطالب وويل: هغه کلمه څه ده؟ پيغمبرﷺ وفرمايل: تاسو د (لا اله الا الله) کلمه ووايئ. د دې خبرې په اورېدو سره د قريشو مشران مايوسه او نااميده شول او ويې ويل:

په اللهﷻ سوګند چې دی به هېڅکله هم ستاسو غوښتنې ونه مني.

په بل روايت کې راغلي دي کله چې رسول اللهﷺ د ابوطالب خبرې واورېدلې، نو په دې فکر شو چې شايد تره يې د ده له ملاتړ څخه لاس اخيستلی دی، نو خپل تره ته يې داسې وويل: ګرانه کاکا! قسم په خدایﷻ دی که چېرې دوی لمر په ښي لاس او سپوږمی په کيڼ لاس کې راته کېږدي (يعنې د ځمکې او د هغې د چاپېريا ل واک او اختيار راکړي) او له ما نه وغواړي چې د توحيد دعوت پرېږدم، نو زه به هېڅکله رادعوت پرې نږدم او تر هغه به دوام ورکړم چې يا زه بريمن او يا په دې لار کې شهيد شم.

ابو طالب د دې خبرې په اورېدو سره هغه ته د مرستې او ملاتړ ډاډ ورکړ او ورته يې وويل: قسم په خدایﷻ هېڅکله به دې هيچا ته ونه سپارم.

د لوست ټکي:

۱. د اسلام د مقدس دين متابعت او هغه ته بلنه، د دنيا له ټولو امتيازاتو څخه غوره ده، مسلمان لره دا نه ښايي چې د دنيوي امتيازاتو لپاره ورڅخه تنازل وکړي.

۲. ابوطالب د قريشو له خوا ټول تکاليف وزغمل، خو د رسول اللهﷺ له ملاتړ څخه لاس په سر نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

الف: ابوطالب ته د قریشو د پلاوي د لېږلو کیسه په لنډ ډول بیان کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ قریش دې پایلې ته ورسېدل چې (   ) ته ورشي.

۲ـ که چېرې دوی (   ) په ښي لاس او (   ) په کیڼ لاس راته کېږدي.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د قریشو یوه ډله ابوجهل ته ورغله. (   )

۲ـ ابوطالب محمدﷺ ته وویل: قسم په خدایﷻ هېڅکله به دې هیچا ته ونه سپارم. (   )

کورنۍ دنده

د دې درس مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپلې ژبې او تعبیر ولیکئ او یو مناسب عنوان ورکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورويشتم لوست

د حبشې په لور هجرت

وروسته له دې چې حضرت محمدﷺ د بعثت په څلورم کال په ښکاره ډول بلنه پيل کړه، د قريشو ظلم او تېرى هم پر مسلمانانو پيل شو.

د قريشو دغه ظلم او تېرى د پنځم کال تر نيمايي خپلې لوړې پوړۍ ته ورسېد او مکه مکرمه پر مسلمانانو تنګه شوه او د دې ستونزو څخه دخلاصون په لټه کې شول.

حضرت محمدﷺ ته دا معلومه وه چې د حبشې پاچا (نجاشي) يو ډېر عادل سړى دى، نو مسلمانانو ته يې د دين د ژغورلو په هيله د حبشې په لور د هجرت امر وکړ.

د حبشې په لور د مسلمانانو لومړنى هجرت:

د نبوت په پنځم کال د رجب په مياشت کې د مسلمانانو لومړنۍ ډله چې له دولسو سړيو او څلورو ښځو څخه جوړه شوې وه د حضرت عثمان بن عفانرضي الله عنه په مشرۍ د رسول اللهﷺ د لور بي بي رقيه رضى الله عنها په ګډون حبشې ته روانه شوه.

د دې لپاره چې قريش يې مخه ونه نيسي دا کاروان د شپې له لورې د شعيبه د بندرګاه په لور روان شو، هلته دوې سوداګريزې کښتۍ ولاړې وې چې دوى يې سپاره کړل او د حبشې په لور روانې شوې.

قريش ډېر ژر د مسلمانانو د دې کار څخه خبر شول او د دوى د راګرځولو لپاره يې بندرګاه ته خپل کسان ولېږل، خو د مسلمانانو ډله د دوى له رسېدو دمخه له هغه ځايه وتلې وه چې په دې توګه د مسلمانانو دغه ډله د مشرکانو له ظلم او تېري څخه په امان شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

په دغې ډلې کې د حضرت محمدﷺ د نیږدې خپلوانو څخه څوک و؟ نومونه یې واخلئ.

د قریشو د مشرانو د مسلمانېدلو خبر:

د حبشې مهاجرینو ته دا خبر ورسېد چې د مسلمانانو او قریشو تر منځ تاوتریخوالی کم شوی دی او هغه داسې چې د قریشو مشرانو په حرم کې د نجم سورت د څو آیتونو له اورېدو وروسته د مسلمانانو سره یو ځای سجده وکړه او داسې حالات رامنځ ته شوي چې د قریشو مشرکان مسلمانان نه ازاروي، نو له دې امله هغوی د بېرته راتګ نیت وکړ او د مکې په لور راروان شول، کله چې مکې مکرمې ته د یوې ورځې مزل په واټن نژدې شول، نو پوه شول چې خبره هسې نه ده او د قریشو ظلمونه د پخوا په څېر دوام لري، نو زیات شمېر مهاجرین بېرته حبشې ته ولاړل او یواځې څو تنه یې په پټه مکې مکرمې ته ننوتل.

د حبشې په لور د مسلمانانو دویم هجرت:

د حبشې د مهاجرینو د بېرته راتګ وروسته د قریشو ظلم او تېری نور هم زیات شو، نو له دې امله رسول اللهﷺ نورو مسلمانانو ته هم اجازه ورکړه، ترڅو په پټه د دویم ځل لپاره حبشې ته هجرت وکړي.

د مسلمانانو شمېر دا ځلې (۱۰۲) تنه و چې (۸۳) تنه یې سړي او (۱۹) تنه یې ښځې وې، د دې ډلې مشري جعفر بن ابي طالبؓ کوله.

د لوست ګټې:

۱. هجرت کول د پېغمبرﷺ د سنتو څخه دی چې د مسلمانانو لپاره مشروع ګرځېدلی دی، ترڅو د ظالمانو د ظلم او تېري څخه په امن شي او وکولای شي خپل دیني شعایر پرته له کوم ډار او خوف څخه ترسره کړي.

۲. د الله ﷻ په لار کې هجرت کول او له ایمان او عقیدې څخه حفاظت د بشري تاریخ په اوږدو کې د لویو تحولاتو لامل شوی دی.

۳. مسلمان لره ښایي چې په بې بنیاده خبرو، اوازو او شایعاتو ونه غولېږي او خپل معلومات او پوهه د موثقو منابعو څخه ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ . مسلمان باید تل د صبر او زغم په ګاڼه سمبال وي او په ځانګړي ډول کله چې حالات خراب او کړکېچن وي.

ارزونه

١ . حبشې ته د مسلمانانو د لومړني او دويم هجرت لنډه يادونه وکړئ.

٢ . د حبشې په دواړو هجرتونو کې د مهاجرينو شمېر وښاياست.

٣ . د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مهم ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حبشې د مهاجرينو پرخلاف د قريشو دسيسه

حبشې ته د استازو لېږل:

دا چې مهاجرين هوسا ټاټوبی ولري، ترڅو د هغوی ځان، مال او دين په امن وي، دا کار د قريشو د مشرکانو لپاره د زغم وړ نه و، نو له دې امله يې عمرو بن العاص او عبدالله بن ربيعه چې هوښياره او کار پوهه کسان وو، د خورا غوره او قيمتي ډاليو سره نجاشي ته ولېږل، دواړو استازو قيمتي ډالۍ دربار ته نېږدې سردارانو ته ورکړې او هغه دلايل يې هم ورته وويل چې د هغو له مخې مسلمانان بايد د حبشې څخه وشړل شي، د دربار سرداران په يوه خوله شول چې نجاشي به د مهاجرينو په ويستلو رضا کړي، دوی ټول د نجاشي دربار ته ولاړل او خپلې ډالۍ يې وړاندې کړې او نجاشي ته يې وويل:

زموږ څو تنه ناپوهه ځوانان ستاسې پاچايي ته په پټه راغلي دي، دوی خپل دين پرېښی دی او ستاسو دين يې هم نه دی منلی، نوی دين يې جوړ کړی دی چې نه يې موږ پېژنو او نه يې هم تاسې، موږ د قوم مشرانو تاسو ته رالېږلي يو، ترڅو تاسې زموږ فراريان موږ ته وسپارئ.

د درباريانو سپارښتنه:

د دربار سردارانو وويل: د پاچا سر دې سلامت وي، دا استازي رېښتيا وايي، سرې يې وروسپارئ چې له ځان سره يې بوځي، خو نجاشي وويل:

دا موضوع بايد ښه وڅېړل شي او د دواړو اړخونو دلايل واورېدل شي. مسلمانان يې خپل دربار ته راوغوښتل او د هغوی څخه يې پوښتنه وکړه: دا کوم دين دی چې د خپل قوم څخه پرې جلا شوي ياست؟ نه مو زموږ دين منلی او نه د نړۍ کوم بل دين؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانانو وياند:

د مسلمانانو وياند جعفر بن ابي طالب وويل:

قدرمنه پاچا! موږ ناپوهه وو د بتانو عبادت مو کاوه او مرداري مو خوړه، زنا موږ کې ډېره وه، خپلوی مونه پاللې، گاونډي مو ربړول او زموږ زورور په کمزوري تېری کاوه، موږ دغه ناوړه عادات درلودل چې پاک الله تعالی زموږ له منځ څخه خپل استازی غوره کړ، نسب يې موږ ته معلوم دی، په ريښتينولی، امانتداری او نورو ښو اخلاقو سره زموږ په منځ کې مشهور دی، موږ ته يې د يو الله ﷻ د عبادت بلنه راکړه، او د هغو بتانو او کاڼو له عبادت څخه يې منع کړو د کومو چې زموږ پلرونو عبادت کاوه، موږ ته يې لارښوونه وکړه چې تل بايد ريښتيا ووايو، امانت پوره ورکړو، خپلوي وپالو، له گاونډيانو سره ښه ژوند وکړو، له ناروا او وينو تويولو څخه لاس واخلو، موږ يې له زنا کولو، دروغو ويلو، د يتيم د مال له خوړلو او په پاک لمنو ښځو د تور لگولو څخه منع کړو.

موږ ته يې امر وکړ چې د يو الله ﷻ عبادت وکړو، هېڅ شی ورسره شريک او سيال ونه گڼو، حلال يې حلال او حرام يې حرام وگڼو، نو زموږ قوم له موږ سره په همدې خبرو دښمن شو او موږ يې سخت وربړلو، ترڅو موږ اسلام پرېږدو او بېرته د بتانو عبادت پيل کړو او هغه ناروا کارونه وکړو چې وړاندې مو کول، کله چې دوی پر موږ ظلم او تېری پيل کړ او ځمکه يې راباندې تنگه کړه، نو ستا پاچايی ته مو هجرت وکړ او له ټولو خلکو څخه مو تاسې غوره وگڼلې او ستاسو په گاونډ کې موږ ته ژوند ښه ښکاره شو، اوس هيله لرو ترڅو ستاسو په خوا کې پر موږ ظلم ونشي.

فعاليت

د زده کوونکو څخه دې يو تن د جعفر رضي الله عنه د وينا مهم ټکي په خپلو الفاظو ووايي.

د نجاشي غبرگون:

نجاشي وويل: آيا هغه څه چې ستاسو پيغمبر راوړي له ځانه سره لرئ؟

جعفر رضي الله عنه ځواب ورکړ: هو! بيا يې د قرآن عظيم الشان د مريم سورت څو آيتونه تلاوت کړل، نجاشي د قرآن کريم د آيتونو په اورېدو سره ډېر وژړل، تر دې چې ږېره يې لنده شوه او د دربار مذهبي مشرانو يې هم وژړل چې د ژړا له امله يې په لاسونو کې نيولي کتابونه هم لانده شول، بيا نجاشي دوی ته وويل: دا او هغه څه چې عيسٰی عليه السلام راوړي وو دواړه د يو څراغ رڼا ده.

عمرو بن عاص او د هغه ملگري ته يې وويل: ولاړ شئ، قسم په الله ﷻ چې هېڅکله به هم دا خلک تاسو ته ونه سپارم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نجاشي د ذهنيت د خرابولو کوښښ:

د هغه حسد او کينې له مخې چې د قريشو استازو په زړه کې درلوده پاچا ته يې وويل:

دوی د عيسٰیعليه السلام په هکله بې ځايه خبرې کوي. هغه مسلمانان راوغوښتل او له هغو څخه يې پوښتنه وکړه، جعفر رضي الله عنه ورته وويل: موږ د حضرت عيسٰیعليه السلام په هکله هغه څه وايو چې زموږ پيغمبر موږ ته راوړي دي. هغه د خدای جل جلاله بنده، د خدای جل جلاله پيغمبر او د خدای جل جلاله روح او کلمه ده چې پاکې او پېغلې بي بي مريم ته يې القا کړه. نجاشي د ځمکې څخه يو ډکی راپورته کړ او ويې ويل: قسم په الله جل جلاله چې د عيسٰیعليه السلام حقيقت د دې ډکي په اندازه هم ستاسو له خبرو څخه زيات نه دی.

نجاشي مسلمانانو ته وويل: ولاړ شئ! زما د پاچاهی په حدودو کې په بشپړ ډاډ سره ژوند کولی شئ، چا چې تاسو ته ناوړه خبرې وکړې، نو زه به ارو مرو هغه ته سزا ورکړم.

د لوست ګټې:

١. څوک چې د چا نمایندګي کوي، لازمه ده چې هغه پوه، زيرکه، باخبره او د منطق خاوند وي.

٢. د حضرت عيسٰیعليه السلام په هکله د واقعي مسيحيت او اسلام ترمنځ کوم توپير نه لېدل کېږي.

٣. پر قاضيانو او حاکمانو لازمه ده مخکې له دې چې نهايي فيصله صادره کړي د دعوې د جانبينو دلايل او نظريات واوري.

٤. که د اسلام دښمنان ډېر زيات چالاکه او زيرکه هم وي، بيا هم د پوه او هوښيار مسلمان د منطق او استدلال په وړاندې ماتې خوري.

فعاليت

د دې لوست څخه چې نورې ګټې اخيستل کېږي هغه بيان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

١ـ د دې لوست مهم ټکي په لنډ ډول بیان کړئ.

٢ـ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د مهاجرو مسلمانانو د دین په هکله نجاشي ته څه وویل؟

٣ـ جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه نجاشي ته د اسلام د ښېګڼو په هکله څه وویل؟

٤ـ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د عیسٰی علیه السلام په اړوند د مسلمانانو د نظر په هکله څه وویل؟

٥ـ جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه د عیسٰی علیه السلام په هکله څه وویل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

١ـ دا او هغه څه چې عیسٰی علیه السلام راوړي دي دواړه د یو (   ) رڼا ده.

٢ـ مورږ د عیسٰی علیه السلام په هکله هغه څه وایو چې زموږ (   ) موږ ته راوړي دي.

٣ـ نجاشي له ځمکې څخه یو نری (   ) راپور ته کړ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

د حمزه ﷜ اسلام راوړل

حمزه ﷜ د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې اسلام راوړ، یوه ورځ رسول الله ﷺ د صفا غونډۍ سره ناست و، د جهل پلار ابو جهل رسول الله ﷺ ډېر وربړاوه، تر دې چې هغه یې په کاڼي وویشت او داسې یې زخمي کړ چې وینې ترې روانې شوې، وروسته بیا ابو جهل د کعبې خوا ته ولاړ او د قریشو په غونډه کې شریک شو. د عبدالله بن جدعان وینځې چې دغه زړه دردوونکې حالت په خپلو سترګو لیدلی و، حضرت حمزه ﷜ ته چې تازه له ښکار څخه راغلی و او لیندۍ یې هم په لاس کې وه بیان کړ.

د ابو جهل څخه بدله:

حضرت حمزه ﷜ چې د قریشو ترټولو زړور پیاوړی او تکړه ځوان و د خپل وراره د مظلومیت څخه یې غیرت په جوش راغی، پرته له کوم ځنډه په ابوجهل پسې د کعبې ساحې ته ورغی د ابوجهل په سر ودرېد او ورته یې په ډېر قهر او غوسه وویل:
ای بې غیرته! ته زما وراره ته بدرد وایې او له دې څخه خبر نه یې چې زه د هغه په دین یم؟ بیا یې په لیندۍ وویشت او ډېر سخت یې زخمي کړ، او په دې ترتیب سره حضرت حمزه بن عبدالمطلب ﷜ د اسلام په مبارک دین مشرف شو او په پوره میړانه یې له اسلام او پیغمبر ﷺ څخه دفاع وکړه.

د لوست ګټې:

۱- رسول الله ﷺ د اسلام د دین په تبلیغ کې له ابو جهل څخه ډېر تکالیف او ستونزې ولیدلې، خو بیا یې هم د هغو په وړاندې له صبر او زغم څخه کار واخیست.
۲-د اسلام دښمنان تل د اسلامي دعوت د مخنیوي لپاره له هر ډول وسایلو څخه کار اخلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت‌گرانو شکنجه کول او تعذیبول د اسلامي دعوت د مخنیوي په لارکې د دوی له تل پاتې وسایلو څخه دي.

۳- له مظلومانو او اسلامي مقدساتو څخه په مېړانه دفاع کول د مسلمانانو په ځانګړې توګه د ځوانانو مسلمانانو یوه ځانګړتیا ده.

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېدای شي څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د حضرت حمزه‌ﷺ د اسلام منلو لامل څه و؟

۲_ ولې حضرت حمزه‌ﷺ پر ابوجهل په قهر شو؟

۳_ حضرت حمزه‌ﷺ ابو جهل ته د وهلو پر مهال څه وویل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ حضرت حمزه‌ﷺ د بعثت په (   ) کال د ذولحجې په میاشت کې مسلمان شو.

۲_ حضرت حمزه‌ﷺ د قریشو تر ټولو (   ) ځوان و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ حضرت حمزه‌ﷺ د بعثت په اتم کال مسلمان شو. (   )

۲_ د حضرت حمزه‌ﷺ د مسلمانېدو لامل د ابوجهل ظلم پر حضرت محمدﷺ باندې و. (   )

۳_حضرت حمزه‌ﷺ د خپل اسلام اعلان په مسجدالحرام کې وکړ. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ویشتم لوست

د حضرت عمرؓ مسلمانېدل

حضرت عمرؓ د حضرت حمزهؓ له مسلمانېدو څخه درې ورځې وروسته د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې مسلمان شو.

د عمرؓ او نعیمؓ تر منځ خبرې:

حضرت عمرؓ د هغه دښمنۍ له مخې چې د حضرت محمدﷺ سره یې درلوده یوه ورځ د محمدﷺ د وژلو په تکل له خپل کور څخه ووت.

د لارې په اوږدو کې د نعیم بن عبدالله العدوی سره مخامخ شو، هغه پوښتنه وکړه:

عمره! چېرته ځې؟ عمرؓ وویل: غواړم چې محمد ووژنم.

نعیم وویل: که محمد ووژنې نو د بني هاشمو او بني زهرؤ له دښمنۍ څخه به څرنګه ځان وژغورې؟

عمرؓ وویل: معلومېږي چې خپل دین دې پرېښی دی او بې دینه شوی یې.

نعیم ورته وویل: عمره! یوه حیرانونکې خبره درته وکړم؟ ستا خور او د خور خاوند (اوښی) دې هم بې دینه شوي دي.

ددې خبرې په اورېدو سره د عمرؓ خبره له غوسې سره شوه، د هغوی د کور په لور روان شو.

خبابؓ چې هغوی ته د قرآن تعلیم ورکاوه د عمرؓ په لیدو ځان ګوښه کړ او د عمرؓ خور فاطمې (رضی الله عنها) د عمرؓ څخه د قرآن پاڼه پټه کړه، څرنګه چې عمرؓ کور ته د ننوتلو پر مهال د خبابؓ قرائت اورېدلی و، نو پوښتنه یې وکړه: دا ورو غږ د چا و؟

هغو ځواب ورکړ: هېڅ نه و، موږ په خپلو کې خبرې کولې.

عمرؓ وویل لکه چې بې دینه شوي یاست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خور او اوښي ځواب:

اوښي يې وويل: عمره! که چېرې ستا له دين څخه پرته بل دين حق وي؟

عمر رضي الله عنه په خپل اوښي سعيد بن زيد رضي الله عنه بريد وکړ او هغه يې ډېر زيات وواهه، خور يې راغله او غوښتل يې چې خپل خاوند د ورور څخه خلاص کړي. عمر رضي الله عنه هغه هم په درنه څپېړه ووهله چې له مخ څخه يې وينې روانې شوې. خور يې د قهر او غوسې په حال کې وويل: عمره! حق د ستا د دين څخه پرته په بل دين کې دی، بيا يې د توحيد کلمه په جهر سره وويله.

د عمر رضي الله عنه په زړه کې د اسلام ځای نيول:

عمر رضي الله عنه چې کله د اسلام په دين باندې د دوی ټينګار او ثبات وليد او له بلې خوا يې د خپلې خور مظلوميت او وينې ولېدلې، خورا پښېمانه شو او په مات زړه يې پوښتنه وکړه:

ښه ده، ستاسې کتاب راکړئ چې زه يې ولولم.

خور يې چې ډېره کرېدلې وه، عمر رضي الله عنه ته داسې وويل: ته ناولی يې او قرآن کريم بايد په پاکو لاسونو واخيستل شي، که غواړې چې قرآن ولولې، نو پاڅه غسل وکړه. عمر رضي الله عنه پاڅېده او غسل يې وکړ، قرآنکريم يې راواخيست او شروع يې وکړه، د عمر رضي الله عنه سترګې په (بسم الله الرحمن الرحيم) ولګېدې، ويې ويل: دا څومره پاک او سپېڅلي نومونه دي؟ بيا يې د (طٰه) سورت تلاوت پيل کړ، ترڅو د (إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ) د طه سورت ۱۴آيت ته ورسېد.

ژباړه: (يقيناً همدا زه الله يم، له ما پرته بل برحق معبود نشته، نو همدا زما عبادت وکړه او زما په ياد لمونځ اداکړه.)

بيا يې وويل: دا څومره ښې او ښکلې خبرې دي؟ ماته محمد ﷺ راوښايئ.

د حضرت عمر رضي الله عنه لارښوونه دار ارقم ته:

خباب رضي الله عنه چې کله د حضرت عمر رضي الله عنه خبرې واورېدلې، ځان يې ښکاره کړ او ويې ويل: هيله من يم چې د رسول الله ﷺ دعا ستا په حق کې قبوله شوې وي.

حضرت عمر رضي الله عنه بيا خپله توره راواخيسته او د نبي اکرم ﷺ په وړاندې د اسلام د منلو لپاره دار ارقم ته روان شو.

حضرت عمر رضي الله عنه د دار ارقم کې:

دار ارقم ته په رسېدو سره حضرت عمر رضي الله عنه دروازه وټکوله، يوه صحابي عمر رضي الله عنه وليد چې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري سره ولاړ دی، پیغمبرﷺ یې خبر کړ، حضرت حمزهؓ وویل: دروازه ورته خلاصه کړئ، که د خیر په نیت راغلی وي خیر به ورته وررورسي او که په بد نیت راغلی وي، نو په خپله توره به یې سر غوڅ کړم.

کله چې حضرت عمرؓ د رسول اللهﷺ حضور ته ورغی پیغمبرﷺ هغه د ګرېوان څخه ونیو او خپلې خواته یې راکش کړ او ورته یې وویل: عمره! ته له مخالفت څخه لاس نه اخلې، غواړې چې د ولید بن مغیره په څېر پایله ولرې؟

حضرت عمرؓ وویل: (اشهد ان لا اله الاالله و انک رسول الله) او د اسلام سپېڅلی دین یې قبول کړ.

حضرت عمرؓ ته د فاروق لقب ورکول:

کله چې عمرؓ مسلمان شو رسول اللهﷺ ته یې وویل آیا موږ د ژوند او یا مرګ په دواړو حالاتو کې په حقه نه یو؟ رسول اللهﷺ ورته وفرمایل: قسم مې دې په هغه ذات وي چې زما ژوند د هغه په لاس کې دی، تاسې په حقه یئ که تاسې مړه شوی او یا ژوندي.

حضرت عمرؓ وویل: نو بیا ولې خپل اسلام نه څرګندوو؟ سوګند مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په رېښتیا رالېږلی یې موږ به خامخا اسلام خلکو ته څرګندوو.

هماغه و چې مسلمانان د رسول اللهﷺ په ملتیا په دوه کتارونو کې د حرم په لور ووتل او حرم ته ورسېدل، قریشو دوی ته کتل، خو د حضرت عمرؓ او حضرت حمزهؓ شتون د مسلمانانو په لیکو کې د قریشو غرور مات کړ، هغوی دوی ته هېڅ ډول ضرر ونه رساوه، رسول اللهﷺ په همدې ورځ حضرت عمرؓ ته د فاروق لقب ورکړ.

د لوست ګټې:

۱. د پیاوړو، مخلصو او مخورو مسلمانانو په یو والي سره د مسلمانانو لیکې ټینګښت مومي.

۲. څوک چې د حقیقت په لټه کې وي ضرور به اسلام ته مخه کوي، که څه هم د اسلام د سرسختو مخالفینو څخه وي.

۳- د اسلامي دعوت په لار کې استقامت او صبر کول د رېښتونیو مسلمانانو له صفاتو څخه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېږي ځرګندې يې کړئ.

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ حضرت عمر رضي الله عنه د بعثت په کوم کال مسلمان شو؟

۲_ د حضرت عمر رضي الله عنه د اسلام قبلولو لامل څه و؟

۳_ حضرت عمر رضي الله عنه د خپلې خور په کور کې د کوم سورت آيتونه تلاوت کړه؟

٤_ ولې حضرت عمر رضي الله عنه ته د فاروق لقب ورکړل؟

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ کله چې حضرت عمر رضي الله عنه د رسول الله ﷺ د وژلو په نیت توره په لاس وووت، په لاره کې (   ) په مخه ورغی.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه او خپل ځانګړي تعبير وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر اړخیز پریکون

هغه پېښې چې مشرکان يې اندېښمن کړل:

د څلورو اونيو څخه په لږه موده کې مشرکان له څلورو لويو پېښو سره مخ شول، دغو پېښو مشرکان هک پک حيران کړل چې هغه عبارت دي له:

١. د حضرت حمزه رضي الله عنه مسلمانېدل.
٢. د حضرت عمر رضي الله عنه مسلمانېدل.
٣. د حضرت محمد ﷺ له اړخه د مشرکانو د روغې جوړې د وړانديزونو نه منل.
٤. د حضرت محمد ﷺ د دفاع او ملاتړ لپاره د بني هاشم او بني عبدالمطلب تړون.

دې پېښو مشرکان په اندېښنه کې واچول او په دې پوه شول که چېرې دوی حضرت محمد(ص) ته لاس اوږد کړي، نو د مکې لارې او کوڅې به د دوی په وينو رنګ شي له دې امله يې د حضرت محمد ﷺ له وژلو څخه لاس واخيست او يو بل ډول ظلم او تېري ته يې ملا وتړله.

د ظلم او تېري تړون:

د بعثت په اووم کال د قريشو مشرکان په بني کنانه کې راټول شول او داسې پرېکړه يې وکړه چې له دې وروسته به د بني عبدالمطلب او بني هاشم سره (پرته له ابو لهب څخه)، نه څوک خپلوي کوي نه به پرې څه خرڅوي، نه به ورسره راشه درشه کوي او نه به ورسره خبرې کوي، ترڅو يې چې رسول الله ﷺ د وژلو لپاره دوی ته نه وي سپارلی، همدارنګه ورزياته يې کړه چې د هاشم له کورنۍ سره به هېڅ ډول روغه جوړه، نرمي او خوا خوږي نه کېږي، بيا يې دغه تړون د کعبې شريفې په منځ کې راوځړاوه، د يادونې وړ ده چې د دې تړون د ليکونکي لاسونه هماغه مهال شل شول.

هماغه و چې د دغو ټول غړي (مسلمان او کافر) د بعثت په اووم کال د محرم دمياشتې په لومړۍ

ورځ د ابوطالب په وادي (شعب ابي طالب) کې محاصره شول. محاصره ورځ په ورځ سختېده، د خوراک او څښاک ټول وسایل پر مسلمانانو بند شول، مشرکانو هېڅ شی نه پرېښود چې مسلمانانو ته ورسېږي، په پای کې مسلمانان دې زړه بوږنوونکي حالت ته ورسېدل چې د ونو پاڼې او د حېواناتو وچ پوستکي وخوري.

د کوچنیانو او ښځو ژړاګانې د لیرې ځایونو څخه اورېدل کېدې.

د بندیز درې کاله تېر شول، د بعثت په لسم کال د محرم په میاشت کې د محاصرې د ټرون ناخوښه کسان د حجون په سیمه کې د دې ظالمانه بندیز د ماتولو لپاره راټول شول، زهیر وویل: سبا به زه لومړی کس یم چې د قریشو ټولنې ته به په دې هکله خبره کوم.

د وعدې سره سم هر سړي خپل ځان حرم ته ورساوه، زهیر چې نوې جامې یې اغوستې وې، لومړی یې د کعبې طواف وکړ، بیا یې خلکو ته مخ کړ او ویې ویل: ای د مکې خلکو! دا کوم انصاف دی؟ موږ په مړه ګېډه خوراکونه کوو، نوې جامې اغوندو او د هاشم کورنی له لوږې هلاکېږي، قسم په الله ﷻ چې د دې ظالمانه ټرون پاڼه به ارومرو شکوم.

ابوجهل چې د مسجد په یوه څنډه کې ناست و، ورغبرګ کړ: تا دوروغ وویل، قسم په الله ﷻ چې دا پاڼه به هېڅکله هم نه شکېږي.

وروسته بیا زمعة بن الاسود، ابوالبختري، مطعم بن عدي او هشام بن عمرو په خپل وار سره د زهیر خبرې تائید کړې او د پاڼې د شکولو خبرې یې وکړې او ابوجهل یې پر له پسې مخالفت کاوه.

د بندیز د ختمولو په هکله د ابوطالب وړاندیز:

ابوطالب هم په دغه غونډه کې موجود و او د دې لپاره راغلی و، ترڅو خلکو ته وواییي چې الله تعالی رسول الله ﷺ ته خبر ورکړی چې په دې پاڼه وینه (چینجی) اخته شوی دی او پرته د الله ﷻ د نوم څخه یې نورې د ظلم او تېرې ټولې کلمې خوړلې دي، که چېرې د هغه خبر ي دوروغ وي، نو زه به له منځه ووځم، تاسې پوه شه او هغه که چېرې زما د وراره خبره سمه او ریښتیا وه، نو تاسې باید په موږ ظلم او تېری بند کړئ او بندیز ختم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوم وویل: د انصاف خبره دې وکړه.

وروسته له دې چې د قوم د خلکو او ابوجهل ترمنځ خبرې تاوې راتاوې شوې مطعم بن عدي پاڅېده، ترڅو لیکلې پاڼه وشکوي، ګوري چې چینجو تړوله خوړلې ده او یوازې د الله تعالیٰ پاک نوم پاتې دی، په دې ترتیب تړون لیک وشکېده، رسول اللهﷺ او ملګري یې د محاصرې څخه خلاص شول، مشرکانو د رسول اللهﷺ د نبوت د ریښتینولۍ ډېر لوی او ستر دلیل په غړېدلو سترګو ولید.

د لوست ټکي:

۱ .اقتصادي بندیز مسلمانان په ډول ډول تکالیفو او ستونزو اخته کړل.

۲ .په انسانانو باندې د خوراکي توکو بندول هغه ظالمانه منطق دی چې د تاریخ په اوږدو کې مستبدو او ناترسو ظالمانو کارولی دی.

۳ .د اسلام د سپېڅلي او مقدس دین د ساتلو لپاره مسلمانانو ډېرې ستونزې ګاللي دي.

٤ .اقتصادي محاصره داسې یو ناروا کار دی چې د ضمیر او وجدان لرونکي مشرکانو هم د هغې مخالفت وکړ.

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د تړون مهم ټکي ولیکئ.

۲_ د ظلم او تېري تړون څومره موده دوام وکړ؟

۳_ د دې تړون د ماتولو بهیر څرنګه و؟ څرګند یې کړئ.

٤_ د دې تړون لیکونکي ته څه پېښ شول؟ بیان یې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم د مياشتې له لومړۍ نېټې پيل شوه.

۲ـ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم په مياشت کې ختمه شوه.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د دغه تړون پرېکړه د کعبې په منځ کې وځړوله. (   )

۲ـ پرېکړه يې داسې وه چې مسلمانان به په مدينه منوره کې محاصره وي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غم کال (عام الحزن)

د ابو طالب مړینه:

د نبوت په لسم کال کله چې محاصره ختمه شوه او مسلمانان بېرته مکې مکرمې ته راستانه شول د همدې کال د رجب په میاشت کې ابوطالب چې د مسلمانانو لپاره د ډال حیثیت درلود، وفات شو.

ابوطالب د هغې سترې کلا په څېر و چې مسلمانان یې د مشرکانو له ظلم او تېرې څخه ژغورلي و، خو بدبختانه په خپله یې ترې ګټه وانخیسته او د خپلو نیکونو په زاړه دین مړ شو.

د پیغمبرﷺ سره د ابوطالب له مړینې وروسته د قریشو له خوا ظلم او تېرې:

د ابوطالب له مړینې وروسته په رسول اللهﷺ د مشرکانو د ظلم او تیرې جرئت لا زیات شو او هغه یې د ډېرو ستونزو، غمونو او کړاوونو سره مخ کړ، یوه ناپوهه قریشي په رسول اللهﷺ باندې مرداري خاورې واچولې، پیغمبرﷺ په هماغه حالت کور ته ولاړ، فاطمې رضي الله عنها چې د ده دا حالت ولید په ژړا شوه او سر یې ورته ومینځه، رسول اللهﷺ ورته وویل: لورکۍ! مه ژاړه، پاک الله جل جلاله به ارو مرو ستا پلار ژغوري.

رسول اللهﷺ به ویل: ماله قریشو څخه د ابوطالب په ژوندکې داسې بد چې زه یې ځورولم نه وو لیدلي.

خدیجه الکبریٰ رضي الله عنها د الله تعالی د رحمت په لور:

خدیجه الکبریٰ د ابوطالب له مرګ څخه څه موده وروسته وفات شوه. خدیجه الکبریٰ رضي الله عنها د الله جل جلاله له لورې رسول اللهﷺ ته یوه ستره پیرزوینه وه چې د یوې پېړۍ څلورمه برخه یې ورسره تېره کړه چې د غم په وخت به یې پر رسول اللهﷺ شفقت او مهرباني کوله او د دعوت په خپرولو کې یې ملګرې وه.

رسول اللهﷺ د هغې په هکله فرمایي: هغه وخت یې پرما ایمان راوړ چې خلکو نه منلم، هغه وخت یې رېښتینی وګڼلم چې نورو راته دروغجن ویل او هغه وخت یې په خپل مال کې برخمن کړم چې هیڅا څه نه راکول او الله پاک جل جلاله له هغې څخه اولاد راکړ.

د طایف په لور د پیغمبرﷺ سفر او له هغه سره بد سلوک:

د څو اونیو په ترڅ کې چې کومې غمجنې پېښې منځته راغلې رسول اللهﷺ یې ډېر دردولی و، د ابوطالب د مړینې وروسته د اسلام د دښمنانو تېری نور هم زیات شو، رسول اللهﷺ پرته له دې چې طایف ته (چې مکې مکرمې ته تر ټولو لنډ ښار دی) سفر وکړي بله کومه چاره نه درلوده، ترڅو له دې لارې وکولی شي د طایف خلک اسلام ته را وبولي او هغوی د ده ملاتړ وکړي، خو د طایف خلکو نه یواځې دا چې د رسول اللهﷺ بلنه یې ونه منله، بلکې ده ته یې ډېرې ستونزې او تکلیفونه ورسول، د کاڼو په ویشتلو یې دی ډېر ژوبل کړ، تر دې چې پښې یې له وینو ډکې او بدن مبارک یې په وینو سور شو.

د لوست ګټې:

۱- د الله تعالی له ازموینو څخه دا دی چې اسلامي دعوتګران په تکلیفونو او ستونزو اخته کوي، تر څو وکولی شي د دعوت دروند پېټی او دنده په سمه توګه پرمخ بوځي.

۲- په اسلامي دعوت او د ټولنې په اصلاح کې د مسلمانې ښځې رول ډېر ارزښتناک دی او باید مسلمانه ښځه د اسلامي دعوت په وړاندې خپل رسالت اداء کړي.

ام المؤمنین خدیجه رضي الله عنها د رسول اللهﷺ څخه پنځلس کاله مشره وه، خو د هغې د حقې لارې ملګرتیا او د رسول اللهﷺ سره مخلصانه همدردي او خوا خوږي، رسول اللهﷺ دې ته اړ باسه ترڅو د نورو ازواجو په پرتله د هغې ښېګڼې وستایي.

صالحه ښځه په اسلامي ټولنه کې ډېر مهم رول لوبولی شي.

الف: د دې لوست مهم ټکي په مختصر ډول وواياست.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ ابوطالب د بعثت په ( ) کال د ( ) په میاشت کې وفات شو.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ ابوطالب د رسول اللهﷺ نیکه و. ( )

۲_ د بعثت اتم کال د غم په کال ونومول شو. ( )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په مختصر ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

طایف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصیل

د بعثت په لسم کال کله چې رسول اللهﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، په دې هیله طایف ته روان شو چې د طایف خلك به یې بلنه ومني. طایف د مکې مکرمې په (۷۰) کیلومترۍ کې پروت دی.
په دې ستونزمن سفر کې زید بن حارثه هم د ده سره ملګری و. رسول اللهﷺ به چې په هر کلي تېرېده هغوی به یې اسلام ته رابلل.

له طایف څخه د رسول اللهﷺ ویستل:

رسول اللهﷺ لس ورځې په طایف کې تېرې کړې، د طایف له ټولو مشرانو سره یې خبرې وکړې او هغوی یې د اسلام سپېڅلي دین ته راوبلل، خو هغوی په یوه خوله په ډېر ذلت او سپکاوي، ازار او تکلیف ورکولو له طایف څخه د رسول اللهﷺ د ویستلو پرېکړه وکړه، هماغه و چې دوی خپل ناپوهان په رسول اللهﷺ پسې راوپارول، تر څو هغه ته بدې خبرې وکړي هغه پسې چغې ووهي او په کاڼو یې وولي چې په پایله کې رسول اللهﷺ په کاڼو وویشتل شو او پښې مبارکې یې په وینو رنګ شوې.
زید بن حارثه رضی الله عنه به هڅه کوله تر څو د رسول اللهﷺ څخه دفاع وکړي او خپله د ډېرې مخ ته ودرېږي. چې پایله کې په سر او مخ زخمي شو.
ناپوهانو خپلو ویشتلو ته دوام ورکړ تر دې چې رسول اللهﷺ دې ته اړ شو، څو د عتبه او شیبه باغ ته چې د طایف څخه څلورنیم کیلومتره لرې پروت و پناه یوسي.

د پیغمبرﷺ دعا:

رسول اللهﷺ وروسته له دې چې د عتبه او شیبه باغ ته خواشینی ننوت د انګورو تاك ته یې تکیه وکړه او داسې یې وویل: (یاالله! زه ډېر ضعیف او ناتوان یم، هېڅ مې په وس کې نشته، خلك هم په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته گوري، ای ارحم الراحمین! ته د بې وسو خدایﷻ یې او زما هم رب یې، ته مې چاته سپارې؟ پردي ته، چې سختي راسره کوي؟ یا کوم دښمن ته، چې زما واک تا په لاس کې ورکړی دی؟ که ته راباندې په غوسه نه یې هېڅ باک مې نشته، ستا ښښنه خورا پراخه ده، ستا په هغه روښانه مخ چې ټولې تیارې پرې رڼا او د دنیا او اخرت وراني پرې سمېږي، ستا له قهر څخه پناه غواړم، له خپل غضب څخه مې وژغوره، تا ته مې پناه دروړی ده چې ته راضي شې، له ګناه څخه ځان ژغورل او په طاعت صبر او استقامت کول ستا له توفیق پرته ناشوني دي.

د عداس سره پېژندګلوي:

کله چې د ربیعه زامنو رسول اللهﷺ په ډېر مظلوم حالت ولید زړونه یې پرې وخوږېدل، خپل عداس نومی نصراني غلام ته یې وویل چې د انګورو یو وږی رسول اللهﷺ ته یوسي، کله چې عداس د انګورو وږی د رسول اللهﷺ په وړاندې کېښود رسول اللهﷺ لاس اوږد کړ او د بسم الله په ویلو یې په خوراک پیل وکړ.

عداس وویل: د دې وطن خلک دا کلمات نه وایي. پېغمبرﷺ ورته وویل: ته د کوم وطن یې؟ او په کوم دین یې؟

عداس وویل: زه نصراني یم، د نینوا څخه.

پېغمبرﷺ ورته وویل: د نېک سړي یونس بن متیؑ له کلي څخه؟ عداس پوښتنه وکړه: یونس بن متیؑ څه پېژنې؟

رسول اللهﷺ ځواب ورکړ، هغه زما ورور دی، هغه پېغمبر و او زه هم.

عداس د دې خبرې په اورېدو سره منډه کړه او د رسول اللهﷺ لاسونه او پښې یې ښکلې کړې.

د ربیعه زامنو عداس ولید، کله چې عداس راغی نو هغوی ورته وویل: هلاک شې، دا دې څه وکړل؟

عداس وویل: د ځمکې په سر له ده څخه بل څوک غوره نشته، ماته یې داسې خبرې وکړې چې پرته له انبیاؤو څخه یې بل څوک نشي کولی.

هغوی وویل: هلاک شې له دین څخه دې وانه ړوي، ځکه ستا دین د هغه له دین څخه غوره دی.

رحمة للعالمین پېغمبرﷺ:

پېغمبرﷺ خورا ستړی او خواشینی د مکې لور ته روان شو، د لارې په اوږدو کې ورته جبرائیلؑ

٢ - د پاسنۍ فقرې یادونه په ازمونه کې اړینه نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل: الله ستا سره ستا د قوم په کړنو خبر دی، که غواړې نو د مکې غرونه به پر دوی یو ځای کړم.
رسول اللهﷺ ځواب ورکړ: زه هیله من یم چې پاک الله جل جلاله به د دوی په راتلونکي نسل کې مسلمانان پیدا کړي او داسې دعا یې وکړه: (اللهم اهد قومي فانهم لایعلمون).
ژباړه: خدایه! ته زما قوم ته هدایت وکړه، دوی ناپوهان دي.

اسراء او معراج:

په همدغه شپو او ورځو کې چې پیغمبرﷺ ډېر غمجن او خواشینی و، د اسراء او معراج پیښه رامنځته شوه.
رسول اللهﷺ د جبرائیل علیه السلام په ملتیا له مسجد الحرام څخه بیت المقدس ته یوړل شو او بیا هماغه مهال د بیت المقدس څخه **آسمانونو** ته پورته شو.
د رسول اللهﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی، بیا له بیت المقدس څخه آسمانونو ته ختل په مشهورو احادیثو ثابت دی.

د لوست ګټې:

۱- رسول اللهﷺ ته ستونزې او تکالیف پیښېدل، د هغو مصلحینو او داعیانو لپاره یو ښه درس دی کوم چې د ټولنې د دعوت او اصلاح په لار کې د ستونزو سره مخامخ کېږي.
۲- د اسلام نعمت چې د هغه له برکته د نړۍ ټول مسلمانان په امن، سوکالۍ او وروګلوۍ سره ژوند تېروي، د ډېرو ستونزو، تکالیفو او ربړونو (چې ترټولو وړاندې پیغمبرﷺ ګاللي دي) په زغملو خپور شوی دی، نو لازمه ده چې هر وخت پر رسول اللهﷺ باندې درود او سلام ووایو.
۳- پیغمبرﷺ رحمة اللعالمین دی، هېڅکله یې هم پر نورو د ظلم او تېري پلوي نه ده کړې او هر وخت به دې هڅه کې و ترڅو د نورو د ظلم او تېري په مقابل کې د نېکۍ ترحم او ښښنې څخه کار واخلي.
٤- د اسراء او معراج د ارزښت بیانول او د پیغمبرﷺ د عروج د ځای او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې (مسجد اقصی) لوړ مقام په ګوته کول چې باید د مسلمانانو له لوری یې ساتنه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې د مضمون د ښوونکي په مرسته د مسجد اقصی د ارزښت او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې او نبي کریم ﷺ د عروج د ځای په اړه د مسلمانانو د مکلفیتونو په هکله یو له بل سره مباحثه وکړي.

ارزونه

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

کله چې پیغمبر ﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، نو چېرته ولاړ؟

د طایف په سفر کې د پیغمبر ﷺ ملګری څوک و؟

پیغمبر ﷺ په کوم کال طایف ته ولاړ؟

د اسراء او معراج په هکله خپل معلومات څرګند کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

طایف له مکې مکرمې څخه (   ) کیلومتره لیرې دی.

رسول الله ﷺ (   ) ورځې په طایف کې تېرې کړې.

ج: د سم عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه ولیکئ.

مکه مکره د طایف څخه (۳۰) کیلومتره لیرې ده. (   )

عداس وویل: زه نصراني یم د نینوا څخه. (   )

د پیغمبر ﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی او د هغه تګ له بیت المقدس نه **آسمانونو** ته په مشهورو احادیثو ثابت دی. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې لومړنی بیعت

د بیعت ځخه د مخه:

عقبه په مکه مکرمه کې د يو ځای نوم دی چې د مسجدالحرام په پنځه کیلومترۍ کې د جمراتو (کوم ځای کې چې شیطانان وېشتل کېږي) ترڅنګ پروت دی، د جزیرة العرب د خلکو به دا عادت وو چې د حج په موسم کې به د کعبې شریفې د زیارت لپاره مکې مکرمې ته راتلل، د نبوت په یوولسم کال هم د مدینې منورې شپږ تنه مشران مکې مکرمې ته راغلل، له رسول اللهﷺ سره يې وعده وکړه چې د ده پیغام به خپلو خلکو ته رسوي.

د عقبې لومړنی بیعت:

د بعثت په (۱۲) کال د مدینې منورې (۱۲) تنه اوسېدونکي چې پنځه تنه يې تېر کال هم راغلي وو، د رسول اللهﷺ په خدمت کې حاضر شول او په عقبې نومې ځای کې يې د رسول اللهﷺ سره غونډه وکړه او هم يې له هغه سره بیعت وکړ چې دغه بیعت د عقبې په لومړني بیعت ونومول شو.

د بیعت ټکي:

عبادة بن صامتﷺ د عقبې د لومړني بیعت په هکله داسې وايي: رسول اللهﷺ موږ ته داسې وفرمایل: راشئ زماسره په دې خبره بیعت وکړئ چې:

۱_ د اللهﷻ سره به هېڅ شريک نه نیسئ.

۲_ غلا او زنا به نه کوئ.

۳_ اولادونه به مو نه وژنئ.

٤_ په خلکو به تور نه لګوئ.

٥_ په نیکۍ کې به زما نافرماني نه کوئ.

عباده وايي: موږ د رسول اللهﷺ سره په همدې امورو بیعت وکړ.

په مدینه منوره کې د قرآن کریم او اسلامي روزنې ښوونکی:

وروسته له دې چې بیعت ترسره شو او د حج موسم هم پای ته ورسېد، رسول اللهﷺ يو مسلمان زلمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوونکو سره یثرب ته ولیږه، ترڅو مسلمانانو ته د اسلام احکام ورزده کړي او په دین یې پوه کړي او هم د اسلام د سپېڅلي دین لپاره دعوت وکړي چې د دې ستر کار لپاره یې مصعب بن عمیرﷺ غوره کړ چې یو پوه او هوښیاره مسلمان ځلمی و.

مصعب بن عمیر یو بریالی داعي:

مصعب بن عمیرﷺ د اسعد بن زراره په کور کې استوګنه پیل کړه، دوی دواړو په مېړانه او نه ستړې کېدونکو هلو ځلو سره یثرب کې اسلام خپراوه، مصعب بن عمیرﷺ په یثرب کې د قرآن کریم په معلم مشهور شو.

نورو ته په قناعت ورکولو کې د اخلاص او استدلال تاثیر:

یوه ورځ مصعبﷺ او اسعدﷺ د بني ظفر د کلي په لور روان شول او د بني ظفر په یوه باغ کې چې ډېر مسلمانان هلته راټول شوي و کېنېناستل. سعد بن معاذ او اسید بن حضیر چې د یثرب مشران و او لاتر اوسه یې اسلام نه و راوړی، د دوی په راتګ خبر شول. سعد اسید ته وویل: ولاړ شه او دغو دوو تنو ته چې زموږ ناپوهه خلک بې لارې کوي په قهر سره وو ایه چې زموږ د کورونو لور ته رانشي، اسید توره په لاس کې واخیسته او په ډېر قهر د هغوی په لور ورغی، کله چې هغوی ته ورسېد، ویې ویل: ولې دلته رغلي یئ؟ غواړئ چې زموږ ساده ګان وغولوئ، که د ځان خیر غواړئ، نو بیا دلته رانشئ.

معصبﷺ ورته وویل: ډېر ښه، آیا ته نه غواړې چې زموږ خبرې واورې؟

که خوښې دې شوې ویې منه او که خوښې دې نه شوې، نو په زور یې څوک په تا نشي منلی.

اسید ورته وویل: خبره دې روغه ده، بیا یې توره په ځمکه وټومبله او کېنېناست، مصعبﷺ ورته د اسلام په هکله خبرې وکړې او قرآن کریم یې تلاوت کړ.

مصعبﷺ وایي: قسم په اللهﷻ چې د ده په مخ کې د اسلام د نور روښانتیا مخکې له دې چې دی خبرې وکړي، موږ ولیده، بیا اسیر وویل: دا څومره ښکلی او په زړه پورې دین دی! دی دین ته د داخلېدو لاره څه ده ماته یې راوښایئ.

دواړو ورته وویل: لومړی به غسل وکړې او بیا به پاکې جامې واغوندې او د شهادت کلمه به ووایې او دوه رکعته لمونځ به وکړې. همغه و چې پاڅېده غسل یې وکړ، پاکې جامې یې واغوستلې، د توحید کلمه یې وویله او دوه رکعته لمونځ یې ادا کړ.

اسید وویل: زما یو بل ملګری هم شته که چېرې مسلمان شو، نو د قوم ټول خلک به مسلمانان شي.

هغه سعد بن معاذ دی، زه به یې همدا اوس تاسو ته راولېږم.

د سعد بن معاذﷺ اسلام راوړل:

اسید خپله توره واخیسته او د سعد په لوري چې د قوم په منځ کې ناست و ورغی، سعد د قوم خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وويل: قسم په الله ﷻ چې اسید په کومه ښه تللی و، په هغه نه دی راغلی. اسید چې د غونډې ځای ته ورسېد، سعد ترې پوښتنه وکړه څه دې وکړل؟

ده وویل له هغوی سره مې خبرې وکړې، قسم په الله ﷻ ما په هغو کې څه بد ونه لیدل، خو بیا هم ما منع کړل، هغوی وویل: موږ به هغه څه کوو چې ستا خوښه وي، خو په لار کې مې واورېدل چې د حارثه کورنۍ راوتلې ده چې اسعد بن زراره د دې لپاره ووژني چې هغه ستا د ترور زوی دی، سعد د دې خبرې په اورېدو سره ډېر په قهر شو، توره یې واخیسته او د هغو دواړو په لور روان شو، کله یې چې هغوی دواړه ولیدل، نو پوه شو چې اسید غوښتل ترڅو زه هم د دې دواړو خبرې واورم، بیا یې په ډېر قهر او غوسه اسعد ته وویل: ای ابو **امامة**! قسم مې دې په الله ﷻ وي که چېرې زما او ستا ترمنځ خپلوي نه وای روغ به راڅخه نه وې تللی. آیا ته زموږ کور ته هغه څه راوړې چې موږ یې نه خوښوو؟

مصعب رضي الله عنه سعد ته وویل: آیا ته نه کښېنې ترڅو زموږ خبرې واورې؟

که دې خوښې شوې نو ویې منه او که نه په زور خو یې په تا نشو منلی.

سعد وویل: خبره مو روغه ده، بیا یې توره په ځمکه نېغه ودروله او کښېناست، مصعب رضي الله عنه ورته اسلام بیان کړ، بیا یې ورته قرآن کریم تلاوت کړ.

مصعب رضي الله عنه وایي: قسم په الله رضي الله عنه چې له خبرو وړاندې یې موږ په مخ کې د اسلام نښې ولیدې چې ځلیدې او رڼا یې کوله.

سعد رضي الله عنه وویل: غواړم مسلمان شم څه وکړم؟ هغې ورته وویل: غسل به وکړې، بیا به پاکې جامې واغوندې او د توحید کلمه به ووایې، بیا به دوه رکعته لمونځ وکړې.

سعد همداسې وکړل.

د سعد رضي الله عنه خبرې له خپل قوم سره:

سعد رضي الله عنه خپله توره واخیسته او د خپل قوم په لور یې روان شو، کله چې خپل قوم ته ورسېد، نو ویې ویل: ای د اشهل اولادې! تاسې ما ته په کوم نظر ګورئ؟

ټولو وویل: ته زموږ مشر او لارښود یې.

سعد وویل: زه به ستاسې د نر او ښځو سره تر هغوی خبرې ونه کړم، ترڅو چې تاسې په الله ﷻ او رسول الله ﷺ ایمان نه وي راوړی. مخکې له دې چې ماښام شي د قوم ټول نر او ښځې پرته له یو تن څخه (چې هغه هم وروسته مسلمان شو) مسلمان شول.

مصعب بن عمیر رضي الله عنه چې د اسعد بن زراره رضي الله عنه په کور کې استوګن و وکولای شول له دغه ځای څخه په ټوله مدینه منوره کې اسلام خپور کړي.

مصعب بن عمیر رضي الله عنه د نبوت د دیارلسم کال د حج له موسم څخه وړاندې مکې مکرمې ته ستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او رسول اللهﷺ ته يې د کاميابۍ زېرى، د قبايلو تود او ګرم هرکلى، د هغوى نيکې او پاکې هيلې او د ملاتړ ډاډ له ځان سره راوړ.

د لوست ګټې:

۱- د اسلامي دعوت د خپرونې او د ټولنې د اصلاح لپاره بايد داسې کسان وټاکل شي چې له يوې خوا مخلص وي او له بلې خوا په اسلام پوهه ولري.

۲- د ټولنې د مشرانو او متنفذينو په اصلاح سره کولى شو د ټولنې په اصلاح کې لويه ونډه واخلو.

۳- اسلام ته بلنه بايد د نرمۍ، نيکو خبرو، حکمت او استدلال له لارې مخ ته لاړه شي تر څو په زړونو کې لاره پيدا او مسخر يې کړي.

فعاليت

د سيرت نبي ﷺ د کتابونو په مرسته د دې لوست څخه که نورې ګټې تر لاسه کېږي څرګندې يې کړئ.

ارزونه

آ. لاندينيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱. د عقبې لومړنۍ بيعت په کوم کال ترسره شو؟

۲. په لومړنۍ بيعت کې د بيعت کوونکو شمېر څو تنه و؟

۳. د اسيد بن حضيرؓ او سعد بن معاذؓ د مسلمانېدو کيسه په لنډ ډول بيان کړئ.

ب. لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱. د نبوت په يوولسم کال د حج په موسم کې د يثرب (   ) تنه مسلمان شول.

۲. مصعب بن عميرؓ په يثرب کې په (   ) مشهور شو.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او الفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د عقبې دویم بیعت

د بعثت دیارلسم کال:

د بعثت په دیارلسم کال د حج په موسم کې د یثرب د مشرکانو سره څه د پاسه (۷۰) تنه مسلمانان هم د حج لپاره راغلل، کله چې دوی مکې مکرمې ته راغلل د رسول الله ﷺ سره یې په پټه رابطه ونیوله چې په پایله کې په دې خبره متفق شول، ترڅو د تشریق د ورځو په لړ کې د شپې په تیاره کې په عقبه کې غونډه جوړه کړي.

د عقبې د دویم بیعت په هکله د کعب بن مالک رضي الله عنه څرګندونه:

کعب بن مالک رضي الله عنه فرمایي:

سره له دې چې موږ د رسول الله ﷺ سر د لیدنې خبره له مشرکانو پټوله، خو یواځې عبدالله بن حرام ته مو (چې د مدینې منورې نومیالی مشر و) وویل او هغه ته مو د اسلام بلنه ورکړه، هغه قبوله کړه او اسلام یې راوړ، هماغه و چې د عقبې د بیعت له ګډون څخه برخمن او بیا وروسته نقیب (نماینده) وټاکل شو.

کعب رضي الله عنه وایي: په دې شپه د نورو خلکو سره یو ځای په خپلو ځایونو کې ویده شو، دریمه برخه شپه چې تېره شوه، نو رسول الله ﷺ سره د وعدې په خاطر په ورو ورو راپورته شو او ټول په عقبې کې راغونډ شو او د رسول الله ﷺ د راتګ په انتظار وو.

عقبې ته د پیغمبر ﷺ راتګ:

هماغه و چې پیغمبر ﷺ راښکاره شو او تره یې عباس بن عبدالمطلب چې تر اوسه د خپل قوم په پخوانی دین و، هم ورسره و او اړینه یې وګڼله تر څو د خپل وراره په خاطر په مجلس کې ګډون وکړي او د بیعت په اهمیت او خطرناکو پایلو د ګډونوالو سره خبرې شریکې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت د مسؤولیت او درونداوالي په هکله د عباسؓ څرګندوني:

د غونډې په پیل کې عباسؓ خبرې وکړې او د یثرب مسلمانانو ته یې هغه لوی او درونډ مسؤولیت ور په ګوته کړ چې د دې ترون څخه وروسته به د دوی په اوږو پروت وي او داسې یې وویل:

اې خلکو! ... دی (حضرت محمدﷺ) په خپله غوره ګڼي له تاسو سره ولاړ شي او هلته ژوند وکړي، که تاسې باور لرئ چې له ده سره کړې وعدې پوره کولای شئ او له دښمنانو یې ژغورلای شئ، نو تاسې یې له ځان سره بوځئ او که اټکل کوئ چې دښمن ته به یې سپارئ، نو همدا اوس یې پرېږدئ، ترڅو دی په خپل قوم کې په عزت او ډاډ ژوند تېر کړي.

د غونډې د ګډونوالو څرګندوني:

کعب بن مالکؓ عباس ته وویل: ستا خبرې مو واورېدلې، بیا د غونډې ګډونوالو رسول اللهﷺ ته وویل: اې د الله ﷻ رسوله! د خدای ﷻ او د خدای ﷻ د رسولﷺ (ځان) لپاره چې څه ژمنې غواړې ویې غواړه، بیا رسول اللهﷺ خبرې وکړې او د بیعت ټکي یې څرګند کړل او بیعت ترسره شو.

د بیعت بندونه:

جابرؓ فرمايي: موږ رسول اللهﷺ ته وویل: په څه درسره بیعت وکړو؟ پیغمبرﷺ وفرمایل:

په سختیو او آسانیو کې د اوامرو اورېدل او منل (یعنې هر وخت).

په تنګ لاسی او پراخی کې د الله تعالی په لار کې خپل مال لګول.

په نیکیو امر کول او له بدیو څخه منع کول.

د الله ﷻ په لاره ثابت درېدل او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتی څخه نه وېرېدل.

او دا چې کله زه درغلم (مدینې منورې ته)، نو ملاتړ به مې کوئ او لکه څرنګه چې د خپلو ښځو او اولادونو ساتنه کوئ همغسې به زما ساتنه هم کوئ، که داسې مو وکړل جنت به مو ځای وي.

د بیعت کوونکو کلک او قاطع دریځ:

براء بن معرور د رسول اللهﷺ لاس ونیو او ویې ویل: هو! په همدې شروطو درسره بیعت کوم، قسم مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په ریښتیا پیغمبر رالېږلی یې، موږ به دې له هغو څېزونو ساتو له کومو چې خپل ځان ساتو، اې د الله ﷻ رسوله! زموږ په بیعت باور ولره، قسم په الله ﷻ چې موږ ډېر جنګیالي، تورزن او مېړني خلک یو او دا کار راته له پلرونو او نیکونو څخه په میراث پاتې شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوونکو شرطونه:

براء بن معرور رضي الله عنه د رسول الله ﷺ سره خبرې کولې چې ابوالهیثم په خبرو کې ورګډ شو او ویې ویل: ای د خدای ﷻ رسوله! زموږ او د دې خلکو (یهودیانو) ترمنځ اړیکې دي، موږ اوس له دوی سره اړیکې پرې کوو، هسې نه چې نن موږ دا کار وکړو او سبا چې الله ﷻ تاته بری درکړي، نو ته موږ پرېږدې او خپل قوم ته ولاړ شې؟

د الله ﷻ رسول تبسم وکړ او ویې فرمایل: وینه د وینې لپاره توئېږي او اړیکې د اړیکو په بدل کې پرې کېږي، زه ستاسو یم او تاسې زما یئ، د هغو سره به جنګېږم چې تاسې ورسره په جګړه کې یئ او له هغو سره به روغه کوم چې تاسې ورسره روغه کول غواړئ.

وروسته له دې چې د بیعت کار بشپړ شو، نو رسول الله ﷺ د خلکو څخه غوښتنه وکړه چې له خپل منځ څخه دولس تنه نقیبان (نماینده ګان) وټاکي، ترڅو د خپل قوم او د تړون د موادو د عملي کېدو څارنه وکړي، هغوی خپل دولس تنه مشران معرفي کړل چې نهه تنه یې د خزرج له قبیلې او درې تنه یې د اوس له قبیلې څخه وو.

فعالیت

د لومړني او دویم بیعت ترمنځ څه توپیر و؟ څرګند یې کړئ.

د دې لوست ګټې:

۱ـ مشران باید په هره پرېکړه کې د نماینده‌ګانو نظر او موافقه واخلي.

۲- لارښود باید غیرتمن وي او له خپلو خلکو سره یې ریښتوني واوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستلې شئ، څرګندې يې کړئ.

ارزونه

الف: لاندينيو پوښتو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د عقبې دويم بيعت په کوم کال ترسره شو؟

۲ـ د عقبې دويم بيعت کې د بيعت کوونکو شمېر څو تنو ته رسېده؟

۳ـ د بيعت بندونه بيان کړئ.

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلماتو ډک کړئ.

۱ـ د يثرب د مشرکانو سره څه دپاسه (   ) مسلمانان هم حج ته راغلل.

۲ـ د نمايندګانو له ډلې څه نهه تنه (   ) او درې تنه (   ) و.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه وليکئ.

۱ـ د عقبې دويم بيعت د بعثت په څوارلسم کال ترسره شو. (   )

۲ـ د عقبې په دويم بيعت کې د رسول الله ﷺ تره عباس هم برخه درلوده. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ښوونځي کتابتون ته ولاړ شي او د سيرت نبي ﷺ د کتابونو په اړه دې يو ليست جوړ کړي چې لږ تر لږه شپږ کتابونه د مولفينو د لنډې پيژندني سره يې په کې ځاى پرځاى وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دری دېرشم لوست

ظلم تور تم او تيارې دي

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.) متفق عليه

د راوي پېژندنه:

په شپږم لوست کې يې پېژندنه وشوه.

د کلماتو معنا:

١ – الظُّلْمُ: جفا او له حد څخه تېرېدل.

٢ – ظُلُمَاتٌ: تيارې، مراد ورڅخه تشويشونه او سختی دي.

د حديث شريف معنا:

له عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهما څخه روايت دی چې رسول اکرم صلی الله عليه وسلم وفرمايل: (ظلم د قيامت د ورځې تيارې دي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت:

ظلم د سختيو، دښمنيو، کينې او انتقام اخيستلو لامل گرځي، چې د خلکو آرامي او اطمينان له منځه وړي، نو لازمه ده چې د هر ډول ظلم مخه ونيول شي، او ظالم انسان د ټولو عذابونو څخه د سخت عذاب مستحق گرځي.

د حديث شريف گټې:

۱-د ظلم حرمت: د خلکو په ځان، مال او آبرو باندې ظلم او تېرى کول حرام او لويه گناه ده.

۲-ظالم به د قيامت په ورځ د خپل ظلم سزا خامخاويني: الله تعالى هغه انسان نه ښښي چې د نورو خلکو پر حقوقو تېرى کوي، خو که چيرى د خلکو حقونه خاوندانو ته وسپاري او هغوى ده ته ښښنه وکړي، هيله ده چې الله تعالى يې وښښي، لدې څخه پرته به ظالم د قيامت په ورځ د خپل ظلم سزا ارو مروويني.

ارزونه

۱- پورتنى حديث شريف معنا کړئ.
۲- د پورتني حديث شريف د راوي په هکله څرگندونه وکړئ.
۳- د پورتني حديث شريف گټې ووایاست.

کورنۍ دنده

۱- د ظلم د نړوونکو تاثيراتو په اړه يوه مقاله وليکئ.
۲- د حديث شريف دغه برخه ياد کړئ. (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نرم خوی فضیلت

عَنْ عَائشَةَ رَضيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهَا قالت : (كُنْتُ عَلَى بَعير صَعْب فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكِ بالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ.) رواه احمد

د راوي پيژندنه:

نوم يې حضرت عايشه رضي الله عنها د حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه لور او د پيغمبر ﷺ ميرمن او د مسلمانانو مور ده د هجرت په دويم کال پيغمبر ﷺ ور سره نکاح وکړه خورا فقيهه او عالمه وه په ځانګړي ډول د پيغمبر ﷺ د ژوندانه له جزئياتو څخه يې پوره آګاهي درلوده، له پيغمبر ﷺ څخه يې زيات شمېر احاديث روايت کړي دي او د هجرت په ۵۸ کال وفات شوه.

د کلماتو معنا:

۱. بَعير صَعْب: شوخ اوښ
۲. فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ : د هغه په وهلو مې پيل وکړ.
۳. عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ: پر تا لازم دی تر څو نرمي او لطف وکړې.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عايشې صديقې(رضی الله عنها) څخه روايت دی چې زه يوه ورځ په شوخ او ناأرامه اوښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپره وم، او ما د هغه اوښ په وهلو پیل وکړ تر څو هغه اوښ آرامه شي، پیغمبرﷺ راته وویل: پر تا لازم دي چې د دې اوښ سره د نرمۍ او لطف څخه کار واخلې، ځکه چې هر کار په نرمۍ او لطف سره ښائسته کېږي او هر کار چې نرمي او لطف پکې نه وي ښه نه ښکاري او پای یې ناوړه وي.

د حدیث شریف حکمت:

سختي او تېزي د ټولو ظلمونو، دښمنیو، جګړو او خفګانونو اساس دی، مګر نرمي او لطف هېڅکله هم د داسې ستونزو لامل نه ګرځي، بلکې انسان کولی شي په نرمۍ او لطف سره ټولې ستونزې له منځه یوسي، په همدې بناء پیغمبرﷺ په نرمۍ، لطف او شفقت امر کړی دی.

د حدیث شریف ګټې:

۱.په وینا او کړنو کې نرمي: انسان باید په خپلو خبرو کې محتاط اوسي او کوښښ وکړي چې مهرباني، شفقت او نرمې خبرې خپل عادت وګرځوي تر څو الله تعالی او د هغه بندګان ورسره محبت وکړي. په یو بل حدیث شریف کې راغلي دي: ((نرمي او مهرباني د الله تعالی صفت دی او هغه نرمي او مهرباني خوښوي)).

۲.پر حیواناتو نرمي او شفقت کول: پر ټولو ژوندیو ژوو شفقت او مهرباني کول لازم دي، آن تر دې چې د هغه سرغړوونکي حیوان سره چې د خطر وېره ترې هم کېږي باید په نرمۍ چلن وشي.

۳.له قهر، غوسې او بدخویۍ څخه ځان ژغورل: د قهر او بدخویي په حالت کې انسان خپل اعصاب له لاسه ورکوي او کله ناکله ډېر خطرناک او ناوړه کارونه ورڅخه ترسره کېږي، چې بیا وروباندې پښېمانه وي. ډېر وختونه سختي او بد خویي په مقابل لوري کې هم سختي پیدا کوي او د دې کار پایلې داسې اندازې ته ورسېږي چې یو لوری هم ورباندې خوښ نه وي. په همدې اساس په کار ده چې سختي او بد خویي پرېږدو او خپل ځانونه په لطف، مهربانۍ او حوصلې عادت کړو، تر دې پورې چې د سختۍ په مقابل کې د حوصلې او نرمۍ څخه کار واخلو.

٤.د نرمۍ او مهربانۍ له کبله هر کار ښائسته کېږي: انسان کولای شي چې د نرمۍ او لطف نتیجه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلو سترګو ويني هغه داسې چې په لطف او مهرباني سره هر کار ښائسته او په ډېره غوره اوسمه توګه سرته رسېږي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:

بَعِيرٍ صَعْبٍ: **فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ:**

۲. د حديث شريف اجمالي معنا بيان کړئ.

۳. د حديث شريف ګټې بيان کړئ.

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه له معنا سره حفظ کړئ:

عَلَيْكَ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ

۲. د لوست د حديث شريف په اړه يوه مقاله وليکئ او د خپلې مقالې له پاره يو مناسب عنوان وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

زغم او حوصله

عَن أبِي هُرَيرَة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلي الله عليه وسلم: (لَيسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرعَةِ إنَّمَا الشَّدِيدُ اَلَّذِي يَملِكُ نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.) متفق عليه

د راوي پېژندنه:

دغه راوي په دريم لوست کې معرفي شوی دی.

د کلماتو معنا:

الشَّدِيدُ :	قوي او پهلوان.
بالصُّرعَة:	د مقابل لوري په ځملولو.
اَلَّذِي يَملِكُ نَفسَهُ:	هغه کس چې ځان په کنترول کې ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا :

له حضرت ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت دي چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: هغه څوک قوي نه دی چې په پهلوانی کې خپل مقابل لوری څملوي بلکې رښتنی قوي هغه څوک دی چې د غوسې پر مهال ځان کنترول کړي.

د حدیث شریف حکمت:

د انسان له بدو خصلتونو څخه یو غوسه ده چې د غوسه کوونکي په اخلاقي کمزورتیا او ناوړه تربیت دلالت کوي او خورا بدې پایلې لري ځکه چې انسان د غوسې په وخت کې ځان نشي کنترولولای او خپل اعصاب له لاسه ورکوي او په ډېرو وختونو کې د خپل غچ اخیستلو په فکر کې وي او خپل خیر او زیان په نظر کې نه نیسي چې په پایله کې نه جبرانېدونکي کارونه ورڅخه تر سره کېږي. له همدې امله پیغمبر ﷺ انسانانو ته داسې لارښوونه کوي چې د غوسې په حالاتو کې هم په خپل ځان کنترول ولري او د غچ اخیستلو او زور أزمایني په فکر کې ونه اوسي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. قوي او پهلوان هغه کس دی چې حوصله ولري: د قهرمانۍ او پهلوانی لقب له هغه چا سره ښایي چې د غوسې په وخت پر خپل ځان کنترول او واک ولري او داسې څه ورڅخه ترسره نه شي چې د هوښیارۍ او عقل څخه لیرې وي اویه راتلونکي کې د خفګان او پښېمانۍ لامل وګرځي.

۲. د غوسې پر وخت باید حوصله ولرو: څرنګه چې د هر انسان غوښتنه وي چې د غوسې پر وخت خپل ځان پهلوان ښکاره کړي او د مقابل لوري د څملولو په فکر کې وي تر څو د زور ازمایلو له لارې خپل هدف ته ورسېږي او خپل حق تر لاسه کړي مګر د الله تعالی پیغمبر ﷺ دغه عمل ناسم بولي او توصیه کوي چې زور ازمایل په حوصله او صبر کې دي.

۳. په خلکو کې د پیغمبر ﷺ د دې پیغام خپرول: پر خپل ځان باندې د دې حدیث شریف په تطبیقولو دې بسنه ونه شي، بلکې لازمه ده چې نور خلك هم له دې پیغام څخه خبر کړل شي په ځانګړي ډول هغه څوك چې د انتقام او غچ اخیستلو، او زور ازمایلو په فکر کې وي، او د دې امکان هم وي چې پر نورو خلکو ظلم او تیری وکړي. بناءً لازمه ده چې هغوی په ښه او غوره طریقه لدې حدیث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریف څخه خبر کړل شي، ځکه د ضرورت پر وخت د علم پټول ستره ګناه ده.

٤. په صبر او حوصلې سره د انسان حقوق له منځه نه ځي: د قهر او غوسې په حالت کې زيات انسانان یوه لاره نیسي چې ښې پایلې نه لري، مګر د حوصلې له برکته انسان ته ټولې لارې خلاصې وي، او کولای شي چې په ژور فکر، دقت او تدبیر سره داسې لار غوره کړي چې د ټولو پکې خیر وي او هېڅ ډول نقصان او پښېمانتیا ونه لري.

ارزونه

١. د لوست حدیث معنا کړئ

٢. لاندې عبارتونه بشپړ او پوره کړئ:

لَيسَ الشَّدِيدُ بِ......... إِنَّمَا الشَّدِيدُ اَلَّذِي .... نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.

٣. د حدیث شریف ګټې ووایاست.

کورنۍ دنده

١. د لوست حدیث شریف حفظ کړئ.

٢. د لوست د حدیث شریف د موضوع په اړوند یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دېرشم لوست

بد خويونه

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَديث وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا.) متفق عليه

د راوي پيژندنه:

راوي په تېرو لوستونو کې پيژندل شوی دی.

د کلماتو معنا:

١. إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: له بدگومان څخه ځانونه وساتئ

٢. لَا تَحَسَّسُوا: د نورو د بدو عملونو پلټنه مه کوئ.

٣. لَا تَجَسَّسُوا: د خلکو عيبو نه مه څيرئ

٤. لَا تَنَاجَشُوا: د توکو نرخ مه لوړوئ. پدې ډول چې خپله يې نه اخلي

٥. لَا تَحَاسَدُوا: يوله بل سره حسد مه کوئ.

٦. لَا تَبَاغَضُوا: يو له بل سره کينه مه کوئ

٧. لَا تَدَابَرُوا: يو له بل سره دښمني مه کوئ او اړيکي مه پرې کوئ

د حدیث شریف معنا:

له حضرت ابو هریره‌ﷺ څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: یو پربل بدګماني مه کوئ ځکه چې بدګماني لوی دروغ دی د یو او بل کمزوري مه بیانوئ، عیبونه یې مه رابرسیره کوئ او په نرخ کې دوکه مه کوئ او یو له بل سره حسد، کینه او دښمني مه کوئ. اې د الله بنده ګانو پخپلو کې سره ورونه شئ.

د حدیث شریف حکمت:

بدګوماني، د عیبونو لټول، کینه او بغض ساتل، مقاطعه او دښمني کول او نورو ته دوکه ورکول هغه ناوړه خویونه دي چې د وګړو د بدنامی لامل ګرځي او د ټولنې وګړي په بې ځایه ویناو او کړنو مصروفوي، کله ناکله خبره دومره سختو دښمنیو ته ورسېږي چې فیصله کول یې هم ناشوني وي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. بدګوماني حرامه ده: بې له کوم دلیله پر چا بدګومانه کېدل حرام دي، کله داسې هم کیږي چې د یو چا پورې تهمت وتړل شي چې دا یو ناروا او حرام کار دی.

په اصل کې هر انسان عادل او پاک دی او بدي یو عارضي شی دی، چې په انسان کې پیدا کېږي، باید هر انسان ته د خپل اصلیت په نظر وکتل شي او تر څو پورې چې د یو انسان بدي د دلائلو او علامو په رڼا کې څرګند نشي هغه یو پاک او عادل شخصیت دی او هېڅوک دا حق نه لري چې په خپلو اټکلونو، تشو ګومانونو او بې ځایه آوازو د چا په حق کې د بدی قضاوت او فیصله وکړي.

په خپلو منځونو کې د بدګومانیو د ضررونو او ورڅخه د خلاصون د لارو چارو په هکله بحث وکړئ.

۲. تحسس او د نورو د ښو او بدو پلټل ښه کار ندی:

تحسس د خلکو د پټو رازونو پلټلو ته وایي، محسس انسان هغه چا ته وایي چې شپه او ورځ په دې لټه کې وي تر څو د خلکو د کورونو له پټو رازونو او پټو کړو وړو څخه ځان خبر کړي، او بیا خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليدلي او اورېدلي معلومات نورو ته بيان کړي.

۳. تجسس هم ناروا عمل دی:

تجسس د خلکو تر منځ د پټو رازونو را ټولو ته وايي، تر څو نورو ته ورسول شي، تجسس د مجلسونو مصئوونيت له منځه وړي انسانان دې ته اړ کوي چې ځينې ويناوې او جايزې کړنې (په ځانگړې ډول د کور داخلي کارونه) د خاصو خلکو او مجلسونو د غړو تر منځ (پټ وساتي) نو داسې ډول معلومات راټولول حرام عمل دی، لازم دي چې د داسې کار څخه ځان وساتل شي. البته د دولت د کشفي او استخباراتي شبکو له لوري د دښمنانو د دسيسو او پلانونو تعقيبول تر څو د مجرمينو او د هغوی د طرحو مخه ونيسي، همدا راز د اداري فساد، ټولنيزو او اخلاقي فسادونو څخه ځان خبرول د دې حديث د حکم څخه مستثنی دي، بلکې په ټولنه کې ځينې وخت د داسې کارونو ترسره کول فرض کفايي حسابېږي، چې د دې څخه سربېره ټولنه د لوی فساد په لمن کې لوېږي.

٤. تناجش حرام کار دی:

تناجش ډېر د مزايدې په بيعه کې منځ ته راځي، او هغه داسې وي چې د بازار د جنسونو د يو جنس د قېمت د اوچتولو په غرض يو کس د بل کس سره پدې خبره اتفاق وکړي چې د پېرودونکي په وړاندې به يو کس د پېرودونکي او بل د پلورونکي نقش اداء کړي، او پېرودونکی به د دې لپاره چې نورو ته دوکه ورکړي يو جنس په ډېر اوچت قېمت ورڅخه واخلي، چې دا کار له يوه پلوه فرېب او دوکه ده او له بل پلوه د يو څو دوکه بازو په وسيله د اجناسو د قېمتونو لوړول ټولې ټولنې ته ضرر رسول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې د ښوونکي په مرسته د نجش ((مزايدې بيعه)) تمثيل کړي.

ارزونه

۱. د لوست د حديث شريف معنا بيان کړئ.

۲. لاندې کلمې معنا کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ:   لَا تَحَسَّسُوا: لَا تَدَابَرُوا:

۳- د پورتني حديث شريف ګټې په لنډ ډول بيان کړئ.

کورنۍ دنده

لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

۱. إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ .

۲. لَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مخکې لوست د حديث شريف پاتې برخه

٤- يو له بل سره کينه او حسد کول جواز نه لري:

په تېرو لوستونو کې مو د دې موضوع په اړه مفصل معلومات تر لاسه کړي دي.

٥- کينه او بغض حرام دي:

کينه او بغض دوستي او ملګرتيا له منځه وړي، د خلکو تر منځ اړيکې پرې کوي، د جګړو او اختلافاتو لامل ګرځي، له همدې امله د اسلام مقدس دين بغض او هغه څه چې د بغض لامل ګرځي حرام ګرځولي دي.

فعاليت

حسد تعريف، او د غبطې سره څه توپير لري؟ بيان يې کړئ.

٦-د اړيکو پرې کول او يو له بل سره دښمني کول حرام کارونه دي: دا چې اسلام سوله ايز ژوند، او د ټولنيزو اړيکو ټينګښت ته ځانګړې پاملرنه کوي له دې امله د اړيکو پرې کول او دښمني کول د اسلام له روحيې سره مخالف کارونه دي.

په يو بل حديث شريف کې چې بخاري او مسلم روايت کړی دی راغلي دي: (د يو مسلمان لپاره دا روا نه دي چې د بل مسلمان سره له دريو ورځو څخه زياته مقاطعه وکړي، کله چې له يو بل سره مخامخ شي نو يو له بل څخه مخ اړوي، په دوی کې غوره هغه څوک دی چې پر بل باندې د سلام په اوچولو کې لومړيتوب وکړي).

له بل پلوه له يو چا سره د خبرو نه کول مغرضو او فاسدو خلکو ته د دې زمينه برابروي چې له يو چا څخه بل چا ته تحريف شوې خبرې ورسوي، چې بالاخره خبره لويې دښمنۍ ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷-د الله تعالی بندګي:
انسانان باید عاجز او متواضع وي، او دا سوچ وکړي چې که هر څومره د قدرت، لوړ مقام او ډېرې پانګې خاوند وي بیا هم د الله تعالی عاجز بنده دی، نو په کار نده چې د الله تعالی له حکمونو څخه سرغړونه وکړي.
۸-د ورورولۍ ژوند:
په کار ده چې د مسلمانانو تر منځ د ورورولۍ اړیکې ټینګې او را ژوندی کړای شي چې د ورورولۍ څخه هدف همغه نږدې همدردي، خیر غوښتل او زړه خوږی وي لکه د یو بدن د اعضاؤ په څېر چې د یوې عضوې په درد سره ټولې اعضاوې د نا آرامۍ احساس کوي او د هغې په راحت سره ټولې اعضاوې د راحت احساس کوي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:
إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ .... أَكْذَبُ الْحَدِيث وَلَا .... وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا .... وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.
۲. د حدیث شریف کوم عبارت د بغض په حرمت دلالت کوي؟
۳. د حدیث شریف کوم عبارت د مقاطعې په حرمت دلالت کوي؟
٤. د حدیث شریف کوم عبارت د بدګومانۍ په حرمت دلالت کوي؟

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه حفظ کړئ:
لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا
وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.
۲. د یو مناسب عنوان لاندې د لوست د حدیث شریف په اړه یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دیرشم لوست

نېشه يي توكي

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَمَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ)) رواه ابن ماجة.

د راوي پېژندنه:

په دويم لوست كې يې پېژندنه وشوه.

د كلماتو معنا:

مَا أَسْكَرَ:	كوم شي چي نيشه راولي
كَثِيرُهُ:	ډېر يې
قَلِيلُهُ:	لږ يې

د حدیث معنا:

له حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: هر هغه څه چې مستي او نېشه راولي حرام دي او هر هغه څه چې زیات یې نیشه راولي لږه اندازه یې هم حرامه ده.

د حدیث شریف حکمت:

نیشه يي توکي وګړي او ټولنه له خورا سختو زیانونو سره مخ کوي: لکه دیني زیانونه، روغتیایي زیانونه، ټولنیز زیانونه، اقتصادي زیانونه، سیاسي زیانونه، امنیتي زیانونه، روحي زیانونه او داسې نور.

په همدې اساس په سالمه ټولنه کې باید د نېشه يي توکو د استعمال څخه په کلکه ډډه وشي.

د نیشه اي توکو تعریف:

نیشه يي توکي هغه توکي دي چې متداوم استعمال یې د مرکزي اعصابو د فعالیت سیستم ته تغیر ورکوي او زیات استعمال یې د بدني او روحي رووړدوالي لامل ګرځي.

د نیشه اي توکو ډولونه:

نیشه اي توکي هم په طبعي توګه وجود لري لکه اپین چې د کوکنارو له بوټو څخه لاس ته راځي او هم په مصنوعي او کیمیاوي ډول چې په لابراتوارونو کې جوړیږي لکه هیرویین، مورفین، کوکائین، کودین او داسې نور.

د نیشه اي توکو ضررونه:

د نیشه يي توکو استعمال ډیر جسمي اوروحي زیانونه لري لاندې یې بیانوو.

١. د بدن د دفاعي سیستم کمزوري کول.
٢. د مرکزي اعصابو د فعالیت سستول.
٣. د زړه د ټکان زیاتوالی .
٤. د ستوني او بلوړو سرطان
٥. د لیدکمزوري کول.
٦. د وینې د فشار لوړول.
٧. په وینه کې د غوړوالي زیاتوالی.
٨. د زړه دربدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. د تنفسي سیستم خرابیدل.

۱۰. روحي تشویشونه لکه (خفګان، اضطراب، ځانته ناستی، په ځان باندې بې باوري او ناامیدي) پیدا کول.

ارزونه

۱. د حدیث شریف معنا واضح کړئ.

۲. د نیشه يي توکو مهم ضررونه بیان کړي.

۳. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

((کُلُّ مُسْکِرٍ ....))

((مَا أَسْکَرَ کَثِیرُهُ فـ......... حَرَامٌ))

کورنۍ دنده

حدیث شریف له معنی سره حفظ کړئ.

د نیشه اي توکو د اضرارو په اړه یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه دېرشم لوست

فاسده بيعه

په نولسم لوست کې مو باطله بيعه وپېژندله،اوس غواړو چې په فاسده بيعه وپوهيږو.

د فاسد تعريف:

فاسد په لغت کې: د صالح ضد دی يعنی نا سم.

اوپه اصطلاح کې: فاسده بيعه هغه ده چې په اصل کې مشروع او روا وي، خو د صفت له مخې صحيحه نه وي، يعنې د انعقاد شرطونه يې موجود وي، خو د صحت له شرطونو څخه يو کوم شرط مختل شوی وي.

مثلا په بيعه کې داسې شرط کيښودل شي چې عقد د هغه تقاضا نه کوي او ورسره موافق نه وي، لکه په دې شرط د يو کور خرڅول چې په کرايه به يې نه ورکوي.[٥٠]

حکم يې:

مبيعه او مال په قبض کولو سره ملک ګرځي، تصرف په کې نافذ دی، خو هر يو د متعاقدينو کولای شي چې بيعه فسخه کړي او اخيستی مال بيرته رد کړي، ترڅو فساد له منځه ولاړ او د شخړومخه ونيول شي.[٥١]

د فاسدې بيعې ځينې احکام:

- په فاسده بيعه کې يواځې د عقد په کولوسره ملک نه ثابتيږي ترڅوچې له عقد سره سم د بايع په اجازه قبض شوی نه وي.
- که چيرې په فاسده بيعه کې بايع مشتري ته مبيعه تسليم کړي، او په عقد کې دواړه عوضه (مبيعه او ثمن) مال وي، پدې صورت کې مشتري د مبيعې مالک ګرځي، او بايع د ثمن مالک ګرځي.[٥٢]

٥٠ - البحر الرائق (ج ١٦ / ص ٢٩)- مجمع الانهر - (ج ٥ / ص ٢٤٠)- رد المحتار - (ج ٢٠ / ص ١٠٠)
٥١ - الجوهرة النيرة: ١/٢٩٣
٥٢ - الجوهرة النيرة - (٢ / ٢٦٩)- العناية شرح الهداية - (٩ / ١٨٨)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- فاسده بیعه **لغةً** او اصطلاحاً تعریف کړئ؟

۲- د فاسدې بیعې حکم څه دی؟

کورنۍ دنده

د باطلې او فاسدې بیعې تر مینځ توپیر څه دی؟ په کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکروه بیعه

له منعه شویو بیعو څخه مو باطله او فاسده بیعه وپیژندله،اوس غواړو چې په مکروه بیعه وپوهیږو.[53]

د مکروه بیعې تعریف:

مکروه په لغت کې: د محبوب ضد دی ، یعنې بدګڼل شوی.

او شرعاً: هغه بیعه ده چې اصلاً او وصفاً روا وي، خو دیوه بل شی له کبله ورڅخه د دېې کولو حکم شوی وي، لکه د جمعې د آذان په وخت کې اخیستل او خرڅول.[54]

حکم یې:

په مکروه بیعه کې له قبض څخه مخکې ملکیت ثابتیږي او د قیمت ورکول واجبیږي.[55]

د مکروه بیعې مهم ډولونه:

۱. نجش:

نجش په لغت کې: د جال لورته د مرغانو هی کولو ته وایې.

او د شریعت په اصطلاح کې: د دریمګړي له لوري د مال قیمت لوړول، پداسې حال کې چې پخپله یې اخیستونکی نه وي، بلکې یوائې د نورو د هڅولو لپاره یې قیمت لوړول غواړي، نجش بلل کیږي.[56]

ددې بیعې حکم: دا بیعه مکروه بیعه ده. ځکه دا د یو مسلمان ورور د ضررلپاره یوه حیله جوړول دي، له دې امله شریعت ورڅخه منعه کړیده.

۲. د ورور په بیعه باندې بیعه کول:

ددې صورت داسې دی چې دوه کسان (بایع اومشتري) دیوې سلعې (سامان) په بیعه کولو لګیا وي، بایع خپل شی قیمت کړي ، په دې وخت کې بل مشتري راشي او ددوی په بیعه کې ځان ورګډ کړي، او هغه شی له بایع څخه یا په زیات قیمت او یا په هغو یادوشویو ثمنو واخلي.

۵۳- د امام صاحب رح په وړاندی تحریمی مکروه : هغه ده چې په ظنی دلیل چې شبهه پکې موجوده او ثابته وي، او حرامو ته ورنږدې وي. (فتح القدیر: ۵/ ۲۳۹، والبحر الرائق (ج۱۶/ص۳۰)، وتبیین الحقائق(ج۱۰/ ص۴۲۳).

۵۴ - رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲۰۶)

۵۵ - الهدایة(حاشیة) (۱۹). ۵۶ - بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۳

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه له رسول اللهﷺ فرمايي: (دا پکار نه ده چې يو مسلمان د خپل ورور په بيعه کې دځان لپاره ورگډ شي). او دا ځکه چې په دې بيعه کې بل مسلمان ورور ته اذيت او ضرر رسېږي. [57]

۳. د قافلې مخې ته ورتګ:

صورت يې داډی چې يوڅوک د داسې قافلې په راتګ خبر شي چې ډېر سامان (لکه غنم) يې را بار کړي وي، او يو سړی ورشي او ټول هغه څه ورځخه واخلي چې قافلې راوړي وي، او بيا يې ښار ته راوړي او د خپلې خوښې د قيمت مطابق يې خرڅوي. او يا دا چې ښاري سړی صحرايي ته ووايي: مال دې زما سره کېږده، په مناسب وخت کې به يې په ښاريانو درته په لوړ قيمت خرڅ کړم.

د دې بيعې حکم: دغه اخيستل مکروه دي، ځکه د يوه روايت له مخې رسول اللهﷺ فرمايي: (تاسو د قافلې مخې ته د تجارت لپاره مه ورځئ) {صحيح البخاری ۵/۳٦٧}، دغسې کول هلته مکروه دي چې د منطقې اوسيدونکي په قحطۍ اوتنګ لاسي کې وي او داکار ورته ضرر رسوي، او که يې ضرر ورته نه رساوه بيا ګناه نلري. [58]

۴. د جمعې د آذان په وخت کې بيعه کول:

د بيعې مکروهه وخت د جمعې د آذان څخه پيل کيږي: الله تعالی فرمايي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ }. " ای مؤمنانو ! کله چې د جمعې په ورځ د لمانځه لپاره آذان وشي نو د الله د ذکر خواته وځغلئ، اخيستل او خرڅول پرېږدئ".

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه لدې سره غيرمشروع شی څيرمه شوی دی چې هغه د جمعې د لمانځه او يا د خطبې نه پاتې کيدل دي.

پدې ټولو صورتونوکې بيعه مکروه ده خوعقد اوترون ورباندې نه فاسديږي.

فعاليت

ذکر شوی بيعې شرعا مکروه دي، حکمت يې ووایاست چې ولې مکروه ګرځول شوې دي؟

57 - بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۰)

58 - بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۸۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- مکروه بیعه تعریف کړئ.

۲- د مکروه بیعې حکم څه دی؟

۳- په لنډه توګه د مکروه بیعې مهم ډولونه وښایاست.

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱. د نجش حکم: نجش بیعه مکروه ده (   ).

۲. د جمعې د آذان په وخت کې بیعه مکروه نه ده (   ).

۳. د مکروهاتو سره عقد نه فاسدیږي (   ).

کورنۍ دنده

د مکروهه بیعو په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څلوېښتم لوست

اقاله

محمود له یوه دکان څخه یوه جامه واخیستله، چې کله خپل کورته ولاړ د جامې په اخیستلو پښیمانه شو، نو پلورنکي ته راغې او ورڅخه یې وغوښتل چې جامه بیرته واخلي او ده ته خپلې پیسې ورکړي، د دکان خاوند دا وړاندیز قبول کړ خپله جامه یې واخیسته او ده ته یې خپلې پیسې ورکړې.

د اقالې تعریف:

اقاله په لغت کې: پورته کولو، اولرې کولو ته وایي.[60]

او په اصطلاح کې: د متعاقدینو په خوښه د بیعې له مینځه وړلو ته اقاله ویل کیږي.[61]

د اقالې د روا والي حکمت:

اقاله د دې لپاره روا شوې ده، ترڅو د خلکو لپاره آسانتیا رامنځ ته شي، ځکه کله داسې پیښیږي چې یوسړی په پیسو یو څه واخلي او بیا وګوري چې دی پیسو ته اړتیا لري، او کله یو شی خرڅ کړي بیا وګوري چې دې هغه شي ته اړتیا لري، او په بیعه پښیمانه شي، نو اسلامي شریعت د اقالې اجازه ورکړې ده، او د عقد مقابل لوری یې دې خبرې ته تشویق کړی دی چې هغه قبوله کړي.

د اقالې حکم:

په بیعه کې اقاله جائزه ده، ځکه له رسول اللهﷺ څخه روایت دی فرمایي: { مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللّٰهُ عَثْرَتَهُ }[62]. (څوک چې له یوه پښیمانه انسان سره اقاله وکړي, بیعه له مینځه یوسي الله تعالی به یې ګناوې له منځه یوسي).

او بل دا چې د بیعې عقد کول د دواړو اړخونو (بایع او مشتري) حق دی، نو د دې حق هم لري چې هغه له مینځه یوسي.[63]

د اقالې شرطونه:

۱- په اقالې کې باید دواړه اړخه راضي اوخوښ وي.

۲- مبیعه باید د اقالې په وخت کې موجوده وي، ځکه اقاله د عقد لرې کول دي، محل اوځای یې مبیعه ده.

۶۰ - فتح القدیر - (ج ۱۵ / ص ۲۰۶).

۶۱ - تبیین الحقائق: ۱۱\۶۵.

۶۲ - رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَابْنُ مَاجَهْ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالْحَاكِمُ .

۶۳ - رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَابْنُ مَاجَهْ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالْحَاكِمُ (۲- العنایه : ۹\۲۲۸)

فعالیت

احمد په سلو افغانیو له محمود څخه د چای یو ترموز واخیست، له اخیستلو وروسته محمود پښیمانه شو، او له احمد څخه يې وغوښتل چې خپل مال يې بيرته ورکړي، احمد ومنله خو لس افغانۍ ګټه يې هم ورڅخه واخیسته، اوس ووایاست چې دغه معامله اقاله ده او که نه؟

د دې باب اړوند مسائل:

۱. اقاله کول د فسخې په معنا ده، مګر دا چې فسخه کول متعذر او ناشوني شي، او هغه دا چې په مبیعه کې له قبض څخه وروسته جلا زيات والی راشي(لکه کوم ښاروی چې بچې وزیږوي).

۲. که چیرې تر لومړنیو ثمنو په زيات قيمت اقاله وکړي، اویا د لومړني ثمنو د جنس په خلاف اقاله وکړي، پدې صورتونو کې دا عقد اقاله نه بلکه له سره نوې بیعه ده.

۳. د ثمنو ضایع کیدل او له مینځه تلل د اقالې کولو د صحت مانع نه ګرځي، خو د مبیعې هلا کیدل او له منځه تلل د اقالې د صحت مانع ګرځي.

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱. د(مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ) معنی بیان کړئ.

۲. د اقالې د رواوالي حکمت او ګټه څه ده؟

۳. د اقالې حکم څه دی؟

ب. لاندی تش ځایونه ډک کړئ:

اقاله په لغت کې: ....ته وايي.

او په شریعت کې: ....

ج. د لاندې صحيحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱. دا شرط نه دی چې د اقالې دواړه اړخه به په اقاله کولو راضی او خوښ وي ( ).

۲. دا شرط نه دی چې مبیعه دې د اقالې په وخت کې موجوده وي ( ).

کورنۍ دنده

رسول الله(ص) فرمایي: «مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ» دغه حدیث شریف په خپلو کتابچو کې شرح کړئ؟

....

۶۴ - الفقه الاسلامي وادلته - (ج ۵ / ص ۴۳۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

د مرابحې بيعه

د مرابحې تعريف:

لغتاً: مرابحه ګټې او ډېروالي ته وايي.

او شرعاً :

په معلومه ګټه باندې د مال خرڅولو ته د مرابحې بيعه ويل کيږي.

ددې بيعې د جواز سبب او حکمت:

ډېر داسې مشتريان شته چې په سوداګرۍ کې مهارت نه لري، او يا د بازار د قيمت څخه خبر نه وي، نو دا خوښوي چې له يو چا څخه په معلومه ګټه يو شی واخلي، مثلا ورته وايي: په سلو کې پنځه افغانۍ ګټه درکوم.

نو په دې طريقه په مطمئنه توګه بيعه کولای شي.

د مرابحې حکم:

د مرابحې د بيعې عقد او تړون شرعاً جايز دی، ځکه د جواز ټول شرطونه پکې شتون لري.

د مرابحې د صحت شرط:

۱. د اخيستلو اصلي قيمت بايد معلوم وي.

۲. د ګټې اندازه بايد معلومه وي.

د دې باب اړوند احکام:

• په اصلي قيمت باندې د دوبي، رنګ ورکوونکي، طراز (نقش او نګار کوونکي) او مزي (تاوونکي)، او د حمل (بارولو، نقلولو)، او خوراک پيسې ورزياتيدل جواز لري، خو د خرڅولو په وخت کې به داسې وايې: دا شی په دومره راته تمام شوی دی، او داسې به نه وايې چې ما په دومره اخيستی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په وړاندې که چیرې د مرابحې په بیعه کې مشتري په کوم خیانت پوه شو، نو دی اختیارلري که یې خوښه وي په ټولو ثمنودې واخلي، او یا دې بیرته ورکړي.

فعالیت

د مرابحې بیعه په مختلفو صورتونو تمثیل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د مرابحې بیعه تعریف کړئ؟

۲. حکم یې څه دی؟

۳. د مرابحې شرطونه څه دي؟

٤. د مرابحې د بیعې د جواز سبب ذکر کړئ.

٥. د مرابحې دوه حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې د بیعې په هکله عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د توليې بيعه

په تېر لوست کې مو د مرابحې بيعه وپېژندله چې ګټه پکې کېږي، اوس غواړو چې د توليې بيعه وپېژنو.

د توليې تعريف:

توليه په لغت کې: بل چا ته د ولايت او واک ورکولو ته وايي.

اصطلاحاً: پخپل سر (په اخيستل شوي قيمت) د شي پلورلو ته وايي .

په توليه کې بايع نه ګټه کوي او نه نقصان.[٦٥]

د توليې د بيعې د مشروعيت دليل:

په يو روايت کې راغلي دي چې: ابوبکر رضي الله عنه دوه اوښان واخيستل، رسول الله ﷺ ورته وفرمايل (وَلِّنِي آحَدَهُمَا) يعنې يو اوښ پخپل سر راکړه يعنې په هغو ثمنو (قيمت) يې راکړه چې تا پرې اخيستى دى.[٦٦]

د توليې د بيعې د روا والي حکمت:

خلک توليې ته اړ دي، ځکه په خلکو کې داسې کسان شته چې د شيانو په قيمتونو نه پوهيږي، نو له داسې چا څخه مرسته غواړي چې هغه ورباندې پوهيږي، تر څو په ډاډه زړه بيعه تر سره کړي.[٦٧]

د توليې د صحت شرطونه:

١- عوض او بدل بايد مِثْلِي او يا قِيَمِي وي.

٢- عوض او بدل بايد د مشتري مملوک (خپل مال) وي.[٦٨]

فعاليت

د توليې د بيعې مختلف صورتونه تمثيل کړئ.

٦٥ - رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٤٨٤) ٦٦- مجمع الانهر في شرح ملتقى الابحر - (ج ٥ / ص ٣٢٢)
٦٧ - الفقه الحنفي و ادلته: ٢- ٥٢ ٦٨- رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٤٨٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تولیه بیعې احکام:

•د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په وړاندې، که چیرته اخیستونکی د تولیې په بیعه کې په خیانت خبر شي نو بیا دې په هماغه اندازه له ثمنو څخه (قیمت) کم کړي.

• په تولیه کې موزون او مکیل شیان باید بیا له سره وزن او پیمانه شي، له هغې وروسته دې مشتري ته ورکړل شي، تر څو دواړه طرفه د هغې له اندازې څخه مطمئن شي.[69]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د تولیې بیعه تعریف کړئ.

۲. د تولیې بیعې حکم څه دی؟

۳. د تولیې شرطونه کوم دي؟

٤. د تولیې بیعې د مشروعیت دلیل ذکر کړئ.

۵. د تولیې حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې او تولیې فرق په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

۶۹- مختصر القدوري: باب المرابحة والتولیة

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ربا (سود)

د احمد زوی ډیر سخت مریض شو، د هغه د علاج لپاره دی (۱۰۰۰۰) افغانیو ته اړتیا لري، محمود ورته وایي: زه به دغه پیسې درکړم، خو یوه میاشت پس به (۱۲۰۰۰) افغانۍ راکوې، او که را دې نه کړې نو بیا به د هرې میاشتې په تیریدو سره ماته دوه دوه زره افغانۍ اضافه راکوې. یعنې یو کال پس به احمد د محمود څخه (۳٤۰۰۰) افغانۍ پورورې وي.

د ربا تعریف:

ربا په لغت کې: زیاتوالي ته وایي.

او په اصطلاح کې: بې عوضه زیاتوالی ربا بلل کیږي.[70]

د ربا د حرمت دلیل:

الله تعالی ﷻ فرمايي: { وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا }.[71]

ژباړه: او الله تجارت روا، او سود یې ناروا کړی دی.

د ربا(سود) د تحریم حکمت:

په سود کې د بیوزلو او تنگ لاسو د ضعف نه ډیره ناوړه استفاده کیږي، د دې پر ځای چې په دوی باندې ترحم او مهرباني وشي او له دوی سره بډایان مرسته وکړي او یا کم تر کمه هغوی ته قرض حسنه ورکړل شي، د هغوی پاتې جایدادونو او شتمنیو ته یې هم سترگې نیولې وي، او په پای کې یې له هغو نه هم خلاص کړي، اویا داچې ټول عمریې خپل غلام وگرځوي.(دغه حقیقت د جاهلیت په دوره کې وجود درلوده)

د ربا حکم: په شریعت کې ربا (سود) مطلقاً حرام دی.

٧٠ -- رد المحتار(ج ٢٠ / ص ٩٨)

٧١ - [البقرة/ ٢٧٥]

د ربا صورتونه:

۱.کله چې په مال کې د قدر او جنس دواړه صفتونه موجود شي پدې صورت کې هم زيادت په کې حرام دی او هم نسيه، لکه: د (سل گرامه) طلا تبادله په يو سل او شل گرامه طلا باندې.

۲.کله چې په مال کې له دې دواړو (قدر يا جنس) صفتونو څخه يو (زائل) شي په هغې کې زيادت روا دی خو نسيه پکې حرامه ده، لکه: د څلورو منو غنمو خرڅول په پنځه منه اوربشو باندې چې دا لاس په لاس روا خو نسيه يې حرامه ده.

فعاليت

که يو څوک د يوه پسه په عوض کې يو پسه او يو ورى واخلي، ايا دا سود بلل کېږي؟

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱.په شريعت کې د ربا (سود) حکم څه دی؟

۲.د ربا اوسود د حرمت حکمت څه دی؟

۳.د ربا څو صورتونه بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د ربا او سود د حرمت او ټولنې ته د هغې د ضررونو په هکله يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرض

رسول اللهﷺ فرمایی: { څوک چې د یو مسلمان د ژوند مشکل ور آسانه کړي الله تعالی به د ده مشکل ور آسانه کړي...... ، او الله تعالی تر هغه د ده مرسته کوونکی دی تر هغه چې دی د خپل ورور مرسته کوي }[72].

د قرض تعریف:

لغةً: غوڅولو او پرې کولو ته وایی، په قرض کې هم یو څوک له خپل مال څخه یوه برخه پرې کوي او بل ته یې ورکوي، قرض ته سَلَف هم وایي.

شرعاً: یوه چاته د مثلي مال ورکول دي چې هغه ګټه ورڅخه واخلي او مثل یې بیرته قرض ورکوونکي ته ورکړي.[73]

د قرض رکن:

رکن یې ایجاب، او قبول دی.

د قرض د مشروعیت دلیل: قرض په قرآن، سنت او اجماع ټولو دلائلو باندې ثابت دی.

۱ .**د کتاب الله دلیل**: الله تعالی فرمایلي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[74].

"اې مؤمنانو، کله چې د کومې ټاکلې نیټې له پاره تاسې په خپلو منځو کې د پور معامله کوئ، نو هغه ولیکئ".

۲ .**د سنت دلیل**: رسول اللهﷺ فرمایي: ((هر مسلمان چې بل مسلمان ته دوه ځلې قرض ورکړي خدای به ده ته د یو ځل قرض په اندازه د صدقې کولو اجر ورکوي.))[75]

د دې مبارک حدیث مفهوم دادی چې د قرض ینځوس په سلو کې ورته د صدقې په شان محاسبه کیږي.

۳ .**د اجماع دلیل**: ټول اهل علم د قرض ورکولو په جواز متفق دي.[76]

د قرض د روا والي حکمت:

کله داسې اقتصادي ستونزه انسان ته پېښیږي چې د بل چا نقدي مرستو ته اړ کیږي، او خلک ده

۷۲ - شعب الایمان. بیهقي - (۶ / ۱۰۴). ۷۳- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۷۴)

۷۴- {البقرة : ۲۸۲}.

۷۵- مسند الصحابة - (۲۶ / ۹۵)، ابن ماجه او ابن حبان یې عبدالله ابن مسعود څخه روایت کړی دی.

۷۶- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۲۸۸)- الفقه الاسلامي و ادلته - (ج ۵ / ص ۴۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته په وړیا توګه پیسې نه ورکوي، او دی هم د نورو صدقې نه قبلوي، نو یواځینی لاره همدغه ده چې د یوې مودې لپاره د چا نه پور (قرض) واخلي ، او بیا یې بیرته ورکړي.
ځکه خو شریعت قرض رواکړی دی، او خلک یی دې ته هڅولي دي چې محتاجو او اړو کسانو ته قرض ورکړي.

د قرض حکم:

د قرض اخیستونکي ملکیت سمدلاسه په (قرض) اخیستل شوی مال کې ثابتیږي، او د ده په ذمه (په غاړه) سمدلاسه د هغه مثل ثابتیږي، چې باید قرض ورکوونکي ته یې په راتلونکی کې ورکړي.[77]

د قرض شرطونه:

۱.قرض ورکوونکي ته راجع شرط: دا دی چې قرض ورکوونکی باید د تبرع (احسان کولو) اهلیت ولري، نو که یو ممیز هلک یو چاته قرض ورکړي دا صحت نه لري ځکه چې شریعت ده ته د داسې تصرف جواز نه دی ورکړی چې په هغه کې د ضرر احتمال وي لکه هبه او داسې نور.[78]
۲.قرض (قرض ورکړ شوي مال) ته راجع شرطونه دادي:
ا- قبض کول یې.
ب-قرض ورکړل شوی شی باید مثلي وي، لکه پیمانه کیدونکي، او تلل کېدونکي شیان، یا سره نژدې شمیرل کیدونکي شیان، نود داسې شي قرض ورکول چې د هغه مثل نه وي جواز نلري، ځکه هغه بیا د شخړو لامل ګرځي.[79]
۳. په قرض باندې به ګټه نه اخیستل کېږي، ځکه اصل په قرض کې د ثواب او اجر حاصلول دي، او له قرض اخیستونکي سره احسان کول دي، نو که قرض ورکوونکی په قرض اخیستونکي معلومه ګټه کیږدي داجواز نه لري، ځکه دا د ربا (سود) شبهه پیداکوي.
خو که قرض اخیستونکی پخپله خوښه له اخیستل شوي شي ځخه ښه شی ورکړي، بیا کومه پروا نه لري، بلکې دا د قرض ښه ادا، او ښه کار دی، رسول اللهﷺ فرمایی: {خیرالنَّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً}[80]،" ښه او غوره د خلکو هغه دی چې قرض په ښه توګه اداء کوي.

---

۷۷ - بدائع الصنائع (ج ۱۷ / ص ۴۲۵)
۷۸ - بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ۴۱۶)
۷۹- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ۴۱۸)
۸۰- المعجم الکبری .طبراني ۳۹۴/۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

۱- ستاسو په سیمو کې څه ډول پورونه ورکول کیږي، ددې لوست په رڼا کې دهغه څرنګوالی په ګوته کړئ.

۲- د قرض د شرطونو په هکله له یو بل سره مباحثه وکړئ.

ارزونه

آ.لاندې پوښتنوته ځوابونه ورکړئ:

۱.قرض لغةً او اصطلاحاً تعریف کړئ.

۲.د قرض د مشروعیت دلیل څه دی؟

۳.د قرض حکم څه دی؟

٤.د قرض رکن او شرطونه څه دي؟

ب.د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱.د قرض رکن ایجاب دی فقط(   ).

۲. قرض په هر شی کې جواز لري( ).

کورنۍ دنده

د قرض عمده مطالب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

د صرف بیعه

د صرف تعریف:
په لغت کې: د یوشي د مخ اړول له یوی خوا نه بلې خوا ته وایي.[81]
اوپه شریعت کې: صرف د نقودو بیعه ده په نقودو باندې. که یې جنس یو وي، او یا توپیر سره ولري.
او له نقودو څخه مراد: سره زر، سپین زر، او هغه څه دي چې د دې دواړو پر ځای دربرېږي، لکه مروجې پیسې.[82]

د نومولو وجه:
دغه عقد په (صرف) باندې ځکه ونومول شو چې په دغې بیعې کې غالباً هر جانب خپلې پیسې له یوه حالت څخه بل حالت ته اړوي، مثلا: ریال یا ډالر یا کلدارې په افغانی اړوي.

د صرف د بیعې حکم:
کله چې د صرف د بیعې شرطونه پوره شي په هغه صورت کې جائزه ده.

د صرف د بیعې شرطونه:
۱. د جانبینو له جداکېدو مخکې (له یوه او بل څخه) د مال قبضول.
ځکه چې قیمتونه هره لحظه تغییر مومي او بیا نزاع او شخړې ته لاره هوارېږي.
۲. پدې بیعه کې خیار شرط وجود نه لري، ځکه چې خیار شرط اضافي وخت ته اړتیا لري، او د صرف په عقد کې تاخیر او تاجیل د شخړو سبب گرځي.
۳. همدارنگه تاجیل به هم پکې نه وي.

د صرف د بیعې احکام:
۱. د سپینو زرو په سپینو زرو، او د سرو زرو په سرو زرو خرڅول جواز نه لري، مگر دا چې د دواړو اندازه په یو شان وي.
۲. که چیرې سره زر په سپینو زرو خرڅ کړل شي، پدې صورت کې تفاضل او زیاتوالی جواز لري، او له بیلیدو مخکې قبض کول واجب دی، اوکه چیرې د صرف په بیعه کې عاقدین د بدلینو له قبضولو

---
81 - (لسان العرب)
82 - مجمع الانهر في شرح ملتقى الابحر - (ج ۵ / ص ۴۴۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې سره بیل شي نو دا عقد باطل دی .
۳. د صرف په بیعه کې مخکې لدې چې عوضین قبض شي تصرف کول پکې جواز نه لري.
٤. رایجه پیسې د نقدینو حکم لري.[۸۳]

فعالیت

په بازار کې د صرف د بیعې موجوده بیلګې او نمونې یې د حکم سره بیان کړئ.

ارزونه

۱. د صرف بیعه تعریف کړئ.
۲. له نقودو څخه مراد څه دی؟
۳. د صرف د بیعې حکم څه دی؟
٤. شرطونه یې څه دي؟

کورنۍ دنده

د دې لوست خلاصه په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۸۳ - الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سَلَمْ بيعه

محمود د غنمو بزګر دی ، دی پيسو ته ضرورت لري ، احمد هغه ته پيسې ورکوي خو له هغه نه (۵۰۰) کيلوګرامه غنم اخلي،اما غنم فعلا وجود نه لري ، مګر دغنمو مقدار او نور ټول مشخصات يې معلوم کړل، ترڅو چې په راتلونکې کې د دوی ترمنځ کوم اختلاف او شخړه واقع نه شي.

د سلم تعريف:

سلم په لغت کې: تسليمولو اوسپارلو ته وايي.

او اصطلاحاً: په عاجل مبلغ باندې د آجل [۸۴] مال تبادلې ته وايي.[۸۵]

د سلم بيعې اړوند اصطلاحات:

رب السلم مشتري ته وايي.

مسلَم إليه بايع ته وايي.

مسلَم فيه مبيعې ته وايي.

راس المال هغه مبلغ ته ويل کيږي چې مخکې بايع ته ورکول کيږي.

د سلم د مشروعيت دليل:

سلم په کتاب الله ، سنت مطهره، او د امت په اجماع باندې ثابت دی:

دکتاب الله د ليل: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[۸۶].

"اي مؤمنانو، کله چې دکومې ټاکلې نيټې له پاره تاسي په خپلو منځو کې د پور د راکړې ورکړې معامله کوئ، نو هغه وليکئ".

د سنت مطهره دليل:

روايت شوی دی چې رسول الله ﷺ (دهرهغه شی له بيعې څخه منعه کړې ده چې له انسان سره موجوده نه وي، خو سلم ته يې اجازه ورکړې ده).[۸۷]

همدارنګه پيغمبر اکرم ﷺ فرمايلي دي : که څوک سلم کوي نو بايد دجنس اندازه (وزن او يا پيمانه په کې معلومه وي او همدارنګه بايد د جنس د تسليمي وخت هم معلوم وي .[۸۸]

۸۴- (هغه مال چې د يوې ټاکلې مودې وروسته په لاس ورشي).

۸۵- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۲۲۹)- مجمع الانهر - (ج ۵ / ص ۳۹۷). ۸۶- {البقرة : ۲۸۲}

۸۷- العناية شرح الهداية - (۹ / ۳۸۵). تبيين الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۲۵۱

د اجماع دلیل:

د ټول امت علماء د سلم په جواز متفق دي.

د سلم د مشروعیت حکمت:

د سلم په روا کولو کې د بایع د حاجت رفع کول په نظر کې نیول شوي دي، او د دې پر ځای چې حاجتمند شخص سود کوونکو ته پناه ورورې اوپه سود ورڅخه پور واخلي، هغه له وخت څخه مخکې خپل محصول د سلم له لارې خرڅوي او لدې لارې مال لاس ته راوړي. همدارنګه ممکنه ده چې مشتري د ثمن له کم والي څخه ګټه واخلي.

د سلم حکم: د بایع لپاره په ثمنوکې، او د مشتري لپاره په مبیعه کې د ملکیت ثابتیدل دي.

د سلم شرطونه:

د سلم بیعه تر هغه صحت نه پیداکوي تر څو په هغې کې اووه (۷) شرطونه پوره نشي:[۸۹]

۱.جنس به معلوم وي.(چې غنم دی که اوربشې)

۲.نوعه (ډول) به یې معلوم وي. (لکه آبي یا للمي).

۳. صفت به یې معلوم وي.(لکه اعلی او ادنی)

٤.اندازه به یې معلومه وي.

۵.وخت او موده به یې معلومه وي.

٦.د ثمن یا راس المال مقدار اومشخصات باید معلوم وي.

۷.د مال د تسلیمولو ځای ټاکل چې بایع به یې مشتري ته تسلیموي،(مخصوصاً که چیرې جنس داسې شی وي چې دهغه په انتقالولو باندې مصارف راځي).

د سلم اړوند أحکام:

•سلم پداسې شی کې جائز ندی چې هغه شی د عقد له وخته د ترون ترپای پورې په بازارونو کې پیدا نه شي.

•سلم تر هغه صحت نه پیدا کوي تر څو چې ثمن (یا رأس المال) د عاقدینو تر جدا کیدلو مخکې د بایع له خوا قبض نه شي.

•هر هغه شی کې سلم جائز دی، چې د صفت او اندازې پیژندل یې په دقت سره وکړل شي. او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم شی چې د صفت تعین او د اندازی پیژندل یې ممکن نه وي په هغه کې سلم جائز نه دی.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱.سلم تعریف کړئ؟

۲.د سلم د مشروعیت حکمت، او دلیل څه دی؟

۳.د سلم شرطونه کوم دي؟

٤.د سلم حکمونه بیان کړئ؟

د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کیږدئ:

۱. مسلم فیه چې د عقد له وخته نیولی د عقد تر پایه په بازارونو کې و موندل شي سلم په کې جواز نه لري( ).

۲. سلم تر هغه پورې صحت نه پیداکوي تر څو چې د عاقدینو د جداکیدلو نه مخکې بایع ثمن قبض نه کړي.( ).

کورنۍ دنده

د سلم په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهن (گروي)

یوه کس یو بکس په مؤجل ثمن(قرض) واخیست، ولې بایع ورڅخه غواړي چې هغه خپل ساعت ورته په ګروي پرېږدي، کله یې چې پیسې راوړي نو بیا به ورته دهغه ساعت ورکړي دغه صورت د ګروي ګڼل کېږي.

د رهن تعریف:

{رهن په لغت کې}:

د یوه شی حبس اوبندولوته وایي.

{او په اصطلاح کې}:

دیوه شي بندول دي دیوه حق د لاس ته راوړلو لپاره[91]

د رهن دمشروعیت دلیل:

رهن په کتاب الله، سنت نبوي، او اجماع ثابت دی:

دکتاب الله دلیل: الله تعالی فرمایی: {وَإِنْ كُنتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ}[92]. " که تاسې د پردیسی په حال کې یې اود سند لیکلو له پاره کوم لیکونکی پیدا نه شو ، نو د شیانو په ګرو اخیستلو معامله وکړئ".

د سنت نبوي دلیل:

له بی بی عایشې رضی الله عنها څخه روایت دی: {رسول اللهﷺ له یو یهودي څخه طعام واخیست، اوهغه ته یی د اوسپنی زغره په ګرو ورکړه}.[93]

د رهن د مشروعیت حکمت:

د رهن د روا والي حکمت دیور کره کول، له هیریدلو، انکار، د پوروړي د افلاس (ناداری) څخه د قرض ورکوونکي د مال ساتنه، ځان ته اطمینان پیداکول، او د پور د ژر ورکولو لپاره د پوروړي هڅول دي.[94]

راهن: د مرهون اصلي مالك ته ویل کیږي.

۹۱- رد المحتار - (ج ۲۷ / ص ۲۹۱)- العنایة - (ج ۱۴ / ص ۴۴۷)- مجمع الانهر - (ج ۸ / ص ۳۱۰)

۹۲ - [البقرة : ۲۸۳] . ۹۳- {بخاری اومسلم روایت کړی}.

۹۴ - بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۳ / ص ۳۸۵)

مرتهن:
هغه چا ته ویل کیږي چې مرهونه ورسره ګرو (بندي) وي.

مرهون یا مرهونه یا رهن:
هغه شي ته ویل کیږي چې په ګرو ورکول کیږي.

د رهن حکم:
د پورد پرې کیدو تروخته مرتهن د مرهون د حبس اوساتنې واک لري.[95]

د رهن رکن:
دګروی رکن ایجاب اوقبول دي، کوم چې دراهن او مرتهن تر منځ ترسره کیږي، لکه نور عقود اوتړونونه. نو رهن په ایجاب اوقبول ترسره کیږي، او په قبض کولوسره بشپړیږي.[96]

د رهن د صحت شرطونه:
۱.مرتهن باید د قبض کولو اهلیت ولري، یعنې عاقل وي.
۲.د (مرهونې) قبض به د راهن په اجازه ترسره کیږي.
۳.مرهونه باید مشاعه (شریکه) نه وي .ځکه د مشاع شي قبضول او بندول صحیح نه دي.

د رهن احکام:
۱.مرتهن دا حق لري چې له راهن څخه خپل پور وغواړي، او په همدې خبره یې بندي کړي.
۲.که چیرې راهن(اصلي مالک) د مرتهن له اجازې پرته رهن خرڅ کړي دغه بیعه د مرتهن تر اجازې پورې موقوفه ده، که هغه ورته اجازه ورکړي بیا د ده بیعه صحت پیداکوي، همدارنګه که راهن خپل پور مرتهن ته ورکړ بیا هم بیعه صحت پیداکوي.
۳.که چیرې راهن (اصلي مالک) مړ شي، نو د ده ورثه دې مرهون خرڅ کړي، او د ده پور دې وربانديې پرې کړي.[97]
دودیزه ګروي (بیع الوفاء):
په دې بیعه کې داسې شرط ایښودل کیږي چې: بایع حق لري هر کله چې وغواړي ثمن مشتري ته بیرته ورکړي او مبیعه ترېنه واخلي.
دغه بیعه خلک د دې لپاره کوي چې دګروی څخه د استفادې لپاره یوه لاره جوړه کړي.
ځکه تر څو چې بایع د مشتري پور نه وي پرې کړی، مشتري (مرتهن) د مبیعې (ګرو شوي مال) څخه بلاعوضه ګټه اخلې.
یوه ډله د فقهاوو دغه بیعه جایزه بولي.

۹۵- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۳ / ص ۳۸۴)
۹۶- العنایة شرح الهدایة - (ج ۱۴ / ص ۴۴۸)- الفقه الأسلامي و ادلته - (ج ۶ / ص ۶۴)
۹۷- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

دودیزه گروي (بیع الوفاء) له شرعي گروۍ سره مقایسه او تمثیل کړئ.

ارزونه

آ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱.رهن لغةً او اصطلاحاً تعریف کړئ.

۲.د رهن حکم څه دی؟

۳.د مشروعیت حکمت، او دلیل یې ذکر کړئ.

٤.رکن یې څه دی؟

٥.د صحت شرطونه یې ووایاست.

ب.د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کیږدئ:

۱- د رهن د قبض لپاره اهلیت شرط نه دی(   ).

۲- د رهن قبضول به د راهن په اجازه ترسره کیږي(   ).

کورنۍ دنده

د رهن په هکله په خپلو کتابچو کې یوه مقاله ولیکئ؟

۹۸ - رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۴۷۴)- العنایة شرح الهدایة - (ج ۱۳ / ص ۱۵۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلوېښتم لوست

اجاره

احمد یو موټر ته ضرورت درلود، خو ده د موټر د اخیستلو توان نه درلود، نو ده له یوه شرکت سره قرارداد وکړ چې هره ورځ به دهغه شرکت په موټر کې خپلې وظیفې ته ځي، اوپه مقابل کې به دمیاشتې (۲۵۰) افغانۍ ورکوي، دغه عقد اجاره ګڼل کېږي.

د اجارې تعریف:

په لغت کې: اجاره اسم مصدر دی د(اجرت) یعنې: مزد او د کار عوض ته وايي.

په اصطلاح کې: د مال په مقابل کې د یو شخص او یا د یو شي نه ګټه اخیستلو ته اجاره وايي.[۹۹]

د مشروعیت دلیل یې:

د سنت دلیل: رسول اللهﷺ فرمايي: ((مزدور ته مخکې له دې چې خولې یې وچې شي خپله مزدوري ورکړئ.))[۱۰۰]

د اجماع دلیل:

د امت په اجماع سره اجاره روا ده.

د مشروعیت حکمت یې:

اجاره ددې لپاره روا شوې ده چې د خلکو اړتیاوې ورباندې پوره شي، ځکه هر یو شخص ټول هغه څه نه لري چې ورته اړتیا لري.

مستاجـِر:

(د جیم په کسرې سره)هغه څوک دی چې د پیسو په مقابل کې ګټه تر لاسه کوي.

اجیر: هغه څوک دی چې پیسې اخلي او مقابل لوری ته کار کوي او ګټه ورته رسوي.

حکم یې:

له عقد سره سم په منافعو کې د مستاجر ملکیت ثابتیږي، او په ثمنو کې د اجیر ملکیت ثابتیږي.[۱۰۱]

۹۹- درر الحکام شرح غرر الاحکام - (ج ۷ / ص ۴۵)

۱۰۰- سنن کبری –بیهقی ۶/۱۲۱

۱۰۱- تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۴ / ص ۳۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکن يې:

د اجارې رکن ايجاب اوقبول دی، پداسې لفظ سره چې په اجاره باندې د لالت وکړي.[۱۰۲]

د اجيرانو ډولونه:

۱- مشترک اجير . ۲- خاص اجير.

مشترک اجير :

هغه ځوک دی چې تر هغه د اجورې مستحق نه کيږي تر څو چې کار بشپړ نه کړي، لکه رنګ ورکونکی، او دوبي (جامه مينځونکی).

خاص اجير:

هغه ځوک دی چې په (ټاکلې) موده کې د خپل ځان په تسليمولو د اجورې مستحق ګرځي، اګر که کار ورڅخه وا نه خيستل شي، لکه يو ځوک چې د يوې مياشتې کار لپاره په اجوره نيول شوی وي. البته که کار يې نه کاوه او يا په کار نه پوهيده نوبيا دې دشرطنامې مطابق عقد ورسره فسخه کيږي.[۱۰۳]

د اجارې د صحت شرطونه:

۱. د ترون دواړه اړخه بايد پرې رضايت ولري.

۲. معقود عليه (ګټه او منفعت چې اتفاق ورباندې شوی) بايد معلوم وي، څو د شخړو مانع وګرځي.

۳. معقود عليه به حقيقتاً او شرعاً د تسيميدلو وړ شی وي، او خاوند به يې د تسليميدلو وس لري، نو د داسې يو شي په اجاره ورکول چې د هغه تسليمېدل حقيقتاً ناشونی وي جواز نه لري، لکه د تښتيدلي اوښ اجاره کول.

٤. کومه ګټه چې په هغې ترون شوې وي، هغه به شرعاً رواګڼه وي.

۵. اجوره به معلومه وي.

فعاليت

اعاره له اجارې سره څه توپير لري؟ د استاذ په مرسته يې ځواب ورکړئ .

۱۰۲- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۹ / ص ۳۱۰)

۱۰۳- البحر الرائق - (۷ / ۳۰۰).

(c) ketabton.com: The Digital Library

احکام:

۱.کوم شی چی په بیعه کې ثمن کیدلای شي، هغه په اجارې کې اجوره کیدلای شي.
۲.د استوګنې لپاره د کورونو او دکانونو په اجاره نیول روا دي سره لدې چې د ګټې اخیستلو هدف يې څرګند نه وي.
۳.د کرنې لپاره د زراعتي ځمکو اجاره کول جائز دی خو تر هغه وخته عقد نه صحیح کېږي تر څو چې د کښت نوعیت روښانه نه کړای شي او یا په پیل کې دا ووایي چې هر څه چې زړه مې وغواړي هغه به کرم.
۴.د سپرلۍ او بار لپاره د حیواناتو په اجاره نیول جائز دي.[۱۰۴]

فعالیت

د اجارې مختلف صورتونه بیان کړئ

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:
۱.اجاره په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ؟
۲.د اجارې د مشروعیت دلیل، او حکمت څه دی؟
۳.د اجارې حکم څه دی؟
ب.د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کیږدئ:
۱.په اجاره کې باید د ترون دواړه اړخه رضایت ولري ( ).
۲.معقود علیه چې هغه منفعت او ګټه ده باید معلومه وي ( ).

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي ولیکئ؟

۱۰۴- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۴۷)- درر الحکام شرح مجلة الاحکام - (۱ / ۳۷۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library